

ОДБРАНА

Година VIII ■ Број 162 ■ 15. јун 2012. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

Речна флоџила на Тиџелу

Интервју

Владе Дивац, председник
Олимпијског комитета Србије

ИШЧЕКУЈУЋИ СТОТУ МЕДАЉУ

АРСЕНАЛ
66

Sigurnost
Pouzdanost
Kvalitet

VIP KREDITNI PAKET

Ponudom specijalnih uslova kreditiranja zaposlenima u Ministarstvu odbrane Republike Srbije, Moskovska banka a.d. Beograd svrstala je Ministarstvo odbrane u red klijenata od posebnog značaja. Za sigurno rešenje nudimo Vam sigurno dinarsko zaduženje po nižim kamatnim stopama.

Vip uslove ostvarujete:

- bez uslova prenosa zarade
- bez depozita i učešća
- bez troškova podnošenja zahteva
- bez troškova godišnjeg održavanja kredita
- bez troškova prevmene otplate kredita

Vi birate:

- datum dospeća rate
- način otplate kredita

U PONUDI VIP PAKETA SU:

Dinarski refinansirajući kredit uz mogućnost dodatnog keša – smanjite svoje mesečne obaveze, spojite ih u jednu i ostvarite druge planove dodatnim kešom.

Kratkoročni keš kredit sa fiksnom kamatom – iskoristite popuste dok traju, na kratak rok raspodelite iznos kupovine na jednake mesečne rate.

Visa Classic kreditna kartica – stalni kredit u džepu, uz internacionalno korišćenje kartice, nudimo Vam:

- mogućnost refinansiranja drugih obaveza
- uslugu Card alarma
- bez obračuna kamate u prvom mesecu
- paket putnog i zdravstvenog osiguranja
- plaćanje u zemlji i inostranstvu bez troškova

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић

Мирјана Боровина, потпоручница

Владимир Вјештић

Биљана Миљић

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,
мр Славиша Влачић, Милосав Ц. Ђорђевић,
Владица Крстић, др Милан Мијаковски,
мр Зоран Миладиновић, мр Миљан Милкић,
Крسمан Милошевић, Никола Остојић,
Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Попадић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,
Марија Марић и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Душка Стефановић (уредница),
Горан Станковић, Јово Мамула,
Даримир Банда, Стефана Савић (фоторепортери)

Језички редактор

Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765

Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ месечно 160 динара. За претплатнике преко Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

Македонска 29

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

15. јун 2012.

БРОЈ 162

НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ

Артиљеријска гађања Речне
флотиле на полигону Тител

Снимио Даримир БАНДА

САДРЖАЈ

■ ДОГАЂАЈИ

6 Сустрет министара одбране Србије и Анголе
НАСТАВАК ПРИЈАТЕЉСКИХ ОДНОСА

9 Нови део за постоперативну интензивну
негу на ВМА
НАЈСАВРЕМЕНИЈЕ ЛЕЧЕЊЕ

10 Други форум „То Ве Secure“ у Будви
ЗА БЕЗБЕДНИЈИ РЕГИОН

11 Међународни симпозијум поводом
сто година српског војног ваздухопловства
ГОДИНА ПОНОСА

■ ИНТЕРВЈУ

14 Владе Дивац, председник
Олимпијског комитета Србије
ИШЧЕКИВАЊЕ СТОТЕ МЕДАЉЕ

20 Завршено школовање 36. класе ученика
ПОНОС ВОЈНЕ ГИМНАЗИЈЕ

22 Катедра менаџмента најбоља
на Војној академији
**НОСИЛАЦ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ
РАДА**

Посебан подстицај за рад наставницима представљају добре оцене од кадеткиња и кадета у процесу студентског вредновања рада

Специјални прилог АРСЕНАЛ

Прилози о савременом
наоружању и опреми код
нас и у свету

■ ОДБРАНА

24 Вежба подржана рачунарским симулацијама – „Морава 2012“

ВИРТУЕЛНА БОРБЕНА ДЕЈСТВА

26 Промовисање интерне мреже

КЛИКОМ – ОД СОМБОРА ДО ЛЕСКОВЦА

28 После цивилног, добровољно служење војног рока

НОВИ ПОЧЕТАК

Интересовање за добровољно служење војног рока под оружјем оних који су већ били у цивилној служби, на најбољи начин говори о позитивној слици коју има Војска Србије. Тројица

младића који су недавно завршили специјалистичку обуку потврђују и да је посао војника све пожељнија животна професија.

32 Инжињеријски батаљон Друге бригаде

ГРАДИТЕЉИ ПУТЕВА

■ КУЛТУРА

36 Изложба у Пожаревцу

УСПОМЕНЕ ИЗ ВОЈСКЕ

реч уредника

Ваздухопловци

5

Отварајући Међународни научни симпозијум „100 година српског војног ваздухопловства“ командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак истакао је да се 2012. може прогласити годином српског војног ваздухопловства, али и годином поноса, јер је наша земља једна од ретких у свету која обележава тако вредан јубилеј.

Србија је међу првих 15 држава у свету које су имале војну авијацију и међу првих пет које су користиле авионе у борбеним дејствима. Само неколико година након историјских летова браће Рајт и Србија је имала своје војно ваздухопловство.

Увиђајући значај ваздушног простора за борбена дејства, у српској војсци се идеја о увођењу ваздухоплова први пут појавила још у деветнаестом веку. У историју је уписан капетан Коста Милетић, који је 1901. упућен у Русију на школовање за пилота балона.

Због ратова 1912. убрзане су припреме за формирање српског војног ваздухопловства. У Француској је тада обучено шест пилота и на иницијативу војводе Радомира Путника купљени су први авиони. А 24. децембра 1912. у Нишу је формирана Ваздухопловна команда.

Бројни догађаји којима се ове године обележава велики јубилеј уједно су и посвета свим пилотима, инжењерима и техничарима који су својим делима обележили први век српске авијације. Подсећање на деценије смелости у идејама и снаге у стварању, задуго у корак са светским достигнућима у овој области науке и технике. И подсећање на оне који су странице историје војног ваздухопловства исписали својом жртвом за слободу отаџбине и одважност летења.

Најважнији догађај у оквиру обележава стогодишњице војног ваздухопловства биће велики аеромитинг, планиран за 2. септембар. Окупиће врсне пилоте и најмодерније авионе који лете светским небом, да у вишечасовном приказу знања и вештина пред десетинама хиљада заљубљеника у летење, покажу лепоту и изазове освајања плавих висина.

Биће то велика промоција војног ваздухопловства Србије, напора и вредних резултата остварених у реформи система одбране, Војске Србије и њеног најмодернијег вида – Ваздухопловства и противваздухопловне одбране. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Сусрет министара одбране Србије и Анголе

Наставак пријатељских односа

Посета делегације Анголе потврда је пријатељских односа двеју земаља који датирају још из времена бивше Југославије, а сада се настављају у области одбране и то треба да буде стуб сарадње наше две земље, истакао је министар Шутановац у сусрету са анголским министром Ван Дунемом

Министар одбране Драган Шутановац и министар Националне одбране Анголе Кандидо Переира дош Сантош Ван Дунем потписали су *Сјоразум о сарадњи у области одбране*, а државни секретар др Зоран Весић и национални директор за међународне односе генерал Жозе Луис Каетано Хигино де Суоса потписали су *Правилник о организацији и раду заједничког Српско-анголског комитетa за сарадњу у области одбране*.

После сусрета две делегације у Дому Гарде у Топчидеру, 5. јуна, министар Шутановац истакао је да је посета потврда пријатељских односа двеју земаља који датирају још из времена бивше Југославије.

– Србија и Ангола имају дугу историју позитивних односа, а након прошлoгодишње посете тој земљи ти односи су продубљени и обновљени. На нашој Војној академији имамо кадете и официре из Анголе који студирају у Србији – истакао је министар Шутановац, додајући да је жеља да сарадња у области одбране буде стуб сарадње две земље.

Сусрет је протекао у разговорима о војно-војној и војно-економској сарадњи, које подразумевају школовање, обуку, као и тренинг припадника војске Анголе у Србији и на нашим војним академијама.

– Војно-економска сарадња подразумева војно-грађевинску индустрију, као и наоружање и војну опрему. Ангола је земља која је током деценије мира изградила

Министар Шутановац:

– Ранијих година велики број официра Анголе, међу којима и неки чланови делегације, школовали су се на овим просторима. Уз два официра која се тренутно усавршавају код нас, очекује се и више десетина кадета и официра из те земље који ће се школовати у српској престоници.

Министар Ван Дунем:

– Делегација Анголе гаји убеђење да је овај сусрет важан корак у покретању наше сарадње, а када је реч о образовању кадрова и војно-економској сарадњи постоји читав низ пројеката које Ангола намерава да реализује са Србијом.

изузетно много инфраструктуре, посебно војне инфраструктуре – нагласио је Шутановац, додајући да већ извесно време теку разговори о изградњи војне болнице у тој земљи и реконструкцији војне базе. Он је оценио да би ти пројекти били замајак за компаније из Србије које би радиле на њиховој изградњи. За кадар који ће радити у будућој војној болници у Анголи постоји могућност школовања у образовним целинама нашег Универзитета одбране.

Према његовим речима, важан део разговора односио се и на ремонт наоружања и војне опреме, као и куповину наоружања и опреме из домаће наменске индустрије.

– Приликом посете, делегације ће имати прилику да обиђу Војну академију, Војномедицинску академију, као и полигон *Никинци*, где ће им бити презентовано најсавременије наоружање које се производи у Србији – рекао је министар Шутановац, истичући очекивање да ће та сарадња имати стратешки карактер.

Говорећи о значају сусрета министар Ван Дунем нагласио је да је реч о стратешком партнерству и још једном у низу корака планиране сарадње.

– Присуство делегације Анголе у Србији је доказ и сведочанство убеђења и интереса извршне власти наше земље у оснаживању сарадње са Србијом. Сматрамо да је важна потврда сарадње која је увек повезивала народ Анголе и тадашње Југославије – рекао је министар Ван Дунем и додао да ће добра сарадња две земље бити настављена, не само у области одбране и оружаних снага, него и у осталим доменама.

– Преносимо српском народу да смо спремни да реализујемо ту сарадњу и да ћемо се ангажовати да испунимо све постављене захтеве, а то ће бити доминантна ставка наше будуће сарадње – нагласио је министар Ван Дунем приликом сусрета са министром Шутановцем у Дому Гарде. ■

Биљана МИЉИЋ
Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимео Јово МАМУЛА

Генерал Диковић разговарао с командантом Кфора

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић и командант Кфора генерал-мајор Ерхард Древис разговарали су у Београду о актуелној безбедносној ситуацији на Косову и Метохији и сарадњи Војске Србије и Кфора.

Оцењено је да је безбедносна ситуација на КиМ осетљива али стабилна и да је неопходно одржати висок ниво сарадње безбедносних снага Републике Србије и међународних снага на Косову и Метохији. ■

Посета италијанске делегације

Државна секретарка др Тања Мишчевић и заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица састали су се у Београду са шефом војно-политичке канцеларије министра одбране Италије контраадмиралом Ђорђом Лацијом.

Разговарано је о могућностима за унапређење сарадње Војске Србије и оружаних снага Италије, пре свега у области учешћа у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније. ■

ЗАМЕНИК НАЧЕЛНИКА ГЕНЕРАЛШТАБА У ПОСЕТИ ИТАЛИЈИ

Заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица, са делегацијом, боравио је у посети Италији. Генерал Бјелица састао се са својим колегом, замеником начелника Генералштаба оружаних снага Италије вицеадмиралом Кристианом Бетинијем. Током састанка размењена су мишљења о досадашњем нивоу сарадње у области одбране и потврђено је опредељење да се сарадња у успостављеним областима као што су школовање и усавршавање и заједничка обука, настави и убудуће.

Разговарало се и о потенцијалним области сарадње које би могле бити развијане у наредном периоду, пре свега у области мултинационалних операција.

Генерал Бјелица разговарао је и са генерал-потпуковником Марком Бертолинијем, командантом Здружене оперативне команде оружаних снага Италије. Двојица генерала разменила су информације о ангажовању у мултинационалним операцијама и разматрали могућности евентуалног заједничког ангажовања, како у обуци тако и у мултинационалним операцијама под мандатом Уједињених нација и Европске уније.

Генерал Бјелица обишао је и Оперативни центар Здружене оперативне команде ОС Италије. ■

ВОЈНА САРАДЊА СА ХРВАТСКОМ

Изасланик одбране Хрватске пуковник Марин Грегоровић и заступник начелника Управе за међународну војну сарадњу пуковник Предраг Краљевић потписали су *План билатералне војне сарадње за 2012. годину*.

Планом билатералне војне сарадње обухваћене су активности у области односа са јавношћу, логистике, размене искустава медицинских експерата о учешћу у међународним операцијама, управљања буџетом одбране, управљања људским ресурсима и размена искустава у домену хуманитарних питања, културе и традиције. ■

Слушаоци Школе националне одбране у Италији

Слушаоци 55. класе Генералштабног усавршавања у пратњи наставника стратегије и оператике од 4. до 8. јуна били су на студијском путовању у Италији. Делегацију је предводио државни секретар Игор Јовичић са сарадницима, пуковником Милетом Јелићем, начелником Школе националне одбране, пуковником Марком Зеленовићем, начелником Генералштабног усавршавања и др Станиславом Стојановићем, начелником Катедре стратегије.

У току студијског путовања, које је организовано у сарадњи са Атлантским саветом Србије и Атлантским комитетом Италије, уз подршку Краљевине Норвешке, учесници су посетили сродне институције као што су Центар за високе студије одбране и Одбрамбени колеџ НАТО, затим Команду здружених снага НАТО у Напуљу, Здружену оперативну команду ОС Италије и ваздухопловну базу Пратика ди Маре.

Током посете полазници су упознати са механизмима и модалитетима преношења одлука са стратешког на оперативни ниво у циљу њихове имплементације, реализације задатака, као и надзора и контроле њиховог извршења и спровођења. ■

Холандска делегација у Панчеву

Циљ посете капетана Дејвија Палмена и подофицира Вилхелма Маеијена из Центра за истраживање и развој холандске Краљевске војне школе било је сагледавање степена имплементације искустава и знања стечених приликом боравка припадника Центра за обуку и усавршавање из Панчева тој школи у октобру и новембру прошле године.

Гости из Холандије посебно су се интересовали за Пилот програм обуке на Лидерском курсу, развијен на основу искустава стечених приликом посете Краљевској војној школи. Центар је посетио и изасланик одбране Холандије потпуковник Роберт Вербрех. ■

Нови део за постоперативну интензивну негу на ВМА

Најсавременије лечење

9

Министар одбране Драган Шутановац са министром националне одбране Анголе Кандидом Переиром дош Сантошом Ван Дунемом свечано је 6. јуна пустио у рад проширени део за постоперативну интензивну негу на Клиници за анестезију и реанимацију Војномедицинске академије

Проширени део за постоперативну интензивну негу у Војномедицинској академији има 135 квадратних метара, који чине део за интензивну негу пацијената са трансплантираним органима и део за интензивну негу кардиохируршких пацијената.

Изражавајући задовољство што је у прилици да отвори нови део интензивне неге са анголским колегом, министар Шутановац је истакао да је реч о најсавременијем одељењу те намене у земљи, али и шире.

– Инвестирано је милион и 100 хиљада евра, а најтежи пацијенти након операције срца и трансплантације ту проведу време неопходно за опоравак – рекао је министар Шутановац.

Начелник ВМА бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић нагласио је да је одавно постојала потреба за проширењем интензивне неге, а овакво повећање капа-

цитета и опреме, а ускоро и кадрова, значајан су допринос за лечење пацијената та два поља медицине.

Према речима министра Ван Дунема, намера је да у оквиру сарадње са нашом земљом буде укључена и изградња војне болнице у Анголи, за шта одавно постоји воља и потреба.

– Имајући у виду реанимацију односа наших земаља, охрабрени смо да наставимо преговоре у том правцу са српским властима, али и о другим пројектима – истакао је анголски министар одбране, изражавајући очекивање да ће изградња те болнице бити један од најважнијих елемената те сарадње. Након фазе преговора која је сада у току, следи потписивањем више уговора, а у плану је да делегација српских стручњака ускоро посети Анголу. ■

Б. МИЉИЋ
Снимио Д. БАНДА

Други форум „То Ве Сејуре“ у Будви За безбеднији регион

Учесници тродневног безбедносног форума расправљали су о актуелним питањима глобалне и регионалне безбедности, као и изазовима економске и финансијске кризе

Делегација Министарства одбране и Војске Србије коју је предводио начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић учествовала је почетком јуна у Будви на Другом форуму „То Ве Сејуре“.

Други безбедносни форум окупио је високе званичнике, истакнуте универзитетске стручњаке из области безбедносне политике из 30 држава, као и бројних међународних организација.

Генерал Диковић је учествовао у дебати „Улога и ангажовање оружаних снага у ванредним ситуацијама“ заједно са вицеадмиралом Драганом Самарџићем, начелником ГШ Војске Црне Горе и генерал-мајором Горанчом Котеским, начелником ГШ Армије Македоније. Том приликом указано је на начин организације и ангажовања војски у ванредним ситуацијама, уз подсећање на елементарне непогоде које су задесиле све три земље. Посебно је указано на неопходност али и квалитет координације активности између националних институција и државних органа у циљу ефикасног одговора и реаговања у извршавању ове мисије.

Државна секретарка др Тања Мишчевић, која је била у саставу делегације, учествовала је у дебати „Европа

Могућности заједничке обуке

Генерал-потпуковник Љубиша Диковић имао је трилатерални сусрет на маргинама скупа са вицеадмиралом Драганом Самарџићем и генерал-мајором Горанчом Котеским. Поновљена је одређеност за јачање регионалних одбрамбених односа и подршка развоју националних капацитета за обуку у којима би се могли обучавати и припадници војски земаља околине. Похваљени су досадашњи резултати обуке у Центру за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу, Медија центру у Скопљу и обуке у зимским условима у Црној Гори.

у суочавању са новим изазовима у спољној и безбедносној политици након економске кризе“. У расправи је учествовала министарка одбране Црне Горе Милица Пејановић Ђуришић, као и истакнути стручњаци са престижних институција која се баве изучавањем питања глобалне и регионалне безбедности. Наглашен је значај регионалног окупљања и заједничког одговора на изазове са којима се свет суочава.

Генерал Диковић се сусрео и са замеником команданта Савезничке команде за трансформацију генералом Мјечеслав Бинеком и том приликом су размењена мишљења о концепту обуке у данашњим условима и њеном прилагођавању савременим безбедносним изазовима и захтевима. ■

Међународни симпозијум поводом сто година српског војног ваздухопловства

Година поноса

Командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак истакао је да се 2012. може прогласити годином српског војног ваздухопловства, али и годином поноса, јер је наша земља једна од ретких у свету која обележава тако важан јубилеј

Отварајући Међународни научни симпозијум „100 година српског војног ваздухопловства“ командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак истакао је да су ретке генерације које имају срећну околност и привилегију да организују и учествују у прослави стогодишњег јубилеја.

Најављујући активности које ће бити организоване у оквиру прославе века српског војног ваздухопловства генерал Живак је издвојио међународни аеромитинг који ће бити одржан 2. септембра на аеродрому Батајница.

Француска помоћ

Изражавајући задовољство учешћем у обележавању важног јубилеја, начелница Одељења за историју војног ваздухопловства Министарства одбране Француске, Мари Катрин Вилату рекла је да ће током скупа говорити о француском учешћу и значају за почетне фазе развоја српског ваздухопловства.

– Имамо част да тако значајан јубилеј обележимо на достојан начин, а истовремено и двоструку обавезу према многобројним генерацијама ваздухопловаца који су у развој српског војног ваздухопловства уградили своје знање и енергију, а неки и своје животе, тако и према будућим генерацијама – нагласио је генерал Живак.

Осврћући се на век за нама, он је подсетио на најважније моменте у развоју војне авијације на овим просторима, истичући да је Србија била једна од првих земаља које су схватале значај ваздушног простора и ваздухопловства за вођење рата.

Циљ дводневног симпозијума, одржаног 12. и 13. јуна у Команди ВиПВО у Земуну, јесте да страни и домаћи аутори – историчари, инжењери-конструктори, пилоти, команданти, професори, техничари, лекари ваздухопловне медицине и новинари из области војног ваздухопловства, током две сесије, осветле поједине сегменте, периоде и догађаје из богате историје српског војног ваздухопловства. ■

Б. МИЉИЋ
Снимио Д. БАНДА

Командант Копнене војске у посети САД

Командант Копнене војске генерал-мајор Милан Мојсиловић боравио је у радној посети Сједињеним Америчким Државама. У Вашингтону је разговарао са начелником штаба америчке Копнене војске генералом Рејмондом Одијерном, замеником директора за политичко-војне односе за Европу, НАТО и Русију у „J-5“ Здруженог генералштаба САД контраадмиралом Џефријем Харбесоном и заступником директора Здруженог штаба Бироа националне гарде САД генерал-мајором Беријем Колном.

Генерал Одијерно поздравио је сарадњу Војске Србије са Националном гардом Охаја и истакао отвореност војнообразовних институција САД за школовање и усавршавање припадника Војске Србије, како у САД тако и у Европи. Он је подржао сарадњу копнених војски Србије и САД у Европи и сарадњу Војске Србије и Кфора и подвукао да припадници оружаних снага САД у оквиру америчког контингента Кфора „знају своје место и улогу и неће излазити из оквира свог мандата“.

Амерички генерал посебно је је поздравио дипломирање кадета Бранка Ковачевића на Вест Поинту, престижној академији Копнене војске САД.

Командант Копнене војске упознао је генерала Одијерна са процесом реформе Војске Србије, професи-

онализацијом и процесом обуке и упућивања јединица Војске Србије у мултинационалне операције и позвао га да посети Србију.

Током сусрета са контраадмиралом Харбесоном истакнуто је да су приоритети сарадње заједничке вежбе, обука, развој подофицирског кора, као и заједничке активности на развоју базе „Југ“. Оцењено је да је Кфор фактор стабилности и безбедности на Косову и Метохији и да ће се сарадња ВС и Кфора наставити ради спречавања нестабилности у региону.

Тежиште разговора на састанку с генералом Колном из Бироа националне гарде САД био је пројекат базе „Југ“, којим је предвиђено формирање националног центра за обуку јединица за учешће у мултинационалним операцијама, његово прерастање у регионални, а потом и центар *Партнерства за мир*.

Генерал Колн је оценио сарадњу ВС и Националне гарде Охаја успешном и поручио да ће Биро националне гарде САД пружити подршку свим активностима од обостраног интереса. Он је истакао да подофицирски кор представља окосницу свих видова оружаних снага САД и указао на значајне инжињеријске капацитете, који такође могу бити у функцији даљег унапређења партнерских односа.

Генерал Мојсиловић посетио је и Националну гарду Охаја. ■

Холандска искуства о родној равноправности

У организацији Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране, 6. јуна одржано је предавање о родној равноправности, реализовано у сарадњи са Оружаним снагама Краљевине Холандије на основу Плана билатералне војне сарадње за 2012. годину. Тематски оквир предавања, које су одржали Ели Барбиерис и Естер ван дер Мулен-ван Дијк, везан је за холандска искуства у унапређењу услова за већу заступљеност жена у сектору безбедности, са посебним освртом на искуства у ангажовању жена у оружаним снагама и у мултинационалним операцијама.

Предавању су присуствовали представници Министарства одбране и Војске Србије, Министарства унутрашњих послова, Управе за извршење кривичних санкција, Управе царина, UN WOMEN и UNDP/SEESAC. ■

Курс заштите од хемијског оружја

Осми међународни курс из области заштите од хемијског оружја одржан је у Центру за усавршавање кадрова атомско-биолошко-хемијске одбране (ЦУК АБХО) Војске Србије у Крушевцу. Курс је похађало 19 полазника из исто толико земаља потписница Конвенције о забрани употребе хемијског оружја.

Реализација курса представља наставак успешне сарадње Организације за забрану хемијског оружја (ОПЦВ) и Министарства одбране у имплементацији Конвенције о забрани хемијског оружја. Представници ОПЦВ посетили су Центар у Крушевцу и усагласили активности у овој години. ■

Седница Сената Универзитета

У Ректорату Универзитета одбране одржана је седма редовна седница Сената којом је председавао ректор те високошколске институције генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић. На састанку су разматрани и усвојени општи акти из надлежности Сената и усвојени закључци о више текућих питања од значаја за функционисање Универзитета одбране.

Чланови Сената су усвојили Методолошко упутство за формирање цене школовања на Универзитету одбране и Одлуку о утврђивању предлога висине школарине за студије које се организују на високошколским јединицама у саставу Универзитета одбране у Београду у школској 2012/2013. години.

Ректор Универзитета одбране генерал Јевтић изразио је том приликом задовољство због ефикасности чланова радне групе за утврђивање јединствене методологије за утврђивање цене школовања.

Сенат Универзитета је усвојио и закључке који се односе на избор у звање наставника на Универзитету одбране, оцену успешности научноистраживачких пројеката и школовање лица из грађанства у војним школама. ■

Завршен Лидерски курс за подофицире

У Центру за обуку и усавршавање подофицира у Панчеву 59 професионалних војника успешно је завршило четворонедељни Лидерски курс.

Сертификате је полазницима уручио командант Команде за обуку бригадни генерал Душан Стојановић, а најбољем на курсу десетару Саши Тошићу из 1. бригаде Копнене војске, уручио је и књигу.

Лидерски курс је први корак до подофицирског чина, а похађају га изабрани професионални војници по препоруци првих и главних подофицира у јединицама Војске Србије, уз услов да морају бити најмање две године у професионалној војној служби. ■

Помен кнезу Михаилу Обреновићу

13

У Саборној цркви у Београду одржан је помен и комеморација поводом 144. годишњице смрти кнеза Михаила Обреновића. Патријарх српски Иринеј одржао је помен и поручио да се кнез Михаило борио за исте циљеве којима данас тежимо, бољој Србији у европском окружењу и да народ не треба да заборави своје велике људе и државнике, какав је био кнез Михаило Обреновић.

После помена, крај саркофага српског владара у Саборној цркви венце су положили делегације Министарства одбране и Војске Србије и Министарства рада и социјалне политике. ■

Аеромитинг у Данској

Војска Србије учествовала је у стационарном делу програма са транспортним авионом Антонов 26 на међународном аеромитингу у данском граду Алборгу. Око педесет хиљада гледалаца могли су да виде авионе и хеликоптере који се налазе у употреби у армијама широм света.

Шесточлана посада нашег авиона имала је много посетилаца на шта је посебно утицало то што је авион био једини такав модел на овогодишњем аеромитингу. У Алборгу је боравила и трочлана делегација Министарства одбране и Војске Србије, предвођена помоћником команданта ВиПВО за операције пуковником Жељком Билићем. ■

М. Б.

Ишчекивање

Док Олимпијски сат преко пута хотела „Москва“ откуцава преостале дане до Олимпијских игара у Лондону, председник Олимпијског комитета Србије Владе Дивац поручио је спортистима: „Као неко ко је то већ био, сматрам да бити члан Олимпијског тима и представљати своју земљу на Олимпијским играма, чини највећу спортску част и признање за сваког спортисту“.

О његовој спортској каријери, хуманом и хуманитарном раду, о Олимпијским играма које нас очекују, о разлици између злата и сребра, најдрагој медаљи, елементима који чине врхунског спортисту и никад до краја истраженом коефицијенту среће разговарали смо ових дана у просторијама Олимпијског комитета Србије.

■ *Олимпијским играма у Лондону ове године заокружује се значајан јубилеј за наш сјорш – сјо година од првог учешћа наших сјоршисја на Играма Олимпијаде у Сјокхолму 1912. године. Да ли је сјо догајна мошивација за наше сјоршисје?*

– Олимпијске игре су саме по себи најзначајнији догађај у спорту. Најјачи мотив за сваког спортисту и јесте учешће на том врхунском такмичењу, као и резултат који очекује. Шанса да неко од ових спортиста, уз обележавање великог јубилеја, освоји и 100. јубиларну медаљу могла би бити и додатни мотив.

■ *Олимпијски комишеш Србије насјавља шрадицију зайочешу оснивањем Срјског олимпијског клуба 23. фебруара 1910. године. Имајући у виду прешени шус, да ли у сјоршу шосшоје боља и ло-*

По резултатима постигнутим у последњих неколико година издвајају се спортисти, које можемо сматрати и нашим фаворитима на предстојећим Олимпијским играма. Међутим, издвајањем тих имена сигуран сам да бисмо вршили додатни притисак на наше спортисте, што никако не желимо. Спортистима треба оставити да уживају у спорту и учешћу на Играма, а ми знамо да су они квалитет за медаље. У свим разговорима са нашим олимпијцима инсистирао сам на том уживању у игри. Само ако уживате у нечему што радите, ваши резултати могу бити врхунски.

СТОТЕ МЕДАЉЕ

*шија времена. Колико се њо-
мом година мењао начин њо-
моћи и подршке нашем вр-
хунском спорту?*

– У историји нашег олимпијског спорта, дугој сто година, било је различитих периода. Период између два рата и онај после Другог светског рата су специфични. Негде пре наших рођења, шездесетих година, почели су да пристижу први прави резултати за наш Олимпијски комитет. У том неком читању прошлости свакако се издваја и период санкција за југословенске спортисте, који је почео 1992. године. То памтим као велики ударац спорту уопште, јер ма колико ми хтели да учествујемо и да се боримо – што је суштина спорта, то нам је политичком одлуком било ускраћено. То је за мене велика мрља коју Олимпијски покрет има у својој историји, али, ево, сви се боримо да се тако нешто више не понови. И ја сам прихватио да будем председник нашег Олимпијског комитета добрим делом управо из тих разлога.

■ *Какав је, њо Вашем мишљењу, сљедећи подршке државе и друштва нашем Олимпијском тиму у овом тренутку?*

– У последње време сам веома задовољан подршком. Држава је очигледно препознала рад Олимпијског комитета Србије као институције која функционише као сервис спортиста, и сви програми које смо направили пре пар година за наше олимпијце су испраћени. То нам даје наду да ће наши спортисти направити добар резултат, јер смо заједно изашли у сусрет свим захтевима.

■ *Систем тренинга и припрема спортиста је донекле сличан свуда у свету. Развојем*

НАША ВОЈСКА И НАШИ СПОРТИСТИ

■ *Како је Ваше мишљење о развоју спорта у Војсци Србије и његовом укључењу у систем републичког спорта.*

– Олимпијски комитет Србије има изванредан однос са Војском Србије. Мислим да је веома битно да се цивилни спорт синхронизује са војним. Спорт који су заступљени у Војсци, попут биатлона, оријентиринга, стрељаштва, борилачких вештина, постоје и код нас. Претпостављам да наши спортисти и тренери могу да допринесу још бољим резултатима у Војсци и обрнуто. Заиста сам задовољан сарађом са Војском и верујем да ће-

мо је и даље развијати. Са Војномедицинском академијом имамо споразум о здравственој заштити свих олимпијца, бивших и садашњих, што је веома ретко у свету и на чему смо веома захвални Министарству одбране.

■ *Одлучено је да се унушар Војне академије подигне заворена атлетска дворана, прва у нашој земљи.*

– То је од огромног значаја за све нас. Зашто би смо се раздвајали када нам је циљ заједнички. У нашем народу је то увек ишло заједно: наша војска и наши спортисти.

цивилизације којој припадамо у већини земаља углавном су се изједначили услови који се нуде спортистима. Чињеница је и да данас побеђују „најбољи међу најбољима“, уколико иако можемо да кажемо. Шта је то што сада одређује врхунске спортисте? Какав је њихов однос између физичке припремљености, психичке припремљености, мотивације и „сјања срца“?

– Услови у којима спортисти раде, тренирају, мењају се током година. Раније нисмо имали проблеме са допингом, или су били мање заступљени него што је то данас случај. Осим добро обликованих и усклађених тренинга, психичке припремљености, веома је битна и едукација. Спортисти морају

да знају шта је то што им се нуди. Нажалост, има доста људи око спортисте који гледају неке своје интересе, мислим на разне менаџере, чак и неке тренере, који не бирају средства да би дошли до резултата. Спортисту доживљавају као механизам,

машину у тој трци, а не људско биће. Ми се снажно боримо за то да спортиста буде едукован у том смислу, да зна шта је то

што му се нуди, шта узима, јер се већ у маси случајева догађало да када се направе анализе и када се докаже да је спортиста под допингом, он сам нема представу о томе да је допингован, нити шта је узео. Питали сте ме шта је то што одређује врхунског спортисту, кажем едукација, физичка и психичка припремљеност, срчаност свакако, али често и комадић среће који превагне између злата и сребра код

Бићи члан Олимпијског тима и представљаћи своју земљу на Олимпијским играма, чини највећу спортистску част и признање за сваког спортисту.

двојице свакако добро припремљених спортиста. Дакле, и срећа је понекад битан фактор.

■ *Као спортиста понели сте све најзначајније медаље које постоје у врхунском спорту. Која Вам је најдрага?*

– Свака медаља је велико задовољство. Она је награда за уложени труд, потврда да сте на правом путу. Има оних медаља за које смо емотивно везани, има значајних по самом такмичењу, а ја ћу међу свима њима да издвојим медаљу која није толико битна рангирајући значај такмичења, али је мени изузетно драга. Били смо прва екипа која је после помнутих санкција наступила на европском такмичењу и вратили смо се са златном медаљом. Мислим да смо схватили шта смо тада урадили тек када смо се вратили кући. То је био први спонтани дочек спортиста, стотине хиљада људи сачекивале су нас већ од аеродрома па све до центра Београда. То није била само медаља, то је онај посебан додаток емоције који чини нешто више и веће од игре.

■ *Када говоримо о медаљама, колика је за спортисту разлика у доживљају између злата и сребра?*

– Менталитет спортисте је такав да увек од себе тражи више, брже и боље. Када дође до медаља, ако смо свесни да смо све што смо могли да урадимо – урадили, онда је и сребро сасвим добро, а ако смо свесни да смо нешто пропустили, онда никако није. Много је тешко живети после са том врстом хипотеке.

■ *Вишешка борба на спортском штерену одувек је у*

Олимпијски комитет Србије има изванредан однос са Војском Србије. Зашто би смо се раздвајали, када нам је циљ заједнички. У нашем народу је то увек ишло заједно: наша војска и наши спортисти.

основи спорта. Врхунског спорту одређује и с њим моралних норми, фер плеја... Колика је „поштена игра“ присутна данас на спортским штеренима?

– Доста, поготово у врхунском спорту. Бити шампион, прави, значи бити посвећен, утрениран, али и морално утемељен. Не постоји шампион без фер плеја, управо га то умеће борбе на спортском терену и чини шампионом.

■ *У оквиру Међународног олимпијског комитета од 1961. године постоји и Олимпијска солидарност, подршка*

националним комитетима којима је помоћ потребна. Хуманост, spremност за помоћ, подршку слабијима одликују заиста значајан број наших врхунских спортиста. Да ли то постоји директна веза у васпитању или доживљају стварности – између спорта и хуманости?

– Спортиста и јесте специфична личност. У скоро свим сегментима ви морате имати приличан људски капацитет да би сте дошли до неких резултата. Самим тим је и хуманост веома заступљена међу спортистима. Заиста желим да људима пружим могућност да остваре своје снове, онако како сам их ја остварио. Желим да бар неком детету на свету помогнем да почне да размишља како је све у животу могуће, уколико довољно чврсто верује и настоји.

■ *Ваш хуманитарни рад је дугогодишњи, озбиљан и несребичан. Постоји невероватна реченица оца Мишрофана с Хиландара која каже: „Твоје је само оно што даш другима“. Реците нам нешто о социјалном опредељењу да се ипак интензивно бавите хуманитарним радом.*

– Рођен сам у једној прелепој земљи, одрастао у мешовитој националној средини где нисам био свестан никаквих разлика, тако сам био и васпитаван. Распад те наше земље ме је веома погодио, посебно због тога што су деца највише страдала. Читаве генерације изгубиле су детињство, одрастале су преко ноћи. Већ у то време почео сам са кошаркашким камповима, различитим акцијама, настојећи да их бар на дан, два доведем у ситуацију нормалног живота. Онда се тај рад уобличио у Фондацију коју смо основали моја супруга и ја. Недавно смо

отворили прву зграду коју смо успели да подигнемо за расељена и избегла лица. То је први од четири стамбена објекта које ћемо подићи у Београду. Дубоко верујем у то да не можемо као друштво да кренемо напред, а да се не осврнемо око себе и свим људима бар обезбедимо могућност за нормалан живот. Често ме питају да ли сам срећан. Јесам, срећан сам, окружен својом породицом, послом који волим, пријатељима, али нисам задовољан у околини која често нема ни тај основни потенцијал – могућност за живот.

Врхунског сјоршисџи одређује едукација, физичка и психичка припремљеност, срчаност свакако, али често и комадић среће који превагне између злата и сребра код двојице свакако добро припремљених сјоршисџа.

рукомета до фудбала. Организовао сам разна такмичења, размишљао да будем голман, а завршио у кошарци. Свима нам се догоди тај тренутак просветљења у детињству, када тачно осетимо шта је то чиме желимо да се бавимо у животу, шта ћемо бити кад порастемо. Онај ко тај тренутак препозна и доследно га следи, некад свесно, некад несвесно – радећи то што воли, једини може и да постигне врхунски резултат.

ње. Не, знам по себи – то је задовољство. Гледам Новака Ђоковића и тачно и код њега препознајем тај осећај – да у том свечаном тренутку представљаш своју породицу, пријатеље, комшилук, целу земљу...

■ Недавно је објављена „Тајмова“ листа са именима 100 најутицајнијих људи на свету, Новак је на 14. месту, први је ако се не варам кошаркаш, а сјоршисџи генерално. Како Ви то чистаите?

– Превага са те листе је, нажалост, нереална. Могли би то да буду најпознатији људи, најуспешнији, али не и најутицајнији. Истински утицај има само политика. Спортисти му ту пре дођу као икебана, виде се онда када некоме треба да се ту нађу...

■ То у шџа верујемо нас прилично одређује као људе. Не мислим при шом само на религијска одређења. Шџа је шом у шџа Ви после девалвације многих вредности, после свих разочарања – усјеваште да верујете?

– Верујем у доброту, у љубав. Верујем и у то да све религије, изворне, нуде добар пут за живот. Њихова тумачења често праве проблеме, а не њихова изворна учења.

Били смо те среће да живимо у време патријарха Павла, ја сам га и лично упознао, и добро сам запамтио када је говорио да

нико од нас није бирао где ће да се роди, у православљу, католицизму, исламу, али је једини избор који имамо – да будемо људи. То је једино право. ■

Драгана МАРКОВИЋ
Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

■ Судбином одређени или појединачним енергијама обликовани, наши животи се свим разликују. Шџа је шом одредило Ваш животи, шџа га је учинило баш оваквим какав јесите? Често су шом одлуке, избори, сусрети, људи, уверења, догађаји... Како је шом ишло код Вас?

– Мој живот је обележио спорт. Када се вратим у детињство, спорт је свуда присутан. Сваки секунд слободног времена проводио сам на разним теренима, од кошарке, одбојке, преко

■ Колико су сјоршисџи генерално амбасадори своје земље? Да ли је шом и додато оштерећење, имајући у виду специфичну врсту одговорности?

– Сви смо свесни тога колико су нам истински амбасадори спортисти, као и људи из уметности, науке. То је оно најпозитивније што можемо да понудимо свету. Да ли је то оптерећење

Биџи шампион, прави, значи биџи посвећен, уштрениран, али и морално ушемељен. Не постоји шампион без фер плеја, управо га шом умеће борбе на сјоршском штерену и чини шампионом.

Специјалци Србије и Црне Горе на истом задатку

Падобранство, скијање, роњење...

Једномесечна заједничка падобранска обука припадника специјалних јединица Војске Србије и Војске Црне Горе, реализована је на нишком војном аеродрому.

Падобранци су извели шест различитих врста падобранских скокова, након чега су увежбавали извршење падобранског десанта, са опремом и наоружањем, у дневним и ноћним условима.

САРАДЊА СЕ НАСТАВЉА

Обуку специјалаца војски Црне Горе и Србије обишли су командант Специјалне бригаде бригадни генерал Илија Тодоров и командант 63. падобранског батаљона мајор Ненад Зонић.

– Припадници Војске Црне Горе дошли су на обуку јако мотивисани и добро припремљени, тако да су захваљујући добро организованом падобранској обуци успешно савладали све садржаје и обуку успешно привели крају. Утисци су јако повољни и постоји обострана жеља и воља да се и даље сарађује – истакао је генерал Тодоров.

– Припадници Војске Црне Горе дошли су са жељом да заврше комплетну обуку – каже заступник начелника Групе за оперативне послове и обуку у 63. падобранском батаљону Специјалне бригаде мајор Иван Стојанић.

Тим Војске Црне Горе чинили су четири припадника Поморског одреда из Бара и шеснаест припадника Чете специјалних снага из Даниловграда.

Командир тима поручник фрегате Владан Бурић тврди да је сваки следећи скок био сложенији и захтевнији и да је посебно задовољан што су се опробали у оном што одваја војно од цивилног падобранства, а то су скокови са опремом, наоружањем и ранцем у коме се налази двадесет килограма муниције, средстава радио-технике, хране и друге опреме. Укупна тежина оптерећења падобранца при таквим скоковима је око педесет килограма. Занимљиви су били и висински скок са 2.000 метара и ноћни са 800 метара.

– Задовољни смо начином извођења обуке, пријемом и професионалним односом – каже поручник фрегате Владан Бурић. – Скокови су били узбудљиви, интересантни и тражили су улагање максимума психофизичких напора, али није нам жао, јер је сваки грам зноја вредео. Посебно бих захвалио нашим инструкторима падобранства старијим водницима Владимиру Бјелићу и Дејану Малобовићу и заставнику Бобану Рашићу.

Сарадња Војске Србије и Војске Црне Горе све је садржајнија, што се посебно огледа у активностима заједничке обуке специјалних јединица. Прошле зиме су српски специјалци били на заједничкој обуци у скијању са црногорским специјалцима, а после само неколико месеци изведена је још значајнија активност у виду заједничке падобранске обуке. Постоје планови за обуку у роњењу.

Циљ сарадње специјалних јединица двеју оружаних снага је размена искустава у стручноспецијалистичкој обуци специјалних јединица и заједничка обука тамо где постоје бољи услови за реализацију конкретне обуке. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Војска у акцији „Очистимо Србију“

Велико спремање

Око 2500 војника и старешина уређивало је просторе на 113 локација широм Србије

Припадници Војске Србије и ове године учествовали су у „Великом спремању Србије“, које се трећи пут организује у оквиру акције „Очистимо Србију“. У акцији коју је организовало Министарство животне средине, рударства и просторног планирања, поводом Светског дана животне средине, војници и старешине Војске Србије били су ангажовани у чишћењу отпада у Београду, Сомбору, Ваљеву, Лесковцу, Пожаревцу, Панчеву, Зајечару, Крушевцу, Белој Цркви, Зрењанину, Вршцу, Кикинди, Ечкој, Зрењанину, Владимировцима, Горњем Милановцу и другим местима Србије.

Према речима пуковника Звонимира Пешића, начелника Одељења за цивилно-војну сарадњу Генералштаба Војске Србије, на 113 локација на територији целе Србије учествовало је око две и по хиљаде војника.

У Београду су припадници Војске Србије помагали на чишћењу приобаља река Саве и Дунава на Ушћу, корита и обала реке Топчидерка у Топчидерском парку и сређивању Чубурског парка у околини Храма Светог Саве.

– Са локалном самоуправом договорено је да се капацитети Војске Србије ангажују у превози и прикупљању смећа. Ово је једно од најмасовнијих ангажовања наших припадника у овој акцији, а у реализовању активности на терену остварена је добра сарад-

ња са представницима локалне самоуправе – истакао је пуковник Пешић.

Припадници Војске допринос „Великом спремању Србије“ дали су и у Прокупљу и Врању, где су са грађанима радили на уређивању градских депонија. У Бујановцу су помагали ученицима на уређењу школа, а у Нишу и Крушевцу на чишћењу корита потока, и уређењу околине војних објеката.

У сарадњи са органима локалне самоуправе у Сомбору, Ваљеву, Лесковцу, Панчеву, Београду, Пожаревцу, Зајечару и Крушевцу око 600 припадника Команде за обуку су заједно са грађанима чистили јавне површине и просторе у кругу касарни.

У Батајници је акција организована у сарадњи са припадницима 204. ваздухопловне бригаде, а припадници Команде за развој Београдске бригаде чистили су просторе око касарни у Јакову и Обреновцу, као и стрелиште Бубањ поток.

Припадници Команде за развој Банатске бригаде чистили су касарну у Панчеву и издвојене објекте у Белој Цркви, Зрењанину, Вршцу, Кикинди, Ечкој, Зрењанину и Владимировцима.

У Горњем Милановцу скоро 50 припадника Центра за обуку везе, информатике и електронских дејстава укључило се у акцију уређења градских површина, а припадници Команде за развој Тимочке бригаде акцију су извели у сарадњи са локалном самоуправом у Зајечару.

У Крушевцу су у сарадњи са Градском управом и ЈКП припадници гарнизона били ангажовани на чишћењу касарне и издвојених објеката и на две локације у граду.

Више од 1100 припадника Копнене војске Војске Србије укључило се такође у акцију „Велико спремање Србије“. Током радова ангажовано је и тринаест моторних возила за превозење смећа, пет чамаца, два реморкера, један ванбродски мотор и два дозера.

Припадници Друге бригаде Копнене војске су узели учешће у акцији ангажовањем у Краљеву, Рашки и Новом Пазару као и на уређењу околине манастира „Сопоћани“.

Трећа бригада је своје људство ангажовала у гарнизону Ниш на сређивању насеља Врежина, Широке падине и Рибник, док је у гарнизону Зајечар тежиште било на радовима у насељу Подлив.

Старешине и војници Треће бригаде су у гарнизону Прокупље извели опсежне радове на уређењу дивљих депонија у Новом Селу и Новој Божурни, а припадници те јединице из гарнизонског места Куршумлија су највећим делом уређивали простор око касарне „Топлички устанак“.

Са члановима Градске организације Црвеног крста и ученицима Основне школе „Иво Андрић“, припадници Мешовите артиљеријске бригаде уређивали су корита Хумског и Рујничког потока.

Старешине и војници Четврте бригаде Копнене војске ангажовали су се у Врању и Бујановцу. Свој део посла завршили су и припадници 246. батаљона АБХО уређујући Равњачки поток са мештанима месне заједнице „Лазарица“ и људством ТРЗ „Чачак“ на уређењу круга предузећа „Словас“. ■

Завршено школовање 36. класе ученика

Понос Војне гимназије

У току четворогодишњег образовања ученици су забележили изузетне резултате у ваннаставним, културним и спортским делатностима, као што су активности на спортским такмичењима градског и републичког нивоа, затим смотре културног стваралаштва и учешће у раду Истраживачке станице Петница

У свечаној сали Војне академије у Београду, 2. јуна, свечано су школовање завршили ученици 36. класе Војне гимназије. Уз матуранте, њихове родитеље, професоре и старешине, прослави су присуствовали и начелник Војне академије генерал-мајор Младен Вуруна и владика Атанасије (Ракита).

Ученици 36. класе започели су четворогодишње школовање у септембру 2008. године. Последњи разред Војне гимназије 2012. године завршило је 70 матураната. Укупан успех класе је врло добар.

Обраћајући се матурантима, начелник Војне гимназије пуковник Милан Стевић истакао је да је тај пе-

ТРАДИЦИЈА ДУГА 42 ГОДИНЕ

Министарство одбране основало је Војну гимназију 1970. године. Циљ школовања у тој установи био је да припреми и мотивише ученике за наставак образовања на Војној академији. Наставни план и програм Војне гимназије верификовао је Републички секретаријат за науку и образовање. У саставу Војне академије је од 20. јануара 2005. године. Школовање у Гимназији траје четири године.

риод живота одлучујући за њихов даљи животни пут и поручио им да ће школа остати део њих, а они ње-на 36. класа.

– Четири године школовања прошло је релативно брзо. У Војној гимназији напредовали сте у сваком погледу – физички, психички, емотивно и духовно. Настојали смо да вас сачувамо од многих негативних утицаја, а да вам не ускратимо ништа што интересује вашу генерацију – рекао је пуковник Стевић и истакао да су све активности у школи спроведене ради мотивације ученика да наставе школовање у Војној академији.

Запажене резултате током образовања у Војној гимназији постигли су Александар Благојевић, најбољи ученик у класи, Стефан Кикић и Милан Кокић, као други и трећи ученици у рангу 36. класе матураната. Најбоље гимназијалце ручним сатовима наградио је помоћник министра одбране за људске ресурсе генерал-мајор Слађан Ђорђевић, а награде им је уручио начелник Војне академије генерал Вуруна.

Награда Фонда „Потпоручник Борко Никитовић“ уручена је најбољем у класи Александру Благојевићу. За младог матуранта то је друго признање Фонда, који је име добио по трагично настрадалом младом официру, ученику генерације Војне гимназије и најбољем студенту 44. класе Војне академије. Српска православна црква, Универзитет у Београду и Војска Србије основали су 1993. године Фонд у знак сећања на лик и дело потпоручника Борка Никитовића, који је погинуо 1991. године у борбама код Вуковара, храбро спасавајући рањеног саборца.

Благојевић је нагласио да му је част што се обраћа у име генерације матураната Војне гимназије и истакао да је сигуран да су професори поносни на њих.

– У Војној гимназији заједно смо прослављали успехе и трпели неуспехе. Добили смо добре и лоше оцене. Добре, јер смо паметни и вредни, а лоше јер нас професори не воле и постављају нам тешка питања – нашао се Благојевић, па су га присутни испратили дугим и гласним аплаузом.

НАЈБОЉИ МАТУРАНТИ

Александар Благојевић рођен је у Ужицу. Основну школу „Петар Лековић“ завршио је као добитник Вукове дипломе, с просечном оценом 5,00. Уписао је Војну гимназију 2008. године и завршио као најбољи у рангу 36. класе. Учествовао је на неколико такмичења из математике, историје и физике, на којима је постигао изузетне резултате. Жеља му је да настави школовање на смеру Војноелектронско инжењерство у Војној академији.

Стефан Кикић родом је из Шапца, где је, као одличан ученик, завршио Основну школу „Краљ Александар Карађорђевић“. У Војној гимназији показао је интересовања за природне и друштвене предмете. Био је члан ученичког парламента.

Милан Кокић, рођен у Сарајеву, у Војну гимназију дошао је из Ирига, где је завршио Основну школу „Доситеј Обрадовић“ као носилац Вукове дипломе. Током школовања учествовао је и побеђивао на бројним школским такмичењима, а своја интересовања остварио је у секцијама, на курсевима и осталим ваннаставним активностима.

Присутнима су говорили и начелник 36. класе мајор Милоје Илић и професорка Милица Манчевић, у име разредних старешина.

Мајор Илић је матурантима образложио да је четири године школовања обележило дружење, узајамно поверење и труд, многа одрицања, радости и све што одрастање доноси.

– Радујем се што видим младе момке пуне енергије који одлазе као честити људи, израсли у комплетне личности, што је превасходно био циљ нашег рада – рекао је начелник 36. класе.

За уметнички програм на свечаности били су задужени хор ученика и литерарно-музичка секција Војне гимназије. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

Катедра менаџмента најбоља на Војној академији

Носилац научноистраживачког рада

Посебан подстицај за рад наставницима представљају добре оцене од кадеткиња и кадета у процесу студентског вредновања рада

Плакета за најбољу катедру, која се традиционално додељује поводом Дана Војне академије, припала је ове године Катедри менаџмента. Била је и остала једна од најактивнијих организационих јединца у процесу осавремењивања програма студија на Војној академији и њиховог укључивања у систем високог образовања Србије.

Шта је допринело да Катедра добије такво значајно признање?

У току протекле године припремљени су програми докторских и мастер студија, а тренутно се реализу-

ју студијски програми на свим нивоима студија и усавршавања професионалних војних лица – командно-штабно и генералштабно усавршавање, као и тромесечни основни командно-штабни курс, који су до сада похађале две класе млађих официра. Професори на Катедри укључени су и у програм Високих студија безбедности и одбране.

Наставници су организовани у две групе, у зависности да ли су тежишно ангажовани на програмима академских студија или различитим нивоима усавршавања официра. Мастер програм војног менаџмента објединио је та два облика тако што

полазници командно-штабног усавршавања могу полагањем изборних предмета, израдом самосталног истраживачког пројекта и одбраном завршног рада, да стекну академски назив мастера. Истовремено, од ове године реализују се и докторске студије менаџмента у одбрани, које ће обезбедити кадрове за науке одбране и будуће предаваче Војне академије. У прву годину студија уписана су петорица полазника.

Мањи део предмета и наставе реализују, поред наставника Катедре, сарадници из система одбране, али и ван њега. То су, пре свега, изборни предмети који пружају могућност кадетима, кадеткињама и слушаоцима да изаберу специфичну научну област за коју су највише заинтересовани.

Радни дан шест наставника веома је динамичан, с обзиром на то да реализују већи број предмета, с великим бројем часова, предиспитним активностима и менторством у изради дипломских, мастер и докторских радова. Врата наставника свакодневно су отворена за консултације за све катедре и слушаоце. Посебан подстицај за рад представљају добре оцене које добијају од кадеткиња и кадета у процесу студентског вредновања рада наставника.

Припадници Катедре непрестано се усавршавају, учествују на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству. То илуструје и чињеница да су током 2011. године објавили два уџбеника, 27 чланака у домаћим научним часописима и два рада у иностраним часописима, од којих је један са SCI листе. Допринесли су и реализацији пројеката Министарства одбране – изради Војног лексикона и одржавању конференције „Безбедносни аспекти прикључења Србије Европској унији“.

Катедра менаџмента Војне академије носилац је научноистраживачког рада у области наука одбране. Начелник, пуковник ванредни професор др Самед Каровић руководио је и Центра за истраживања у области наука одбране и менаџмента. Институција реализује пројекат „Рационализација процеса одлучивања у војном менаџменту применом стандардних оперативних процедура“, а предстоји и организација округлог стола „Пројектни менаџмент и операције Војске – планирање и управљање операцијама Војске Србије“, који би требало да се одржи у новембру. Пуковник Каровић истиче да Центар окупља истраживаче који се баве наукама одбране, стратегијом, оператиком и тактиком, те научноистраживачким радом за потребе Војске и система одбране.

Катедра менаџмента посвећена је остваривању и унапређењу сарадње са организацијским целинама Генералштаба Војске Србије, Министарства одбране и осталим

ЗАЛОГА ЗА БУДУЋНОСТ

Белешку о Катедри менаџмента, носиоцу назива најбоља од шеснаест катедри Војне академије у години између две годишњице те образовне институције, не би требало да квари никакво „али“ ни у наредном периоду.

У перспективи развоја је подмлађивање наставног и научног кадра, као и даљи развој сопствених научноистраживачких капацитета.

Такође, Катедра ће бити усмерена на осавремењивање наставних планова, програма и литературе која се користи у наставном процесу.

институцијама. Сарадња се остварује учешћем у изради стручне регулативе из области војног менаџмента, пројектовања истраживања, организовања и реализовања истраживања и израде саопштења из области наука одбране.

Слику ангажовања припадника Катедре употпуњују и подаци о организовању ваннаставних активности за кадете и кадеткиње, попут новинарске школе или курса лидерства. ■

Ксенија АТАНАСИЈЕВИЋ ЂУРИЋ

Начелник Генералштаба са припадницима Централне логистичке базе

■ 23

На састанку начелника Генералштаба генерал-потпуковника Љубише Диковића са командантима батаљона и руковооцима складишта Централне логистичке базе анализиран је начин располагања покретним стварима у Војсци Србије, са посебним освртом на обуку, организацију и технологију рада, кадровску ситуацију и услове рада руковалаца у складиштима Централне логистичке базе. ■

Курс о убојним средствима

Међународни технички курс „Безбедан рад са убојним средствима, складиштење, чување и уништавање убојних средстава“ који је одржан у ТРЗ Крагујевац, отворио је начелник Управе за одбрамбене технологије бригадни генерал Бојан Зрнић.

Курс је организован у сарадњи Министарства одбране Србије и Међународног фонда ИТФ из Словеније, уз помоћ Владе САД, а слушаоци су били из Србије, БиХ, Црне Горе и Хрватске. ■

Италијанска делегација у Команди ВиПВО

Трочлана делегација италијанског ваздухопловства у којој су били потпуковник Никола Диомаути, мајор Андреа Савини и капетана Борис Петраца разговарала је у Одељењу за оперативне послове Команде ВиПВО са начелником пуковником Гораном Павловићем и мајорима Александром Живковићем и Небојшом Љубинковићем о могућностима унапређења сарадње у области трагања и спасавања. ■

Вежба подржана рачунарским симулацијама – „Морава 2012“

Виртуелна борбена дејства

Припреме за вежбу почеле су пре шест месеци. Сценарио су израдили Центар за обуку путем симулација (ЦОПС) и тим за планирање вежбе из Команде Четврте бригаде, у складу с постављеним циљевима обучавања. Вежбу је извела команда 41. пешадијског батаљона, уз подршку ЦОПС-а. То је друга вежба подржана рачунарским симулацијама у овој години.

У Центру за обуку путем симулација у Генералштабу Војске Србије, од 23. маја до 1. јуна, реализована је десетодневна вежба подржана рачунарским симулацијама „Морава 2012“. Изведена је на симулационом софтверу „JCATS“, једном од најбољих симулатора за конструктивне симулације у свету. Вежбом је руководио начелник Штаба Четврте бригаде пуковник Слађан Стаменковић.

Вежба подржана рачунарским симулацијама је вежба којом се коришћењем рачунарски симулираног борбеног окружења, које укључује све факторе оружане борбе (материјални и људски ресурси, простор, време и информације), у реалном времену, практично оспособљавају, увежбавају и проверавају команде јединица

и установа Војске за извршење додељених задатака из све три мисије.

Начелник ЦОПС-а пуковник Зоран Лучић истакао је да је важно поставити јасне циљеве вежбе и да је, на тај начин, лакше дефинисати задатке које треба реализовати.

ЦЕНТАР ЗА СИМУЛАЦИЈЕ

Центар за обуку путем симулација је установа Генералштаба Војске Србије непосредно потчињена Управи за обуку и доктрину. Намењен је за интервидовску обуку команди јединица свих родова и служби извођењем вишедневних вежби у реалном времену, на претходно разређеном сценарију и припремљеном симулационом моделу вежбе.

СОФТВЕР „JCATS“

Симулациони софтвер „JCATS“ је професионални софтвер намењен за обуку команди јединица свих нивоа до дивизије, а најефикаснији је у подршци команди батаљонског и бригадног нивоа. Војска Србије располаже тим софтвером од 2010. године.

– Вежба представља виртуелну војну операцију с дефинисаним условима како те задатке треба реализовати и стандардима које треба достићи да би задатак био успешан. Обука команди јединица је најкомплекснија обука у Војсци Србије, јер је улога команде да води комплетне војне снаге у операцији. Ми смо у обуку увели високе стандарде који се примењују у развијеним војскама и разноврсне облике обучавања сегмента оних који вежбају – истиче Лучић.

Циљ је учинити вежбу другачијом и занимљивијом и држати се оних начела из доктрине обуке која обезбеђују савремени приступ обуци и нови квалитет у обуци, каже начелник ЦОПС-а.

– Новина коју смо увели је приказ зоне операције на терену с макетама и приручним елементима, путевима, рељефом и насељеним местима. Тежићемо да и у наредним вежбама уведемо нешто ново или другачије.

Основни мотив ЦОПС-а јесте унапредити обученост команди оперативних јединица Војске Србије применом симулацијских метода и информационих технологија у планирању и извођењу операција у пуном спектру и у складу с доктринарним опредељењима усвојеним процедурама рада команде на доношењу одлуке. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

„ОТВОРЕНИ ДАН“ У КУРШУМЛИЈИ

Акцији „Отворени дан“ у касарни „Топлички устанак“ у Куршумлији присуствовало је око 2.000 хиљаде мештана, углавном ђака основних и средњих школа, а припадници 37. механизованог батаљона припремили су занимљив програм којим су приказали део свакодневних активности, наоружање и војну опрему.

– Веома је леп осећај када видимо да је народ уз своју војску и то је драго сваком припаднику јединице – изјавио је командант 37. механизованог батаљона потпуковник Љупче Вилимоновић.

Посетиоцима је представљена и музејска поставка посвећена Топличком устанку. ■ 3. М.

СЕЛУ У ПОХОДЕ

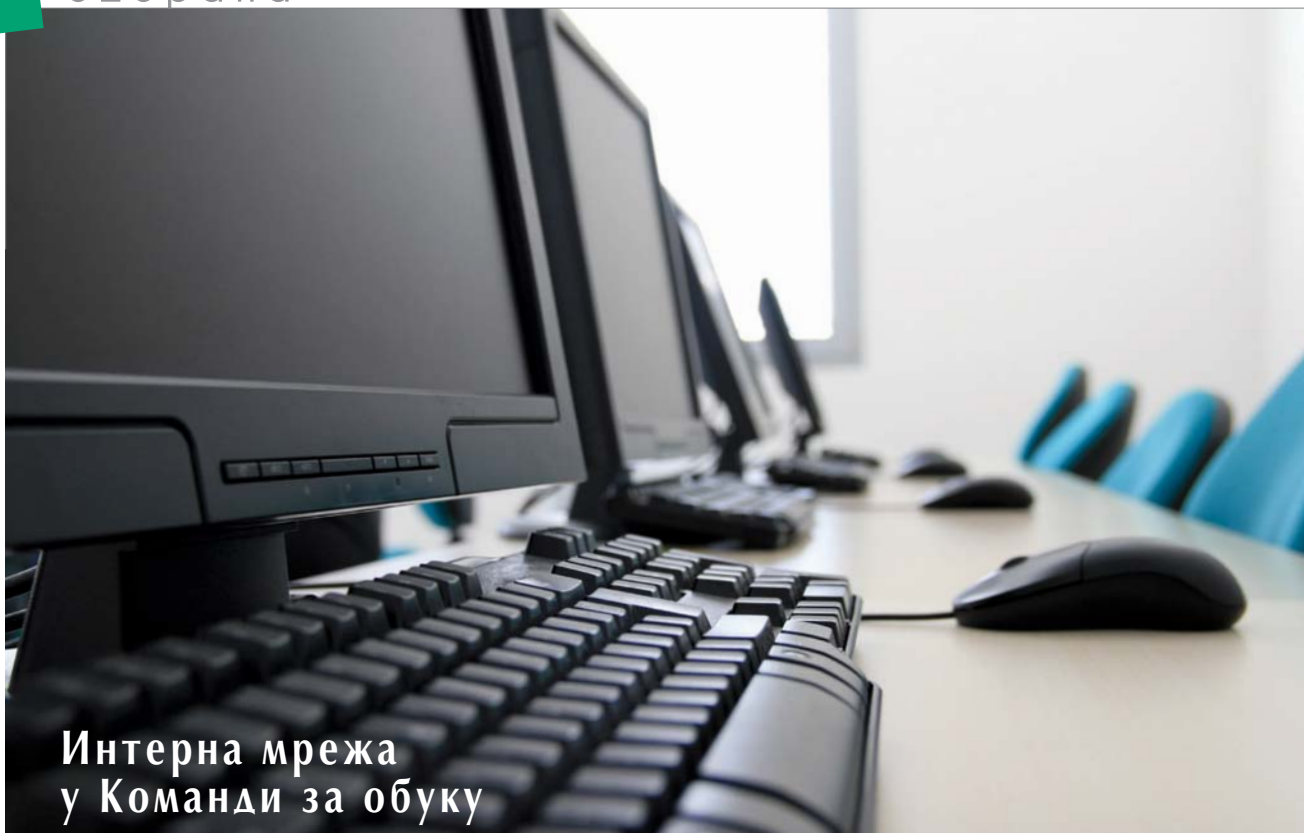
Команда за развој Тимочке бригаде спровела је акцију „Селу у походе“ у којој су војни лекар, медицински техничар и војни ветеринар, у сарадњи са лекарском екипом Црвеног крста Зајечар, извршили лекарске прегледе у селима Табаковац и Брусник у којима нема амбуланти. ■

ТАКМИЧЕЊЕ ВОЗАЧА И АУТОМЕХАНИЧАРА

Екипе Гарде и Централне логистичке базе представљале су Војску Србије на 15. такмичењу возача и аутомеханичара Београда, одржаном на полигонима ГСП „Београд“. Најбољи резултат остварио је аутомеханичар Логистичке базе Милорад Вујић, који је у склапању делова аутомобила освојио друго место у појединачном пласману.

У овогодишњем надметању, које је подељено на теоријску и практичну проверу знања, учествовало је око стотину такмичара у појединачној и екипној конкуренцији. Управа за логистику Генералштаба пружи-ла је помоћ у организацији такмичења. ■

Интерна мрежа
у Команди за обуку

Кликом – од Сомбора до Лесковца

Команда за обуку прва је организацијска целина која је искористила могућности интранета како би повезала све своје припаднике и омогућила им да тренутно прате живот и рад у осталим јединицама, у складу с темпом који намећу модерне технологије

Уласком интернета у свакодневицу просечног човека, појам брзине добија сасвим нови смисао, а с њим и појам информације. Актуелно је само оно што се дешава сада, не јуче или пре пет дана. Вођен том логиком, начелник групе за односе с јавношћу у Команди за обуку

мајор Бојан Миливојевић решио је да искористи могућности интерне мреже и на тај начин повеже све јединице Команде пружајући њеним припадницима правовремене информације.

– Искористио сам платформу Центра за командно-информационе системе и информатичку подршку

(ЦКИСИП), који има свој сервер, за креирање овог сајта. Завршио сам њихову обуку и на тај начин овладао могућностима апликације за управљање саржајима – „webCMS-a“ – објашњава мајор Миливојевић како је дошао на идеју да створи интерни сајт Команде за обуку.

Информације које се стављају на сајт могу бити текстуалне, видео записи или фотографије, прича он и наглашава да има још доста посла који му предстоји када је реч о постављању информација. Тренутно је мајор Миливојевић једини администратор сајта и само он има могућност ажури-

МЕДИЈИ О НАМА

Војска је честа тема локалних медија, посебно јединице Команде за обуку. У рубрици „Медији о нама“ сакупљени су сви текстови о припадницима те јединице који су објављени у медијима од када је сајт формиран.

рања података. За наредни период, објашњава, у плану је обука официра за односе с јавношћу и препуштање дела сајта њима. Ажурирање листе медија, припрема информација и издавање садржаја само су неки од слова који ће свакодневно радити ти официри у јединицама.

– Референти за односе с јавношћу су углавном других струка и немају много искуства у том послу, пре свега јер је то новина у Војсци – каже мајор Миливојевић и сматра да ће рад на сајту официрима бити значајно искуство.

Прва видљива предност примене сајта Команде за обуку је „заобилажење“ канце-

Мајор Бојан Миливојевић

стратор и додаје да не постоји могућност приступа мрежи с рачунара који је изван система.

Интерна мрежа пружа велике могућности свим припадницима система. Интранет, као и интернет, је нео-

граничен ресурс на коме има простора за сваку јединицу. Заштићена од напада ван система, интерна мрежа се у будућности може искористити и за слање докумената, наређења и аката.

– За сваки садржај презентације могу се подешавати права приступа, тако овлашћени корисник може приступити и оним садржајима којима обичан

ИСТО, А РАЗЛИЧИТО

Разлике између интернета и интранета суштински не постоје. Интранет функционише у оквиру одређене организације и нема спољашњи линк, док је интернет мрежа за читав свет. Архитектура и протоколи које користи и једна и друга мрежа су идентични.

ларије општих послова и смањење утрошка материјала, јер се све актуелности те организацијске целину налазе на интерној мрежи. Још једна од предности је ажуриран списак медија, неопходан на сваком догађају, који је доступан јединици, Команди, Кабинету начелника Генералштаба и Управи за односе са јавношћу.

– Интерној мрежи, РАМКО, може се приступити само помоћу умрежених рачунара у јединицама. Ти компјутери нису повезани на интернет и у потпуности су заштићени од потенцијалних напада хакера – каже админи-

посетилац не може. На истом концепту заснива се и администрација садржаја – само администратор може приступити делу сајта намењеног администрацији. Ако имате јавни приступ можете да видите један део, а ако поседујете шифру, када се улогујете имате приступ садржају који остали не могу да виде. Могућности РАМКО мреже су веома велике, само је питање колико су људи информатички „потковани“ – закључује мајор Миливојевић. ■

Мирјана БОРОВИНА
Сниммо Даримир БАНДА

Сарадња са Холандијом

Представници министарства одбране Канаде и Холандије, Дејвид Емелифеонву из Одељења за спољну наставу Управе за учење и иновације Академије одбране Канаде и капетан Имре Бокоди из батаљона цивилно-војне сарадње оружаних снага Холандије разговарали су са припадницима Одељења за цивилно-војну сарадњу Генералштаба Војске Србије о предстојећем Регионалном семинару о цивилно-војним односима и цивилно-војној сарадњи, који је планиран у првој половини новембра ове године.

У разговорима су учествовали и изасланици одбране Канаде пуковник Пол Даф и Краљевине Холандије потпуковник Роберт Вербруг.

Регионални семинар о цивилно-војним односима и цивилно-војној сарадњи одржава се од 2008. године, а за ову годину планирано је позивање учесника из 19 држава. ■

Процена претњи

Основне теме семинара „Процена претњи“, који је организовала Управа за стратегијско планирање у сарадњи са Центром за цивилно-војне односе Морнаричке постдипломске школе из Монтереја, биле су размена искустава у области методологије израде процена изазова, ризика и претњи у Министарству одбране и Војсци Србије.

Центар из Монтереја представљали су пуковници у пензији Ричард Кероу и Владимир Миленски. ■

Акција давања крви

Припадници Речне флотиле из новосадске касарне „Александар Берих“, заједно са студентима Универзитета у Новом Саду и у сарадњи са Заводом за трансфузију крви Војводине, дали су крв у акцији којој су ове године домаћини били професори и студенти Одсека за медијске студије Филозофског факултета. ■

Јанко Молнар, Мирко Кнежевић и Артур Жарин

Снимко Дармир БАНДА

После цивилног, добровољно служење војног рока

Нови почетак

Интересовање за добровољно служење војног рока под оружјем оних који су већ били у цивилној служби, на најбољи начин говори о позитивној слици коју има Војска Србије. Тројица младића који су недавно завршили специјалистичку обуку потврђују и да је посао војника све пожељнија животна професија.

Сада, кад погледам, много је боље редовно служити војску, занимљивије. Моје цивилно војевање било је више седење по канцеларијама. Ово је динамичније, научио сам доста тога, а и лепше ми је било овде овако – каже Артур Жарин, двадесетчетворогодишњи младић с Новог Београда, који је са двојицом класића, Јанком и Мирком, после основне обуке у Сомбору, специјалистичко оспособљавање завршио на аеродрому Батајница, у Центру за обуку ВиПВО.

Они су, баш као и њихових седамнаест колега из мартовске класе, по-

следњег дана маја одслужили војску, иако су војни рок пре неколико година провели у цивилној служби.

Дан пред њихово друго „скидање“ из Војске, док броје, некад је било 001 а сада с једном нулом мање, разговарало о мотивима доласка, искуствима с обуке и плановима за још један, био би то трећи, почетак у Војсци Србије – у статусу професионалних војника.

Јанко, Мирко и Артур су младићи који воле дружење, изласке и девојке. Све што воле млади, кажу. Ипак, одговорно промишљају о будућности. Основну обуку окончали су у првом

Центру за обуку у Сомбору, почев од 1. марта. Тамо их је било 163, од којих 20 девојака. Од 12. априла су у Батајници.

Артур има 24 године, завршену политехничку академију, а војску је цивилно служио 2009. године, у Одељењу за ванредне ситуације општине Земун. Каже да је одувек желео да служи редовно, али да се „једноставно није могло“.

– Хтео сам, али нисам имао времена од трке за пословима, а учио сам тада и језике. Таква је некако била друштвена клима, био сам сигуран да немам времена да служим шест месеци ван куће – каже момак с Новог Београда, који је током цивилне службе радио као курир и особа за везу и додаје да тада, срећом, није било ванредних ситуација, али штошта се ту могло научити.

Његов вршњак и колега Јанко Молнар, Земунац, имао је другачије мотиве да се исте године пријави за цивилно служење.

– Ванредно сам уписао четврти разред средње школе, па нисам могао у редовну војску, а тада сам радио у земунском „Метроу“ па сам се надао сталном послу у овој великој трговини. Нисам смео да га напустим. И заиста сам остао ту, али кратко је трајало. Дошла је криза, отпуштања... Цивилну војску служио сам као помоћник на пауку, у „Паркинг сервису“ – истиче Јанко и потврђује да је било и ексцесних ситуација, али да га је то „у сваком смислу ојачало“.

Артур Жарин

– Хтео сам да служим војску под оружјем, али тада нисам имао времена од трке за пословима, а учио сам и језике.

Он каже да се на повратак у Војску одлучио превасходно због могућности да добије сталан посао.

– Уморио сам се да код неких приватника добијам и губим посао свака три месеца! Али војска је и изазов за мене. Схватио сам да желим да се окушам, да се преиспитам докле могу да дођем и да ли ћу успети у намерама.

Мирко Кнежевић

– На посао у Војсци човек увек може да се ослони, да ће му донети данас преко потребну сигурност

Породична металска фирма у власништву родитеља Мирка Кнежевића имала је пре неколико година пуно посла, па се, у жељи да помогне својима, млади Крагујевчанин одлучио да војни рок проведе у локалном удружењу паралегичара.

– Желео сам да служим под оружјем. У Шумадији је одувек важило да

Јанко Молнар

– Желео сам да се окушам у војсци, да се преиспитам докле могу да идем у изазовима.

сваки мушкарац треба то да заврши, али ето, тада ми се није дало, такве су биле околности – каже Мирко.

Био је потребан својима у породичној радионици која и даље ради, истиче он, али је знатно мање посла. Ипак, на затварање се и не помишља, јер је традиција дуга 26 година. Његови су започели посао те године кад се родио, па им, како истиче, зато радионица пуно значи.

Мирко жели да ради и као професионални војник, и нада се да би посао могао да добије у Крагујевцу или околини, како би био у прилици да помогне својима.

Говорећи о боравку у редовној војсци, сва тројица младића истичу да је обука у Сомбору, поготову основна, пешадијска, била захтевна, а повремено и напорна. Много су научили. После индивидуалне, Јанко и Мирко су специјалистичку обуку имали на ракетном систему ПВО „куб“, а Артур на „стрељи М1“.

– Радили смо и теоријски и практично, најмање шест часова дневно – кажу и потврђују да је било динамично и занимљиво. Младићи се надају да ће им специјалистичка обука дати „ветар у леђа“ и предност приликом запошљавања у Војсци. – Сваки регионални центар исказује потребе за одређеним специјалностима, па је потребно да се и ту карте покlope – гласно размишља Мирко.

На питање шта ће радити сутра, као цивили, кажу да су већ уговорили заједничко славље.

– Ред је да се свечано стави тачка на један период живота! Кад сам долазио у Војску пријатељи су направили мали испраћај, не као некад, али чисто да се обележи – каже Артур, уз напомену да нису посебно жељни излазака јер су им и током боравка у Војсци били омогућени. Уз то и викенд, једном до два пута месечно.

А какав је осећај на крају?

– Везали смо се за људе, тако је то. Тек ћемо се свега једном сећати. Али за сутра је пао договор. Још 1. марта! Ваља се растати како ваља, кажу. И поново састати. На новом, заједничком почетку. Као професионални припадници Војске Србије. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ

АРТИЉЕРИЈСКО -РАКЕТНИ ДИВИЗИОНИ НА БАТАЈНИЦИ

Артиљеријско-ракетни дивизиони за противваздухопловна дејства из састава 204. и 98. ваздухопловне бригаде, 1, 2, 3. и 4. бригаде Копнене војске и Центра за обуку Ваздухопловства и ПВО извели су контролно-тренажна гађања на полигону аеродрома Батајница.

Дивизиони наоружани противавионским топовима „бофорс“ 40 мм и ракетним системима „стрела 1М“ и „стрела 10М“, увежбавали су праћење стварног циља у приближно реалним условима у ваздушном простору. ■

ЗАВРШЕНА ОБУКА ДОБРОВОЉАЦА

У Центру за обуку ваздухопловства и противваздухопловне одбране на аеродрому Батајница, успешно су реализовани сви садржаји обуке војника на добровољном служењу војног рока за специјалности рода артиљеријско ракетних јединица за ПВД, службе ваздушног осматрања и јављања и ваздухопловнотехничких специјалности техничке службе.

Током оспособљавања, 50 момака и четири девојке су вредно и марљиво извршавали обавезе и показали висок степен мотивисаности. Војници су завршили добровољно служење војног рока, а већина је изразила жељу да ступи у професионалну војну службу. ■

ПОЛИГОН

Речна флотила
на Тителу

Снимио Даримир БАНДА

Заједнички маневар

Припадници 1. и 2. речног одреда Речне флотиле недавно су на артиљеријском полигону „Тител“ успешно извели тактичку вежбу с бојевим гађањем из бродског артиљеријског наоружања

С палуба речних миноловаца, десантно-јуришних, речних патролних и малих патролних чамаца, чији су прамци снажно „секли“ узбуркану површину Тисе, из двадесетмилиметарских прамчаних и крмених топова и тридесетмилиметарског бацача граната искусне професио-

налне нишанције увежбано су и непогрешиво испаливали рафале ка метама на води, удаљеним око 1.300 метара.

Према речима потпуковника Ромеа Грбовића, команданта 1. речног одреда, „круна“ интензивне обуке у флотили јесте тактичка вежба с бојевим гађањем, односно здружено бојево гађање, на коме, пловећи у борбеном поретку, истовремено дејствују три речна миноловца.

На основу заједничког маневра и остварене ватре вредновао се квалитет здружене пловидбе и обученост бродских посада у целини. О њиховој успешности и прецизности најверљивије је сведочила изрешетана мета.

Гађањима, која је пратио командант Речне флотиле пуковник Андрија Андрић, руководио је потпуковник Венко Механџић, начелник Штаба.

За потребе војне индустрије, у оквиру предвиђених програмских гађања, с речног патролног чамца извршено је и опитно гађање двадесетмилиметарским модификованим прамчаним топом М71/08. Опремљен је савременим системом за управљање ватром, који уз термо и телевизијску камеру, ласерски даљиномер и балистички рачунар обезбеђује готово стопостотно погађање циља у најекстремнијим временским условима, као и приликом смањене видљивости, посебно ноћу. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

ОБУКА ГАРДИСТА НА ПОЛИГОНУ „ПЕСКОВИ“

■ 31

Циљ стационарног логоровања јединица Гарде Војске Србије на полигону „Пескови“ у близини Великог Градишта је подизање нивоа оперативних способности и колективне оспособљености за реализацију задатака. Гардисти су изводили тактичку и ватрену обуку, одељенска и водна увежбавања и водне вежбе на терену.

Припадници службе телекомуникација радили су на успостави везе у реалним временским и земљишним условима на терену, настојећи да искуства и знања стечена у касарни примене у другачијим условима. ■

КУРС ЛОГИСТИКЕ

На курсу „ADAMS Staff Officer“, који је у Крушевцу организовала Управа за логистику Генералштаба полазници су били официри логистичких специјалности из састава Војске Србије, а наставу су реализовали инструктори НАТО школе за комуникације и информационе системе из Латине у Италији.

Полазници су упознати са могућностима модула софтверског пакета ADAMS/LOGFAS који је намењен за организацију превозења и транспорта у здруженим, оперативним и националним командама и начином подршке снагама у мултинационалним операцијама. ■

СРПСКИ ПЕНТАТЛОНЦИ У АУСТРИЈИ

Репрезентација Министарства одбране и Војске Србије у војном пентатлону заузела је шесто место на Другом међународном војном такмичењу у брзом пентатлону у Себенштајну у Аустрији.

Прво и друго место заузела је екипа домаћина Аустрије која је на такмичење изашла са два тима, друга је била екипа Немачке, а трећа екипа Холандије. Екипу Србије чинили су шеф мисије потпуковник Данило Симоновић, тренер репрезентације капетан мр Дубравко Марић и такмичари поручник Срђан Ђурић, потпоручник Бранислав Тошић и старији водник Далибор Анђелковић. ■

Г. Ч.

Инжињеријски батаљон Друге бригаде

Градитељи путева

Инжињерци батаљона из Краљева потврдили су још једном спону између Војске Србије и народа на Пештерској висоравни. Не само што су изградили путеве у том крају, већ су понашањем на терену развили блиске односе с мештанима тих мултиетничких средина.

Друга бригада Копнене војске, којом командује пуковник Милић Станић, препознатљива је по честом ангажовању у области треће мисије Војске и помоћи становништву на отклањању последица елементарних непогода. Припадници тог састава правовремено и ефикасно су реаговали на отклањању последица земљотреса у Краљеву, санацији поплава у Новом Пазару, приликом гашења пожара у Краљеву и Рашки и рашчишћавању око 1.200 километара путева у Сјеници, Новом Пазару, Тутину, Прибоју, Пријеполу, Новој Вароши и другим местима током снежних падавина које су зимус задесиле Србију.

Посебно место међу јединицама бригаде у извршавању поменутих задатака има 210. инжињеријски батаљон из Краљева, којег је поводом Дана Војске Србије похвалио за пожртвовање начелник Генералштаба. Током прошле и ове године инжињерци су помогли приликом постављања моста на реци Увац, реконструкције и изградње више десетина километара локалних путева. Ових дана приводе крају радове на изградњи деонице пута Мађаре–Паљево–Орље у општини Тутин.

Неимарска дела

Инжињеријски батаљон Друге бригаде формиран је 2007. године од састава некадашњег 305. батаљона из Обреновца. Према речима команданта потпуковника Исмета Адемовића, организацијску структуру јединице чине Команда, четири чете и командни вод, који има задатак да логистички опслужи саставе батаљона и обезбеди стабилне везе. Реч је о сложеним пословима, имајући у виду да су инжињерци често на терену, удаљени од матичне јединице стотинама километара, тако да није лако одржавати машине и снабдети јединице горивом и мазутом. Ипак, припадници вода којим командује поручник Владан Симоновић успевају да ураде све што је потребно како

би инжењерци деловали у свим околностима.

Пионирска чета намењена је за запречавање и савладавање вештачких препрека. Припадници тог колектива, који предводи мајор Славко Продановић, олакшали су пружање прве помоћи грађанима Краљева, рашчишћавајући срушене објекте и дислоцирајући школе, вртиће и остале институције. Старешине и војници чете ангажовани су и приликом гашења пожара на Гочу, у околини Краљева, где су метленицама, напртњачама и ручним противпожарним средствима спречили његово ширење. О њиховом професионализму сведоче и резултати недавно изведене вежбе на „Пасуљанским ливадама“ – „Рушење елемената и материјала“, на којој су демонстрирали врхунску оспособљеност.

Заставник Сафет Амчовић командује пионирским одељењем, из састава декларисане чете 21. пешадијског батаљона, које се обучава за учешће у мултинационалним операцијама. На тој обуци посебна пажња посвећује се изради и савладавању мин-

ских поља, те рушењу објеката, с тежиштем на рушењу елемената и материјала. Деветорица официра и професионалних војника батаљона боравило је на бази „Југ“, где су се оспособљавали у примени процедура проналажења и уништавања експлозивних направа савременим возилима и применом комплета за разминирање и

уклањање експлозивних направа које је Република Италија донирала нашој војсци.

О инжењеријској чети најбоље сведоче њихова дела. На Пештерској висоравни изградили су 3,5 километара пута Буђево–Цетановићи, 700 метара пута Буђево–Попадићи, 10,5 километара пута од Сјенице до села Ло-

ПУТ У ОПШТИНИ ТУТИН

Припадници 210. инжењеријског батаљона граде деоницу пута Мађаре–Паљево–Орље од 12 километара у општини Тутин. Инвеститори радова су Канцеларија за развој недовољно развијених подручја Републике Србије и општина Тутин, док укупни трошкови опоравке и реконструкције путне комуникације до предасфалтне фазе износе 10,5 милиона динара.

Старешине и војнике Друге бригаде, којом командује пуковник Милић Станић, обишао је током реализације радова начелник Штаба пуковник Мухарем Фазлић, који је похвалио рад инжењераца на терену.

Према речима командира радне групе старијег водника Драгана Павловића, инжењерци из Краљева су пре месец дана започели послове и већ су завршили три и по километара деонице, а експлоатисали су 9.000 кубика земље приликом пробијања и проширења пута, те израде канала и шкарпи.

Планира се да ће бити ангажовани још тридесетак дана, јер је реч о великом задатку.

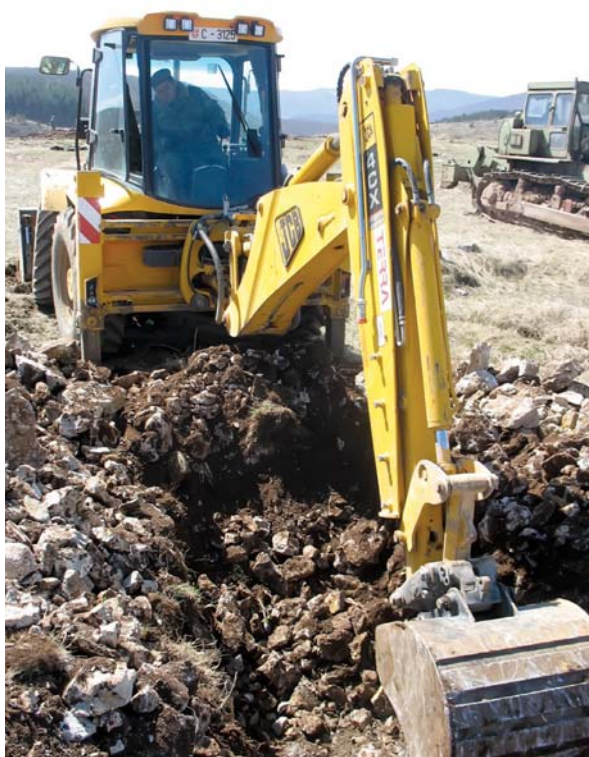
Мештани Паљева и осталих села тутинске општине са задовољством посматрају како одмичу радови и тврде да ће им реновирана комуникација омогућити много бољи живот. Хакија Реџеповић наглашава да пут води према Рибарићу, спајајући Горње и Доње Паљево с магистралом, и да то има велики значај за све у селу, док Азем Куртановић каже да се сада скраћује пут за Нови Пазар.

О нашој војсци причају само најбоље: „Дружимо се са војницима као са браћом. Знамо да су из Краљева и драго нам је да су код нас“ – истиче Хајдан Бекташевић. И Едисе Куртановић, Самре и Сенада Хоџић радију се јер ће сада лакше стизати до школе. Кажу да никада у животу нису видели толико машина у свом крају.

пиже и два километра на деоници Дунишић–Фијуље. На иницијативу Министарства одбране и локалних самоуправа, инжењерци су у општини Нови Пазар изградили четири километра пута на комуникацијама Беле воде – Поток махала и Беле воде – Суљковић махала, док су путем Мухово–Свиланово повезали Пештер и туристичке комплексе на Голији, те за 40 километра скратили раздаљину од пештерских села до Голије. У општини Тутин завршен је пут од Делимећа до Нурковић махале. Такође, за потребе јединица и установа Војске изградили су грудобране и складиште „Бело Поље“ у Ваљеву, као и скијашку стазу за Војну установу „Тара“.

Тридесетак терена годишње

Инжењерци из Краљева поставили су лансирни мост „бејли“ преко реке Увац, који је на основу одлуке Владе Србије дат на коришћење грађанима општине Сјеница, док је четири хектара депоније поред реке санирала чета за утврђивање. У ситуацији када је требало прискочити у помоћ мештанима Бродарева због срушеног моста, припадници јединице капетана Саше Совр-

лића први су дошли на угрожено подручје и понудили техничка решења за санацију моста.

Чета за утврђивање је тежишно ангажована на рушењу 185 оштећених објеката у Краљеву. Старешине и војници из тог састава учествовали су

и на вежбама Војне академије „Дипломац“ и Друге бригаде „Ласта 2011“ и „Ушће“. Реализовали су и задатке утврђивања база у зони одговорности Друге бригаде. Такође, одржавају путеве које користи јединица у зимском периоду и на тај начин олакшавају припадницима Бригаде обезбеђивање административне линије и контролу Копнене зоне безбедности.

Педесетак километара путева до база „Мрче“ и „Боранци“ и до стационарних телекомуникацијских центара „Чигота“, „Маљен“ и „Јадовник“ било је током прошле зиме у сваком тренутку проходно, што је омогућило ефикасан и организован рад састава на тим просторима.

Инжењеријски батаљон располаже одговарајућом техником, што омогућава извођење сложених инжењеријских радова – имају четрдесетак инжењеријских машина и средстава попут утоваривача, копача, грејдера, багера, дозера, ваљака, дизалица, компресорских станица. Припадници батаљона су једини у региону могли да санирају и руше објекте после земљотреса у Краљеву.

Старешине и војници батаљона најмање времена проводе у касарни „Рибница“. Прошле године реализовали су тридесетак „терена“. Припадници инжењеријске чете и чете за утврђивање скоро читаву годину су радили у таквим условима.

– Људи траже да иду на терен – истиче потпуковник Адемовић – због жеље да помогну људима, али и да би се усавршавали у послу. Такође и због бољих зарада, јер на тај начин могу да побољшају стандард својих породица”. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Инжињерци изградили бунар у Дому у Кулини

Припадници 310. инжињеријског батаљона Треће бригаде Копнене војске изградили су бунар за техничку воду у Дому за смештај одраслих у Кулини, надомак Алексинца.

Радна група прокувачких инжињераца, којом је руководио старији водник Петар Илић, успела је, од 23. до 28. маја, да заврши све планиране радове. Терен је био неприступачан и инжињеријске машине су два дана само пробијале пут до места које је било предвиђено за изградњу бунара.

Киша је додатно отежавала рад јер се због обилних падавина нови пут није могао користити. У таквој ситуацији дошли су до изражаја спретност и вештина старешина и војника инжињеријског батаљона, који су тешке машине превезли коритом Вукањске реке.

При изградњи бунара, дубине шест и ширине један метар, ископано је више од 80 кубних метара глине и земље, спуштене су цеви и око њих шљунак, због дренаже. На задовољство инжињераца и особља Дома у Кулини, вода у бунару је већ прве ноћи достигла ниво од четири и по метра.

– У име корисника захваљујем припадницима Војске Србије и Министарству одбране за помоћ, јер сада више нећемо имати тешкоће у снабдевању водом. Војска нам је помагала и у зимском периоду, допремајући основне животне намирнице и приликом превозења корисника Дома до здравствених центара – рекао је директор Дома Горан Петковић. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

Изложба у Пожаревцу

УСПОМЕНЕ ИЗ ВОЈСКЕ

Изложбу фотографија „Успомене из војске“, коју је у Дому Војске у Београду током „Ноћи музеја“ видело више од 5000 људи, у Галерији Народног музеја у Пожаревцу свечано је отворио пуковник мр Миливоје Пајовић, начелник Управе за односе са јавношћу Министарства одбране. Догађају је присуствовао и градоначелник Пожаревца Миомир Илић.

Отварајући изложбу која је плод успешне сарадње Министарства одбране и Војске Србије са пожаревачким Историјским архивом и Народним музејом, пуковник Пајовић је рекао да успомене из војске нису само невеште тетоваже на подлактицама, са именима сада већ егзотичних градова Пула, Врхника, Коњиц, Ново Место или Ћевђелија.

– То нису само ни монтиране кичасте фотографије са ликом младог руменог регрута са ретким мустаћима и доцртаним и дофарбаним ружама испод кравате и изнад обавезног назива фото радње, нити само сећања на стражу, сталну војничку жељу за сном, за репетом, за скраћењем рока и одсуствима, изласком у град или писмом – рекао је начелник Управе за односе са јавношћу, који је донедавно обављао дужност команданта пожаревачког гарнизона.

У наглашено литерарном тону, поздрављен аплаузом, он је потврдио да успомене из војске јесу – најлепша, каткад сетна сећања на младост, снагу и подвиг мушкарца, који из искреног уверења али и по закону, испуњава завет, одужење дуга отаџбини.

Славољуб Марковић је истакао да је Пожаревац град са дугом војничком традицијом, те да је овај догађај само логични наставак сарадње са овим градом, започете у марту, изложбом војних филмских плаката.

Говорећи о изложби аутор текста каталога Љубодраг Стојадиновић, коментатор „Политике“, рекао је да она представља музеј носталгије у коме може да се види део српске војничке историје. Према његовим речима поставка је драгоцене јер се на овај начин чувају успомене на прошлост и лица који се део наше историје.

Оригиналну поставку, аутора Зорана Живковића, која ће у Галерији Народног музеја Пожаревца бити отворена до 28. јуна, чине мотиви из војничких дана који на носталгичан начин осликавају време у којем су настали, понос војника на тај период живота, као и креативност локалних фотографа.

Изложба обухвата стотинак фотографија, а посетиоцима је, баш као и у „Ноћи музеја“ омогућено да фотоапаратима овековече своју „успомену из војске“ на начин како су то радили стари фотографи користећи фото-паное. ■

В. ВЈЕШТИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

15-30. јуна

Православни

24. јун – Свети апостоли Вартоломеј и Варнава

27. јун – Свети пророк Јелисеј

28. јун – Свети мученик кнез Лазар и Свети српски мученици – Видовдан, Свети Амос

Римокатолички

29. јун – Свети Петар и Павао, апостоли

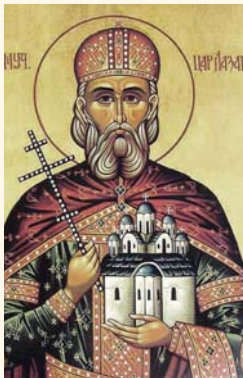
Исламски

16. јун – Лејлету-л – Мираз

СВЕТИ МУЧЕНИК
КНЕЗ ЛАЗАР

Свети мученик кнез Лазар један је од српских великаша који су владали српским царством после цара Душана Силног.

По смрти цара Уроша, патријарх Јеврем крунисао је кнеза Лазара за српског цара. Лазар је слао изасланство у Цариград са монахом Исаилом и молио да се скине анатема са српског народа. Саградио је многе цркве, а најпознатије су Раваница и Лазарица. Обновно је Хиландар и Горњак, а био је и ктитор руског манастира Пантелејмон.

Лазар је успешно ратовао са тадашњом моћном турском силом, али је у одлучујућем Боју на Косову српска војска изгубила, а турски цар Мурат посекао светог мученика Лазара. Тело му је пренето и сахрањено у његовој задужбини Раваница код Ђуприје. Када је почела сеоба Срба пред на-

јездом распомамљених Турака, народ је носио са собом и његове свете мошти, да би их склонили у манастир Раваницу на Фрушкој гори. За време Другог светског рата, 1942. године, његово тело пренето је у Београд, где и данас почива у миру Саборне цркве.

После централне прославе 600. годишњице Косовске битке, 1989. године, мошти кнеза Лазара пренете су у манастир Раваницу, најславнију кнежеву задужбину, коју је подигао као својој гробној цркви и у њој ће трајно остати. ■

17. јун 1918.

Генерал Франше д'Епере заменио је француског генерала Адолафа Гијома на месту команданта савезничких снага на Солунском фронту. Десетак дана после наименовања на дужност, генерал Д'Епере је на положају Јелак, где се налазила осматрачница српске Врховне команде, о пробоју Солунског фронта разговарао с регентом Александром, начелником Штаба војводом Мишићем и командантима српских армија генералом Бојовићем и војводом Степановићем. Прихватио је предлог српске Врховне команде о пробоју фронта, обећао да ће српској војсци скратити фронт, да ће јој ставити на располагање две пешадијске дивизије за употребу на тежишту пробоја, тешку артиљерију, авијацију и потребан број специјалиста.

18. јуна 1915.

Српска Врховна команда издала је наређење за формирање сталних осматрачких сигналних станица, чији је задатак био да означавају правце лета непријатељских авиона. Тада су основане прве јединице ваздушног осматрања и јављања у српској војсци. У Војсци Србије 18. јун је Дан јединица ваздушног осматрања и јављања и Дан 126. центра ваздушног осматрања и јављања.

22. јун 1941.

Немачка је напала Совјетски Савез. Одлука о нападу донета је још у јулу 1940. године, с намером да рат почне до краја године. Планом Барбароса, потписаним у децембру, напад је одложен за 15. мај 1941, а касније померен за 22. јун. У нападу је ангажовано око 190 дивизија. Првог дана немачко ваздухопловство напало је аеродроме и уништило велики број авиона, чиме је задобијена превласт у ваздушном простору. Уз подршку артиљерије и авијације, немачке оклопне групе су већ првог дана пробиле гранични фронт и ушле 50–80 километара у совјетску територију. Јединице су бележиле успехе и током наредних месеци, све док 6. децембра Црвена армија није прешла у противофанзиву. После напада на Совјетски Савез немачка доктрина муњевитог рата доживела је потпуни слом и немачка војска била је приморана на вођење дугог трајног рата.

Приредио мр Миљан МИЛКИЋ

23. јун 1944.

Отпочела је Белоруска операција, једна од највећих и најуспелијих совјетских офанзива у Другом светском рату. На фронту ширине 1.000 километара офанзиву су покренули совјетски, 1, 2. и 3. белоруски и 1. прибалтички фронт, с укупно 166 дивизија, против немачке групе армија Центар, која је имала 50 дивизија. Совјети су пробили немачку одбрану, окружили и уништили пет немачких дивизија и главнину Четврте армије и избиле на реку Вислу код Варшаве. Борба је завршена 29. августа. Ослобођени су Белорусија и делови Летоније, Литваније и источне Пољске.

28. јун 1914.

У Сарајеву су, на Видовдан, убијени аустроугарски престолонаследник надвојвода Франц Фердинанд и његова супруга Софија. Атенат су припремили и извршили припадници организације „Млада Босна“. Када је Фердинанд дошао у званичну посету Сарајеву, сачекала га је осмочлана група атентатора распоређених дуж кеја на реци Миљаци. Најпре је Недељко

Чабриновић бацио бомбу која је експлодирала иза аутомобила у којем се налазио надвојвода, а затим је Гаврило Принцип из непосредне близине, с два хица, смртно ранио престолонаследника и његову жену. Аустроугарска је атентат у Сарајеву искористила као повод за рат против Србије и почетак Првог светског рата.

28. јун 1919.

На мировној конференцији у Паризу усвојен је Статут Лиге народа. Очување мира било је приоритетни задатак делатности Лиге, а у складу с чланом 10. Статута, свака држава-чланица била је дужна да поштује територијални интегритет других држава. Лига народа састојала се од Скупштине, у коју је улазио по један представник сваке чланице и Савета, који су требало да чине представници пет сталних чланица – Француске, Велике Британије, Италије, Јапана и САД и четири привремена члана. ■

Пише Драгана БАРИЈАКТАРЕВИЋ

Ђорђе Андрејевић Кун (3)

До последњег даха

**„Када би се Кунови људи оживели, напунили би се тргови и улице. Колоне бораца притисле би планине. Одјекнуле би борбене, револуционарне партизанске песме. Ваздух би усталасали ветрови и буре револуције“
(Вељко Влаховић)**

Чак ни рат Куна није могао да нагна да направи предах у раду. Штавише, као да је додатно хранио његову потребу за стварањем. Инспирацију је пронашао и у све већем пркосу систему који га је спутавао. Шестоаприлско бомбардовање Београда затекло га је за радним столом у атељеу на Јужном булевару. Наредног дана пошао је пешке ка Бачкој Паланци, где се налазила његова команда. На путу је сазнао за капитулацију Југославије и, након петнаест дана хода, вратио се кући. Искуства из Шпанског рата, одлично знање немачког језика и чињеница да је био у цивилу спасли су му главу у повратку.

Од тог тренутка Кун прелази у потпуну илегалу. Обављао је поверљиве послове за потребе Комунистичке партије. Његова дужност била је да израђује печате који су стајали на оригиналним документима и да их ставља на формуларе. „Неколико месеци очи рата и прве две године окупације Београда, када сам се поново повукао у дубоку илегалност, радио сам на фалсификовању разних докумената потребних илегалцима. У питању су била веома различита документа почевши од пријава станова, радничких књижица и разних других легитимација – до пасоша. Моја дужност је била да израдим печате оригинал-

них докумената и да их стављам на набављене формуларе. Радио сам још и на организовању штампарије, на куповини ручних преса, а затим сам учествовао и у њиховом преношењу и склањању”, писао је Кун о себи у том распомаљеном времену.

Прелазак на слободну територију

У Београду је, као илегални партијски радник, радио све до јуна 1943. године. Тада, по одлуци Партије, прелази у Босну, на ослобођену територију. О доласку у Јајце и

свом ангажовању у револуцији Кун је рекао: „Неописива, велика, била је наша радост када је наша мала колона, у рану зору, при свитању, силазећи низ тешко проходну планину угледала у даљини древни град Јајце”. Тај тренутак означио је и ново поглавље Куновог уметничког рада. Добио је задужење да декорише салу у којој ће бити одржано Друго заседање Авноја. „Сам друг Тито се интересовао како ће сала бити украшена”, узбуђено је преносио Кун.

Као члан Пропагандног одељења Врховног штаба НОВ и ПОЈ, на графичкој преси, направљеној по његовим инструкцијама, давао је нови изглед новчаницима, нацртима за прва партизанска одликовања, плакатима и осталом потребном материјалу. И поред тих разноврсних послова, Кун је проналазио време да ради скице и студије, бележи занимљиве тренутке, ситуације и људе. Народно-ослободилачка борба за њега је била неисцрпан извор идеја, које ће након ослобођења, кад се поново буде нашао у свом атељеу, преточити у ремек-дела.

После десанта и повлачења из Дрвара, Кун је авионом пребачен у Италију, где је саставио и своју четврту мапу „Партизани”, која је штампана у два формата – луксузном и мањем, намењеном широј публици. Оцртао је живот и борбу партизана у неколико епизода, приказао борце на положају, у нападу, приликом савлађивања река и других препрека, ношења рањеника, на градњи импровизованих мостова, али и док су се одмарали. Мапа је награђена првом наградом за графику Комитета за културу и уметност ФНРЈ. Поводом конгреса шпанских бораца Југославије, 1946. године штампано је и поратно издање мапе „За слободу”.

Послератна уметност

Након ослобођења Кун се интензивно прихватио посла. Већ првих дана са неколико другова и сарадника приступио је обнављању и развоју ликовног живота Београда. Радио је на обнови Удружења ликовних уметника Србије, чији је био секретар, а 1957. био је изабран и за председник Савеза. „Могло бих са сигурношћу рећи да је Кун други оснивач нашега Удружења”, рекао је први председник Улуса Зуко Џумхур.

Нови задаци су се, с годинама, вртоглаво ређали. Обављао је дужност шефа Одсека за књижевност и музику и ликовну уметност у Министарству просвете Србије. Био је постављен и за професора Академије ликовних уметности. Године 1950. изабран је за дописног, а 1958. за редовног члана Српске академије наука и уметности. Почетком педесетих постао је један од утемељивача групе „Самостални”, чији су се чланови залагали за аутономију уметника и уметности. Изабран је за ректора Универзитета уметности у Београду. Остварио је и самосталну мајсторску радионицу, у којој је подучавао младе сликаре. „До последњих својих дана Ђорђе Андрејевић Кун је остављао утисак човека сталоженог и мирног, али у исти мах пуног енергије и радног елана”, рекао је Станојло Рајичић.

И поред силних обавеза, редовно је сликао. Иако су, како сам каже, „мотиви из НОБ-а неисцрпна материја која у мени живи”, радио је и портрете и мртву природу. Нека од најпознатијих дела из тог времена су: Македонка, Мој отац, Шумадинка, Портрет маршала Тита, Иван Милутиновић, Хидроцентрали Зворник, Титово Ужице, Београд, Црква у Ариљу. Учествовао је на многим изложбама у земљи и иностранству – Москва, Лењинград, Праг, Варшава, Будимпешта.

Треће раздобље Куновог сликарства припада послератном времену. После Другог светског рата он се није вратило мењао како су то чинили његови савременици. Остао је доследан себи и ономе што је годинама стварао. Представе, раније рађене у графици, сликао је уљу. Његово сликарство у последњој деценији живота није преживљавало велике потресе, није следило моду. Промена је било, али су оне текле логично и поступно.

Траг у уметности

Још од прве изложбе у Уметничком павиљону „Цвијета Зузорић”, Кун је наишао на одличан пријем стручне критике. Велика признања и успех донела му је и последња изложба, у новембру 1963. године, у Националној галерији у Берлину. У истој галерији се, својевремено, у Куну и родила љубав према сликарству, још када је као дечак стајао пред делима великих мајстора. Случај је хтео да последњу изложбу одржи баш тамо где је открио лепоту уметности и да на тај начин заокружи „своју судбину”.

У једном интервјуу Кун је изјавио да је највеће узбуђење у животу доживео када је угледао своју прву слику, изложу на заједничкој изложби, далеке 1929. године. Повратак у галерију, и уједно у детињство, свакако је морао бити достојан пандан том узбуђењу. Није пропустио отварање берлинске изложбе, иако је тада већ био тешко болестан. Као да је слутио да такво нешто више неће доживети. Преминуо је 17. јануара наредне године. Предан послу до последњег даха, 60-годишњи Ђорђе Андрејевић Кун умро је у аутомобилу, на путу између свог атељеа и Академије наука.

„Ишчезао је нагло из наше средине, и не остаје нам ништа друго него да се са симпатијама сећамо његовог лика и да чувамо успомену на доброг, искреног друга и великог уметника који је волео живот и са успехом неговао своју уметност”, рекао је академик Илија Ђуричић у говору на комеморативном скупу 22. фебруара 1964. године. ■

(Крај)

„Иза ѿог огромног сѣварала шѣва сѣоји човек – комуниста, једносѣаван, са револуционарном ведрином, вером у људе, вером у будућност, са револуционарном скромношћу. Сѣоји човек – сликар, борац, који је умео да другује са људима, са умећношћу, са борбом, који је разумео своје време.”

Вељко Влаховић

„Можда ће људи једном моћи да говоре о њему ѿсмањрајући искључиво његово сликарско дело. Данас је ѿо немогуће, јер су сѣремљења овог сликара, његови ѿогледи на живош и на умећност, као и његова улога јавног радника у нашем културном живошу од ѿаквог значаја да их од његовог сликарског дела ѿешко можемо раздвојити.”

Алекса Челебоновић

„Седамнаесѣог јануара ове године изненада нас је ѿогодила вест да се угасио живош Ђорђа Андрејевића Куна, мајстѣора сликарства и графичара, револуционара и исѣакнуѣог друшѣвеног радника, носиоца многих највиших одликовања и ѿчасѣи. Несѣтало је човека чији је рад осѣтљиво дубоку бразду у нашој умећности и, не мање, у живошу наше друшѣвене заједнице уѣишѣ.”

Сѣанојло Рајичић

Република Србија
Висока школа струковних студија
БЕОГРАДСКА ПОЛИТЕХНИКА
Основана 1959. године

**Основне струковне студије
ОДЕЉЕЊА ЗА ТЕХНОЛОГИЈЕ**

Графичка технологија
Безбедност и здравље на раду
Заштита животне средине
Менаџмент квалитетом
Рециклажне технологије

**Основне струковне студије
ОДЕЉЕЊА ЗА ДИЗАЈН**

Графички дизајн
Дизајн индустријских производа
Модни дизајн производа од коже

**Специјалистичке струковне студије
ОДЕЉЕЊА ЗА ТЕХНОЛОГИЈЕ**

Графичка производња
Оцењивање усаглашености производа
Заштита на раду

Пријављивање
кандидата
за упис
27-29. јун
2012.

Више од пола века традиције у школовању технолога, менаџера и дизајнера. Са 2.100 студената међу највећим високим школама струковних студија у Србији. До сада школовање завршило преко 4.700 студената. Запосленост свршених студената је преко 80%.

Школа је успоставила и сертифицивала систем менаџмента квалитетом према захтевима стандарда SRPS ISO 9001.

Београдска политехника

Београд, Бранкова 17, Катарине Амброзић 3
Телефони: (011) 24 11 630 / 24 10 990 / 26 33 127
Факс: (011) 38 09 731
www.politehnika.edu.rs
e-mail: zstjelja@politehnika.edu.rs
dzarkovic@politehnika.edu.rs

**TRAŽILI STE
NOVI RADIO ZA SRBIJU!**

od 21. septembra
Samo najbolja muzika!

* 98,5 Avala * 97,2 Venac * 94,1 Bitovik * 102,5 Gučevo * 93,7 Plačkovica * 101,9 Jastrebac
106,8 Jagodina Crni Vrh * 97,0 Vršачki breg * 96,5 Kladovo * 101,2 Novi Pazar * 107,5 Ovčar * 105,2 Subotica
105,0 Sombor * 99, 00 Piroт Crni Vrh * 100,2 Goč * 94,1 Tupižnica * 92,3 Kikinda

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за кадрове

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за попуну формацијских места у Центру
војномедицинских установа Београд
Управе за војно здравство МО РС пријемом лица
из грађанства у својству професионалних војника
на одређено време

место службовања Београд

1. возач, 6 (шест) извршилаца и
2. медицински техничар, 3 (три) извршиоца

На конкурс се могу јавити лица из грађанства која имају одговарајуће образовање и која испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије,
- да имају најмање четврти степен стручне спреме,
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци,
- да нису старији од 30 година,
- да су безбедносно проверени и да немају безбедносних сметњи за рад у Војсци Србије (обавља Војнобезбедносна агенција),
- да су одслужили војни рок са оружјем (осим за лица женског пола).

ПОСЕБНИ УСЛОВИ

- за возаче, да поседују возачку дозволу „Б” и „Ц” категорије,
- за медицинског техничара, завршена средња медицинска школа, смер медицински техничар и положи стручни испит.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидати из грађанства који испуњавају услове конкурса достављају попуњен образац молбе за пријем у својству професионалног војника, непосредно или поштом.

Уз молбу се прилаже:

- кратка биографија,
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини),
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини),
- фотокопију возачке дозволе за радно место под редним бројем 1. (оверена у суду или општини),
- оверену фотокопију доказа о положеним стручном испиту за радно место под редним бројем 2 (оверену у суду или општини),
- фотокопија радне књижице (оверену у суду или општини),
- уверење о држављанству Републике Србије (не старије од шест месеци),
- потврда државног органа да кандидату није раније престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа (за лица која су раније била у радном односу у државном органу),
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци (не старије од шест месеци),
- копија војничке књижице и потврда из регионалног центра МО да је одслужило војни рок са оружјем (осим за лица женског пола и војнике на добровољном служењу војног рока).

Лице које није одслужило војни рок под оружјем или није на други начин војно обучено, пре оспособљавања за дужност за коју се прима у војну службу мора да заврши и одговарајућу обуку.

Оспособљавање и војно обучавање врши се пре пријема у војну службу, односно пре закључења уговора о раду.

Лице које положи испит за проверу оспособљености сматра се да може успешно да врши војну службу и прима се у војну службу, односно са њим се закључује уговор о раду.

Лице које не положи испит за проверу оспособљености не испуњава услов за вршење војне службе и не прима се у војну службу, односно са њим се не закључује уговор о раду.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све услове из конкурса.

Позив на разговор и сва писмена документа достављају се кандидату на адресу коју кандидат наведе у пријави на јавни конкурс.

Кандидате који су са најбољим резултатом испунили мерила прописана за избор, конкурсна комисија упућује надлежној војнолекарској комисији ради оцене способности за војну службу.

Редослед кандидата на листи за избор кандидата утврђује се према резултатима кандидата у изборном поступку и утврђеној здравственој способности.

Одлука о избору кандидата доставља се писаним путем свим учесницима јавног конкурса у року од 8 (осам) дана од дана од када је извршен избор.

Против коначне одлуке о избору може се покренути управни спор пред надлежним судом.

Изабрани кандидат обавештава се писаним путем о датуму јављања на обуку за оспособљавање, место службовања и јединици, односно установи у којој ће бити примљен ако успешно заврши обуку, уз упозорење да ће се ако се у одређено време без оправданог разлога не јави на обуку сматрати да не жели да ступи у војну службу.

Ако изабрани кандидат неоправдано не ступи на обуку у року који му је одређен, сматра се да одлука о избору није донесена, а надлежни старешина може да изабере неког другог кандидата са листе за избор.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера.

Са лицем које се прима у службу закључује се уговор о раду у писаном облику, на период од 3 (три) године.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу са наведеном документацијом по конкурс, достављањем поштом препоручено на адресу:

**Центар војномедицинских установа Београд,
Пастерова 3, Београд,
са знаком „За конкурс за пријем у службу”,**

или лично у просторијама деловодства Управе ЦВМУ Београд,
Пастерова 3, 3 спрат, канцеларија 309,
од 11,00 до 14,00 часова.

Образац молбе за пријем у ВС у својству професионалног војника може се видети на сајту Министарства одбране и Војске Србије.

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на коју се кандидату достављају обавештења, број телефона, радно место на које се кандидат пријављује, досадашње радно и стручно искуство кандидата, као и подаци о посебним знањима и вештинама.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 15 (петнаест) дана од дана објављивања.

Додатне информације могу се добити на телефон 011/3203-564 ■

ЈАВНИ КОНКУРС

за попуњу слободних формацијских места у Војнотехничком институту Управе за одбрамбене технологије Сектора за материјалне ресурсе МО РС пријемом лица из грађанства у својству професионалних војника на одређено време

место службовања Београд
манипулант, 2 (два) извршиоца

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс се могу јавити лица из грађанства која имају одговарајуће образовање и која испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ

- да су кандидати држављани Републике Србије;
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије;
- да имају најмање основно образовање;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 30 година;
- да су безбедно проверени и да немају безбедносних сметњи за рад у Војсци Србије (обавља Војнобезбедносна агенција).
- да су одслужили војни рок са оружјем (осим за лица женског пола).

ПОСЕБНИ УСЛОВИ

- да поседују возачку дозволу „Б” категорије.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Кандидати из грађанства који испуњавају услове конкурса достављају попуњен образац молбе за пријем у својству професионалног војника, непосредно или поштом на адресу:

Војнотехнички институт Београд,
Улица Ратка Ресановића, број 1,
са назнаком „за конкурс”, 11030 Београд.

Уз молбу се прилаже:

- кратка биографија;
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или фото
- копија оверена у суду или општини);
- уверење о држављанству Републике Србије (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини не старије од шест месеци);
- копију дипломе о стеченом образовању (оригинал или – фотокопија оверена у суду или општини);
- фотокопија радне књижице;
- потврда државног органа да кандидату није раније престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа (за лица која су раније била у радном односу у државном органу);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци (не старије од шест месеци);
- копија војничке књижице и потврда из регионалног центра МО да је одслужио војни рок са оружјем (осим за лица женског пола и војнике на добровољном служењу војног рока);
- копију возачке дозволе (фотокопија оверена у суду или општини);

Изводи, уверења, потврде и оверене фотокопије која се прилажу уз молбе не могу бити старије од 6 (шест) месеци, са изузетком извода из матичне књиге рођених, уколико је на новом обрасцу.

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор кандидата које је одобрио начелник Управе за кадрове, биће упућени на лекарски преглед ради оцене способности за професионалну војну службу.

Безбедносна провера биће вршена само за кандидате које надлежна војнолекарска комисија огласи способним за професионалну војну службу у својству професионалног војника.

Образац молбе за пријем у својству професионалног војника може се добити на пријавници Војнотехничког института, а објављен је и на сајту Министарства одбране (www.mod.gov.rs) и Војске Србије (www.vs.rs).

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК

Изборни поступак спровешће се само међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на радно место.

Са свим кандидатима међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор и рангирати их према мерилима за избор кандидата.

Позив за разговор и сва писана документа достављају се кандидату на адресу коју кандидат наведе у молби за пријем.

Одлуку о избору кандидата за пријем у професионалну војну службу донеће надлежни старешина о чему ће писаним путем бити обавештени сви учесници јавног конкурса у року од осам дана од дана када је извршен избор.

Изабрани кандидати биће примљени у својству професионалних војника на одређено време на период од шест месеци, уз могућност продужења уговора о раду на период од 3 године до навршених 40 година живота.

Изабрани кандидати биће упућени на обуку за оспособљавање. Са кандидатима који успешно заврше обуку закључиће се уговор о раду на период од шест месеци, уз могућност продужења уговора о раду на период од 3 године до навршених 40 година живота.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурс је отворен 30 (тридесет) дана од дана објављивања.

Неблаговремене, неразумљиве и непотпуне молбе неће се разматрати и биће одбачене.

Информације о конкурсима могу се добити на бројеве телефона 011/2051-527 и 2051-427. ■

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ ВОЈНА АКАДЕМИЈА

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за избор и поновни избор наставника и сарадника

а) За наставнике:

За уже научне области Бродомашинство и Механика,
– избор једног лица у звање доцент (посебни услови: професионално војно лице, доктор техничких наука из области машинства)

б) За спољне сараднике – наставнике:

За ужу научну област Политички систем,
– избор једног лица у звање доцент (посебни услови: професионално војно лице, доктор наука из области за коју се бира)
За ужу научну област Војна техника и опрема јединица копнене војске,
– избор једног лица у звање доцент (посебни услови: професионално војно лице, доктор наука из области за коју се бира)

в) За сараднике:

За уже научне области Опште машинске конструкције и Инжињеријске конструкције,
– поновни избор једног лица у звање асистент (посебни услови: војни службеник, магистар техничких наука из области грађевинарства)

УСЛОВИ КОНКУРСА И НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Поред посебних услова наведених за сваку тачку овог конкурса кандидати морају да испуњавају и остале услове за избор и поновни избор у звање наставника и сарадника за које конкуришу, предвиђене Законом о војним школама и војним научноистраживачким установама, Законом о високом образовању, Статутом Универзитетске одбране и Статутом Војне академије.

Молбе за избор се подносе на адресу ВП 2977, Београд, са знаком „за конкурс“. У молби ОБАВЕЗНО навести адресу и телефон, УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ ЗА КОЈУ СЕ ПОДНОСИ МОЛБА И БРОЈНУ ОЗНАКУ УЖЕ НАУЧНЕ ОБЛАСТИ У КОНКУРСУ.

Уз молбу кандидати треба да приложе:

- доказе о испуњавању општих и посебних услова конкурса;
- биографију са описом кретања у служби, односно са опи о радних дужности;
- библиографију објављених научних и стручних радова са примерцима радова;
- сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у Војној академији (само за лица ван састава Војне академије односно Универзитета одбране у Београду) и
- доказ о непостојању правоснажне пресуде о околностима из члана 62. став 4. Закона о високом образовању.

О резултатима конкурса кандидати ће бити обавештени редовним путем, посредством својих команди.

Непотпуне и неблаговремено поднете молбе неће бити разматране.

Конкурсна документација неће се враћати.

Конкурс је отворен 30 дана од дана објављивања. ■

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ**

Управа за кадрове

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за попуну радног места војног службеника у Центру
војномедицинских установа Београд

Управе за војно здравство Министарства одбране
Републике Србије у радни однос на неодређено време
пријемом лица из састава Министарства одбране и Војске
Србије у радни однос на неодређено време

место рада Београд

1. један (1) лекар са завршеним Медицинским факултетом, С2С/ВСС

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да је кандидат држављанин Републике Србије;
- да има одговарајућу стручну спрему;
- да је здравствено способан за дужности у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да није осуђиван за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци;
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да је професионални припадник Војске Србије и да се налази на служби у Министарству одбране и Војсци Србије и
- да нема негативних службених оцена.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

За радно место може конкурисати лице које има:

- завршен Медицински факултет и
- положен стручни испит.

На конкурс могу учествовати сви професионални припадници Војске Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране Републике Србије, који испуњавају опште и посебне услове конкурса.

Уз пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу и контакт телефон, кандидати достављају и:

- CV или кратку биографију;
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац не старији од 6 месеци);
- уверење о држављанству (не старије од 6 месеци);
- фотокопију личне карте;

- фотокопију радне књижице;
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању (оверену у суду или општини);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак, због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од 6 месеци);
- уверење надлежног Министарства унутрашњих послова Републике Србије да кандидат није кривично осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци (не старије од 6 месеци);
- потврду надлежног старешине да кандидат нема негативних службених оцена.

Сви докази о испуњености услова за пријем достављају се као оригинали или оверене фотокопије. Уверења која се прилажу уз молбу, ако нису трајног карактера, не могу бити старија од 6 (шест) месеци. Уколико су наведени докази већ достављени на наведени начин, исти се не морају поново достављати.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос, доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који мењају статус, а испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову сагласност, биће извршена безбедносна провера.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све услове конкурса за пријем на радно место.

Са свим кандидатима, међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор и извршиће њихово рангирање према одобреним критеријумима. Позив за разговор и остала обавештења упућују се кандидату на адресу која је наведена у пријави за конкурс.

Одлуку о пријему донеће надлежни старешина и са садржајем исте биће упознати сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса, молбу са наведеном документацијом по конкурс, подносе јединицама-установама у којима се налазе на служби.

Команде јединица-установа примљене молбе службеном поштом достављају на адресу:

**ЦЕНТАР ВОЈНОМЕДИЦИНСКИХ УСТАНОВА БЕОГРАД
Пастерова 3, 11000 Београд
са знаком „За конкурс за пријем у службу“.**

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на којој се кандидату достављају обавештења, број телефона, досадашње радно место и стручно искуство, подаци о посебним вештинама и знањима.

Рок за подношење молби је 8 дана од дана објављивања у магзину „Одбрана“.

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин, неће се узимати у разматрање и биће одбачене закључком против кога се може изјавити жалба.

Додатне информације могу се добити на бројевима телефона: 011/3203-564, војни службеник Соња Игњатовић. ■

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЈА

расписује

КОНКУРС

За избор и реизбор лица у наставничка, научна и сарадничка звања Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду:

а) Избор – на формацији ВМА

1. Једног наставника за ужу научну област АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА И ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕЊЕ у звање редовног професора
2. Једног наставника за ужу научну област ФАРМАКОЛОГИЈА И ТОКСИКОЛОГИЈА у звање редовног професора
3. Једног наставника за ужу научну област ИНТЕРНА МЕДИЦИНА у звање ванредног професора

4. Два наставника за ужу научну област ХИРУРГИЈА у звање доцента

5. Једног наставника за ужу научну област БИОЛОГИЈА СА ХУМАНОМ ГЕНЕТИКОМ у звање доцента

6. Једног наставника за ужу научну област ИНФЕКТИВНЕ И ТРОПСКЕ БОЛЕСТИ у звање доцента

7. Једног наставника за ужу научну област ПАТОЛОГИЈА у звање доцента

8. Једног сарадника за ужу научну област ХИРУРГИЈА у звање асистента

9. Једног сарадника за ужу научну област ФИЗИКАЛНА МЕДИЦИНА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА у звање асистента

10. Пет сарадника за ужу научну област ИНТЕРНА МЕДИЦИНА у звање асистента

11. Једног сарадника за ужу научну област ФАРМАКОЛОГИЈА И ТОКСИКОЛОГИЈА у звање асистента

б) Избор у научна звања - на формацији ВМА

12. Једног научног сарадника за научну област ПАТОЛОГИЈА

в) Реизбор у научна звања - на формацији ВМА

13. Једног вишег научног сарадника за научну област МЕДИЦИНСКА БИОХЕМИЈА

г) Реизбор - на формацији ВМА

14. Једног наставника за ужу научну област ИНТЕРНА МЕДИЦИНА у звање ванредног професора

15. Једног наставника за ужу научну област ХИРУРГИЈА у звање доцент

16. Једног наставника за ужу научну област ЕПИДЕМИОЛОГИЈА у звање доцент

17. Једног сарадника за ужу научну област АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА И ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕЊЕ у звање асистента

18. Једног сарадника за ужу научну област ХИГИЈЕНА СА МЕДИЦИНСКОМ ЕКОЛОГИЈОМ у звање асистента

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс се могу јавити професионални припадници Војске Србије на служби у Војномедицинској академији који испуњавају ове услове:

- да су завршили одговарајући факултет и здравствену специјализацију за предмет за који конкуришу, да испуњавају услове прописане Законом о војним школама и војним научноистраживачким установама („Службени лист СР”, број 80/94, 85/94, 74/99 и „Службени лист СЦГ”, број 44/05) и ближе услове дефинисане Одлуком Наставно-научног већа Војномедицинске академије број 8/491 од 27.12.2007. године за избор или реизбор у одговарајуће наставно, научно или сарадничко звање;

- да су у последња два периода оцењивања оцењена службеном оценом најмање „врло добар”;

- да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности односно који нису осуђивани за таква дела казном затвора дуже од шест месеци;

- предност при избору имају кандидати који имају више објављених научних и стручних радова из уже научне области за који конкуришу.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Молбе се подносе Војномедицинској академији Београд, Црнотравска број 17 (преко деловодства).

Уз молбу се прилаже:

- оверена фотокопија дипломе о завршеном факултету;
- оверена фотокопија дипломе о стеченом називу специјалисте за предмет за који се бира;

- оверена фотокопија дипломе магистра и/или доктора наука;
- копија службене оцене за два последња периода оцењивања;
- списак објављених стручних и научних радова са радовима у прилогу;

- попуњен образац о испуњености услова за избор/реизбор у звање (потписан од стране шефа матичне Катедре);

- потврда да није осуђиван (не старија од 6 месеци);

- потврда да се против лица не води кривични поступак (не старија од 6 месеци);

- оцену Катедре о способности за наставни рад по Прилогу Одлуке Наставно-научног већа ВМА број 8/491 од 22.01.2008. године.

Фотокопије докумената се оверавају код персоналног органа јединице – установе у којој је кандидат на служби.

Непотпуне и неблаговремено достављене молбе неће се разматрати.

Конкурс је отворен 30 дана од дана објављивања у магазину “Одбрана”.

Све информације могу се добити у Секретаријату Наставно-научног већа ВМА на телефон 011/3609-384. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

Управа за кадрове

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за попуњу радног места војног службеника у Дирекцији за промену каријере Управе за традицију, стандард и ветеране Сектора за људске ресурсе Министарства одбране Републике Србије пријемом лица из састава Министарства одбране и Војске Србије у радни однос на неодређено време

место рада Београд

1. Референт – 1 извршилац, ВСС.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да је кандидат држављанин Републике Србије;
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци;
- да су здравствено способни за дужности у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да се наказе на служби у Министарству одбране и Војсци Србије и
- да немају негативних службених оцена.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

За радно место може конкурисати лице које има:

- Завршен економски факултет и
 - познаје рад на рачунару.
- На конкурс могу учествовати сви професионални припадници Војске Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране Републике Србије, који испуњавају опште и посебне услове конкурса.
- Уз пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу и контакт телефон, кандидати достављају и:
- CV или кратку биографију;
 - извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац не старији од 6 месеци);
 - уверење о држављанству (не старије од 6 месеци);
 - оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању (оверену у суду или општини);
 - сертификат о познавању рада на рачунару, према стандарду ECDL;
 - уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак, због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од 6 месеци);
 - уверење надлежног Министарства унутрашњих послова Републике Србије да кандидат није кривично осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци (не старије од 6 месеци);
 - потврду надлежног старешине да кандидат нема негативних службених оцена.
- Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос, доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који мењају статус, а испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову сагласност, биће извршена безбедносна провера.

Сви докази о испуњености услова за пријем достављају се као оригинали или оверене фотокопије. Уверења која се прилажу уз молбу, ако нису трајног карактера, не могу бити старија од 6 (шест) месеци.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све услове конкурса за пријем на радно место.

Са свим кандидатима, међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор и извршиће њихово рангирање према одобреним критеријумима. Позив за разговор и остала обавештења пућују се кандидату на адресу која је наведена у пријави за конкурс.

Одлуку о пријему донеће надлежни старешина и са садржајем исте биће упознати сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ

Пријаве на интерни конкурс, са приложеним доказима о испуњавању услова, доставити непосредно или поштом препоручено на адресу:

УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

Немањина 15, 11000 Београд

Са назнаком „За интерни конкурс“.

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на којој се кандидату достављају обавештења, број телефона, досадашње радно место и стручно искуство, подаци о посебним вештинама и знањима.

Рок за подношење молби је 15 дана од дана објављивања у магазину „Одбрана“.

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин, неће се узимати у разматрање и биће одбачене закључком против кога се може изјавити жалба.

Информације о конкурсима могу се добити на телефон 011/3203-472 и на сајту Министарства одбране Републике Србије (www.mod.gov.rs). ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

Управа за кадрове

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица из грађанства, у својству војних службеника, у радни однос на неодређено време, у Рачуноводствени центар Сектора за буџет и финансије Министарства одбране Републике Србије

1. два (2) контролора-аналитичара МФП, ВСС,
2. два (2) систем администратора, ВСС,
3. један (1) контролор-аналитичар МФП, С1С,
4. пет (5) референата, С1С,
5. шест (6) рачуновођа, ССС.

Општи услови:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место на које конкуришу,
- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа и
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци.

Посебни услови:

За радно место под редним бројем 1. може конкурисати лице које има:

- стечено високо образовање из научне области економске науке на основним студијама у трајању од најмање четири године – дипломирани економиста и познавање рада на рачунару.

За радно место под редним бројем 2. може конкурисати лице које има:

- стечено високо образовање на основним студијама у трајању од најмање четири године на одговарајућем факултету, смер информационе технологије.

За радна места под редним бројевима 3. и 4. може конкурисати лице које има:

- стечено високо образовање из научне области економске науке на студијама првог степена (основне академске студије, основне струковне студије), односно на студијама у трајању од најмање три године – економиста и познавање рада на рачунару.

За радно место под редним бројем 5. може конкурисати лице које има:

- стечену средњу стручну спрему економског смера у трајању од четири године и познавање рада на рачунару.

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије, између кандидата који испуњавају опште и посебне услове конкурса, првенство под једнаким условима има супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије и супружник професионалног припадника Војске Србије премештен из једног у друго место службовања. Приоритет из овог члана даје се кандидатима који имају једнак број бодова.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера.

Сва примљена лица која се први пут примају у службу на неодређено време у државном органу подлежу пробном раду у трајању од 6 (шест) месеци. Пробни рад прати њихов претпостављени, који ће по окончању истог надлежном руководиоцу дати писано мишљење о томе да ли је примљени војни службеник и војни намештеник задовољно на пробном раду. Лицу које не задовољи на пробном раду откажује се радни однос без права на новчану накнаду због отказа.

УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС КАНДИДАТИ ОБАВЕЗНО ПРИЛАЖУ:

- CV или кратку биографију;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старији од шест месеци);
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању (оверену у суду или општини);
- оверену фотокопију радне књижице (оверену у суду или општини);
- оверену фотокопију уверења-сертификата о познавању рада на рачунару (за радна места под бројевима 1, 3, 4. и 5);
- потврду о радном искуству у траженом степену образовања;
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање 6 (шест) месеци (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био у служби да му радни однос у државном органу није престајао због теже повреде дужности из радног односа.

Сви докази о испуњености услова за пријем у службу достављају се као оригинали или оверене фотокопије (оверене у суду или општини).

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос, доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК:

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све услове конкурса за пријем на радно место на које су конкурисали.

У току изборног поступка, конкурсна комисија ће са кандидатима који испуњавају опште и посебне услове конкурса обавити проверу оспособљености, знања и вештина. О месту, дану и времену провере кандидати ће бити накнадно обавештени.

С кандидатима који су на провери оспособљености, знања и вештина с најбољим резултатом испунили прописане критеријуме за избор, конкурсна комисија ће обавити усмени разговор и извршити рангирање према одобреним критеријумима. Позив за разговор и остала обавештења упућују се кандидату на адресу коју наведе у пријави за јавни конкурс.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина и са садржајем исте биће упознати сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС:

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу са наведеном документацијом по конкурс, достављањем поштом препоручено на адресу:

**СЕКТОР ЗА БУЏЕТ И ФИНАНСИЈЕ
МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ
Бирчанинова 5, Београд,
са назнаком „За јавни конкурс“**

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на коју се кандидату достављају обавештења, број телефона, радно место на које се кандидат пријављује, досадашње радно и стручно искуство кандидата, подаци о посебним знањима и вештинама и доказ у смислу члана 125. Закона о Војсци Србије.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 30 (тридесет) дана од дана објављивања конкурса у Магазину „Одбрана“.

Неблаговремене, недопуштене, некомплетне и непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у разматрање и биће одбачене закључком против кога се може изјавити жалба, али она не задржава извршење закључка. Конкурсна документација се неће враћати кандидатима који не буду изабрани.

Додатне информације могу се добити на број телефона 011/3201-906 или 011/3203-087. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ Управа за кадрове

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица из грађанства, у својству војног службеника, у Управу за традицију, стандард и ветеране Сектора за људске ресурсе Министарства одбране Републике Србије, у радни однос на неодређено време

1. један (1) референт за имовинско-правне послове и поделу ста- новна корисницима војних пензија, ВСС.

Општи услови:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци и
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

Посебни услови:

- за наведено радно место може конкурисати лице које има:
- завршен Правни факултет и
- познавање рада на рачунару.

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије, између кандидата који испуњавају опште и посебне услове конкурса, првенство под једнаким условима има супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци

Србије и супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера.

Лице које буде примљено у службу подлеже пробном раду у трајању од 6 месеци. Пробни рад прати његов претпостављени, који ће по окончању истог надлежном руководиоцу дати писано мишљење о томе да ли је примљени војни службеник задовољан на пробном раду. Ако не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду због отказа.

УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС КАНДИДАТИ ОБАВЕЗНО ПРИЛАЖУ:

- CV или кратку биографију;
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старији од шест месеци);
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању (оверену у суду или општини);
- оверену фотокопију сертификата о познавању рада на рачунару, према стандарду ECDL;
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци),
- уверење надлежног МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање 6 (шест) месеци (не старије од шест месеци) и
- уверење државног органа у којем је кандидат био у служби да му радни однос у државном органу није престајао због теже повреде дужности из радног односа.

Сви докази о испуњености услова за пријем достављају се као оригинали или оверене фотокопије.

Уверења која се прилажу уз молбу не могу бити старија од 6 (шест) месеци.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК:

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све услове конкурса за пријем на радно место.

Са свим кандидатима, међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор и извршити њихово рангирање према одобреним критеријумима. Позив за разговор и остала обавештења упућују се кандидату на адресу коју наведе у пријави за јавни конкурс.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина и са садржајем исте биће упознати сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС:

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу са наведеном документацијом по конкурс, достављањем непосредно или поштом препоручено на адресу:

**УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ
Немањина број 15, Београд,
са назнаком „За јавни конкурс“**

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на коју се кандидату достављају обавештења, број телефона, досадашње радно и стручно искуство кандидата (ако га има), подаци о посебним знањима и вештинама и доказ у смислу члана 125. Закона о Војсци Србије.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 15 (петнаест) дана од дана објављивања конкурса у магазину „Одбрана“.

Неблаговремене, недопуштене, некомплетне и непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у разматрање и биће одбачене закључком против кога се може изјавити жалба, али она не задржава извршење закључка.

Детаљније информације о конкурс могу се добити на број телефона 011/3203-472 и на сајту Министарства одбране Републике Србије (www.mod.gov.rs). ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за кадрове

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица из грађанства, у својству војних службеника и војних намештеника, у радни однос на неодређено време, у Војну академију Сектора за људске ресурсе Министарства одбране Републике Србије

1. три (3) куvara;
2. један (1) возач аутобуса;
3. један (1) вође смене у Сервису термоенергетике;
4. један (1) електромеханичар за расхладне уређаје;
5. три (3) руковаоца парних котлова са АТК (ВКВ) и
6. један (1) руковалац парних котлова са АТК.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да је кандидат држављанин Републике Србије,
- да има одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкурише,
- да је здравствено способан за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да се против њега не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да није осуђиван за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци и
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- за радно место под редним бројем 1) може конкурисати лице које има КВ степен стручне спреме, угоститељске струке – занимања кувар,
- за радно место под редним бројем 2) може конкурисати лице које има КВ степен стручне спреме, саобраћајно-техничке струке – занимања возач и положен испит „Д“ категорије за возача аутобуса,
- за радно место под редним бројем 3) може конкурисати лице које има ВКВ степен стручне спреме, машинске струке – занимања електротехничар енергетике и положен испит за АТК,
- за радно место под редним бројем 4) може конкурисати лице које има ВКВ степен стручне спреме, машинске струке – занимања електротехничар енергетике,
- за радно место под редним бројем 5) може конкурисати лице које има ВКВ степен стручне спреме, машинске струке – занимања електротехничар енергетике и положен испит за АТК,
- за радно место под редним бројем 6) може конкурисати лице које има КВ степен стручне спреме, машинске струке – занимања електротехничар енергетике и положен испит за АТК,

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије, између кандидата који испуњавају опште и посебне услове конкурса, првенство под једнаким условима има супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије и супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања. Приоритет из овог члана даје се кандидатима који имају једнак број бодова.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера.

УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС КАНДИДАТИ ОБАВЕЗНО ПРИЛАЖУ:

- CV или кратку биографију;
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старији од шест месеци);
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- оверену фотокопију дипломе о стеченој школској спреми (оверену у суду или општини);

- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање 6 (шест) месеци (не старије од шест месеци);
- оверену фотокопију радне књижице и
- уверење државног органа у којем је кандидат био у служби да му радни однос у државном органу није престајао због теже повреде дужности из радног односа.

Сви докази о испуњености услова за пријем у службу достављају се као оригинали или оверене фотокопије (оверене у суду или општини).

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос, доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК:

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све услове конкурса за пријем на радно место.

Са свим кандидатима, међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор и извршиће њихово рангирање према одобреним критеријумима. Позив за разговор и остала обавештења упућују се кандидату на адресу коју наведе у пријави за јавни конкурс.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина и са садржајем исте биће упознати сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС:

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу са наведеном документацијом по конкурс, достављањем поштом препоручено на адресу:

**ВОЈНА АКАДЕМИЈА
Генерала Павла Јуришића Штурма бр. 33, Београд,
са назнаком „За јавни конкурс“**

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на коју се кандидату достављају обавештења, број телефона, радно место на које се кандидат пријављује, досадашње радно и стручно искуство кандидата, подаци о посебним знањима и вештинама и доказ у смислу члана 125. Закона о Војсци Србије.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 30 (тридесет) дана од дана објављивања конкурса у магазину „Одбрана“.

Неблаговремене, недопуштене, некомплетне и непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у разматрање и биће одбачене закључком против кога се може изјавити жалба, али она не задржава извршење закључка. ■

ПОНИШТАВА СЕ ЈАВНИ КОНКУРС ГЕНЕРАЛШТАБА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

објављен у магазину „Одбрана“
број 159 од 01. маја 2012. године

у делу који се односи на попуну формацијских места:

у Војној пошти 3720 Краљево

место службовања Рашка

- механичар за возила точкаше
- место службовања Нови Пазар
- оператор–нишанџија
- стрелац
- стрелац–снајперист
- место службовања Краљево
- механичар за радиоуређаје и системе

у Војној пошти 4501 Београд

место службовања Златибор, Ужице

- возач ■

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ
ВОЈНА АКАДЕМИЈА

расписује

КОНКУРС

за пријем студената на основне академске студије Војна академија у школској 2012/2013. години на основне академске студије уписује 50 самофинансирајућих студената за следеће студијске програме:

1. Војноелектронско инжењерство – 25 студената за модуле:

- телекомуникације и
- информациони системи.

2. Војномашинско инжењерство – 10 студената за модуле:

- борбена возила и
- наоружање.

3. Логистика одбране – 15 студената за модуле:

- финансије,
- одржавање и
- снабдевање.

УСЛОВИ КОНКУРСА:

У прву годину основних академских студија могу се уписати лица, држављани Републике Србије, која имају завршено средње образовање у четворогодишњем трајању. Кандидати који конкуришу за упис у прву годину студија полажу пријемни испит из математике. Редослед кандидата за упис утврђује се на основу општег успеха постигнутог у средњој школи и резултата постигнутих на пријемном испиту.

Под општим успехом у средњој школи подразумева се збир просечних оцена из свих разреда помножен са 2 (два). По овом основу кандидат може стећи најмање 16, а највише 40 бодова.

На пријемном испиту из математике кандидат може да освоји 60 бодова, што значи да може да има укупно 100 бодова.

Ранг-листа сачињава се према укупном броју бодова сваког кандидата по утврђеним мерилима.

Прва три кандидата на сваком студијском програму биће ослобођена школарине за школску 2012/2013. годину.

Ако се кандидат који је остварио право на упис по конкурс не упише у предвиђеном року, академија ће уместо њега уписати следећег кандидата према редоследу на коначној ранг-листи.

МЕСТО ПРИЈАВЉИВАЊА КАНДИДАТА И КОНТАКТ АДРЕСА:

– Војна академија, Београд, Павла Јуришића Штурма 33, тел: 011/3603-112, 3603-344.

Пријављивање кандидата за упис биће 27, 28. и 29. јуна 2012. године у времену од 10.00 до 14.00 часова.

Полагање пријемног испита биће одржано 2. јула 2012. године у времену од 10.00 до 12.00 часова у Војној академији.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Образац пријаве за упис добија се у Војној академији приликом пријављивања.

Кандидати приликом пријаве на конкурс подносе фотокопије (уз достављање на увид оригинала) следећих докумената:

- сведочанства о завршеном средњошколском образовању
- диплому о завршеној средњој школи
- извод из матичне књиге рођених
- уверење о држављанству
- доказ о уплати накнаде за полагање пријемног испита.

Приликом доласка на пријемни испит у Војну академију, кандидати морају обавезно да имају документ за личну идентификацију (лична карта, пасош).

Упис примљених кандидата обавиће се 10, 11. и 12. јула у времену од 10.00 до 14.00 часова у просторијама студентске службе Војне академије.

Приликом уписа кандидати достављају:

- оригинале докумената (сведочанства, диплому, извод из матичне књиге рођених и уверење о држављанству)
- 2 фотографије формата 4,5×3,5 и
- доказ о уплати прве рате школарине.

Накнада за полагање пријемног испита износи 1.000,00 динара.

Износ школарине за школску 2012/2013. годину је 57.000,00 динара и уплаћује се у пет једнаких рата.

Накнада за полагање пријемног испита и школарина уплаћују се на текући рачун Војне академије 840-19540845-28, са позивом на број 122742312834212.

Остала обавештења у вези са конкурсом могу се добити у студентској служби Војне академије, на телефоне: 011/3603-112 и 011/3603-344, или преко електронске поште: upis@va.mod.gov.rs .

Особа за контакт: начелник студентске службе, потпуковник Урош Домазет (uros.domazet@va.mod.gov.rs). ■

МАЛИ ОГЛАС

ХИТНО продајем укњижен стан Медаковић III, 75м², IV/7, Iух, ЦГ; КТВ; топла вода, интерфон, градња 1998. године. Може из кредита. Драган 063/384-592

АУТОГУМЕ И ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА

БЕЗ УЧЕШЋА ЖИРАНАТА ЧЕКОВА КАМАТА

ПРОДАЈА НА РАТЕ ЗА ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ И ВОЈНЕ ПЕНЗИОНЕРЕ ПУТЕМ АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ

Напомена:
– образце административне забране достављамо поштом
– могућа организована испорука по договору

КОТИК д.о.о

Панчево, Жарка Зрењанина 14

Телефони: 013/344-321,

063/370-138

Телефакс: 013/345-930

E-mail: kotikdoo@gmail.com

- БИЦИКЛИ, КАЦИГЕ, РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ, ПРАТЕЋА ОПРЕМА
- АУТОМОБИЛСКЕ ГУМЕ, АКУМУЛАТОРИ, МОТОРНА УЉА...
- АУТО-ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА
- ПРОГРАМ „VILLAGER”, КОСИЛИЦЕ, ТРИМЕРИ, МОТОРНЕ ТЕСТЕРЕ
- ЕЛЕКТРИЧНИ РУЧНИ АЛАТ
- РАЧУНАРИ И РАЧУНАРСКА ОПРЕМА
- БЕЛА ТЕХНИКА И ТЕЛЕВИЗОРИ

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА

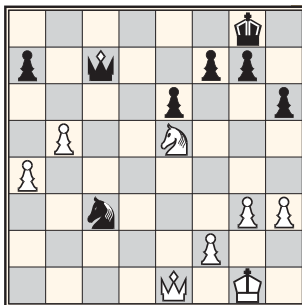
ИЗНУРИВАЊЕ

Р. М. Савић – Б. Ивановић

1. е4 ц5 2. ц3 д5 3. ед5 Дд5 4. Сф3 Сф6

Пре десетак година млађаном велемајстору Савићу био је вишеструки југословенски првак (у оно време и председник ШС СЦГ) Божидар Ивановић. Играли су уз употребу електронских часовника (90 минута, плус 30 секунди за сваки потез од почетка партије), што партију неминовно доводи у фазу када се сваки 30 секунди мора повући потез или ће „пасти заставица“, тј. уређај ће показати прекорачење времена. Савић је зато изабрао праву стратегију, познату и у војничком жаргону – одлагати пресудну битку док то буде могуће, док се не дође у ту критичну фазу и док се противник не умори...

5. Са3 е6 6. Ле2 Ле7 7.0-0 0-0 8. д4 Дд8 9. Сц2 б6 10. Се5 Лб7 11. Лф3 Дц8 12. Де2 Сб7 13. Тд1 цд4 14. Сд7 Дд7 15. Тд4 Лф3 16. Дф3 Дб5 17. ц4 Да6 18. б3 б5 19. Лг5 бц4 20. Тц4 Та8 21. Се3 Тц4 22. Сц4 х6 23. Лх4 Сд5 24. Ле7 Се7 25. г3 Сд5 26. а4 Т68 27. Тд1 Д67 28. Тд3 Дб4 29. Кр2 Тц8 30. Де4 Сф6 31. Дд4 Дб7 32. Кр1 Тц7 33. Дд8 Кх7 34. х3 Тц8 35. Дд4 Тц7 36. Де3 Тд7 37. Тд7 Дд7 38. Се5 Дц7 39. б4 Сд5 40. Де1 Кр8 41. б5 Сц3

Бели: Кр1, Де1, Се5, а4, б5, ф2, г3, х3
Црни: Кр8, Дц7, Сц3, а7, е6, ф7, г7, х6

После непотребног потеза црног, бели из дуготрајног лавирања добија шансу да исфорсира слободног пешака, који ће бити врло неугодан пошто је противнички краљ далеко.

42. Сц6! Са4 43. Да1 Сб6 44. Са7 Дц5 45. Да6 Кх7 46. Дб7 ф5 47. Дц6 Са4 48. Дц5, Сц5 49. Сц6 Кр6 50. б6 Сб7 51. ф4 Кф7 52. Кф2 Ке8 53. Ке3 Кд7 54. Се5 Кд6 55. Кд4 Сд8 56. х4 Сб7 57. х5 Сд8 58. Сц4 Кц6 59. Ке5 Кц5 60. Сд6 Кб6 61. Се8 Кц6 62. Сг7 Кд7 63. Кф6 Кд6 64. Кр6 Ке7 65. Кх6 Кф6 66. Се8 Ке7 67. Сц7 Кф6 68. Кх7 е5 69. фе5 Кр5 70. х6 Сф7 71. е6 Сд6 72. Кр7

У колонама и редовима, водоравно и усправно, у празна поља упишите једноцифрене бројеве од 1 до 9 који недостају. Сваки број има своје место, не сме да се понови исти број ни у усправној колони ни у водоравном реду, нити у квадрату 3х3.

С
У
Д
О
К
У

	6	5		2	3
5			4	6	1
			9	6	4
	9	6	5		
2					6
		1	8	2	
1	3	9	5		
	2	7	6		1
9	4		7		6

Решење коњићевих скокова из прошлог броја: Нико не може цијелом свијету колача намијесити; Боље је доброга служити него рђаву заповиједати.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17								18							19	
20									21							22
23			24							25						
26				27							28					
29						30							31			
32								33						34		
35		36								37						
38				39							40					
41					42							43				
44								45						46		
47									48							
49			50							51						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА – ВОДОРАВНО: вешарка, капелани, раф, о, путарина, Лаошанка, р, ЈСО, епидерма, Саксонке, неман, састанак, Раскин, арестат, теретана, Монк, кангатаина, ираниста, Ес, РС, атомалан, настајати, акса, назарени, Клангин, јемци, анамисти, Ашика, ирониچار, маститис, лаг, Н, Барамилли, кикотати, р, Ана, крањисти, анаконда.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

17. Празник 28. јуна, 18. Одломак, уломак, 19. Слободан простор у граду, 20. Група метеора у сазвезђу Ориона, 21. Леонардова имењакиња, 23. Лознички спортски клуб (скр.), 24. Становница Штајерске, 25. Мерач температуре тела, 26. Називи, 27. Земљомер, 28. Ратарска оруђа, 29. Врста инсекта, 30. Напити се, опити се (фиг.), 31. Име глумице Баркин, 32. Лишити грађанских права (грч.), 33. Изазивач неке успомене (лат.), 34. Мегатона (скр.), 35. Милиампер (скр.), 36. Анемична особа, 37. Становник Малезије, 38. Град у Португалу, 39. Соли титанске киселине, 40. Јапански писац, Уеда („Приче кише и месеца“), 41. Средство за рад, 42. Реч из арапског језика, 43. Зависан племић (ист.), 44. Врста угљоводоника, гас за заваривање, 45. Место у Поткозарју (Република Српска), 46. Име словеначког пијанисте Бертонцеља, 47. Слагачке машине, 48. Уређај за еманацiju, 49. Име тенисерке Ивановић, 50. Вршилац агитације, 51. Присталица нативизма.

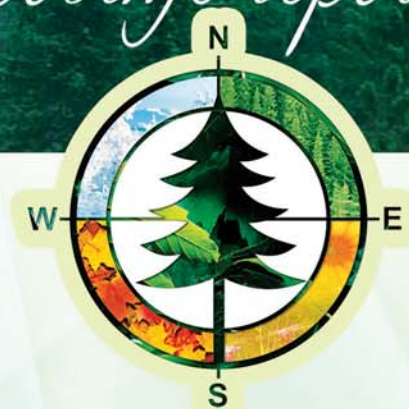
УСПРАВНО:

1. Река у Србији, 2. Радници на доку, 3. Ауто-ознака Орегона (САД), 4. Становник Виса, 5. Дороти одмила, 6. Анаграмне загонетке, 7. Одречна реч, 8. Предузеће, 9. Угрофински падеж, 10. Симбол германијума, 11. Биљка из породице штитара, 12. Ето, ево, 13. И више него што треба, 14. Стаја за стоку, појата (мн.), 15. Припадник тамилског народа, 16. Исправа о гаранцији за производ, 18. Власник деоница, 19. Лепо обучена, 20. Врста лептира, 21. Врста поврћа, 22. Становник Елемира, 24. Не води бригу о нечему, 25. Учење атомиста (Аеукипа и Демокрита), 27. Стручњак за аретологију, 28. Нимфа у грчкој митологији, 30. Врста експлозива, 31. Учинити живим, 33. Становник Анама, Вијетнамац, 34. Бивши италијански глумац, Амадео, 36. Женско име, Аделина, Адел, 37. Телепринтер (стр.), 39. Ангелина или Каролина одмила, 40. Библијско мушко име (обрнуто од НАРА), 42. Етела одмила, 43. Цигаретни папир, 45. Ауто-ознака Панчева, 46. Овдашњи (скр.).

7 dana na 7 rata

mesečnih

*Mesto
gde počinje lepota*

*u hotelima
na planini*

TARI i VRNJAČKOJ BANJI

HOTEL
OMORIKA
sa depadansom JAVOR

tel. 031 593 901, 031 593 530 fax. 031 593 546

e-mail: planinatar@ptt.rs www.hotelitara.com

HOTEL
BELI BOR

e-mail: planinatar@ptt.rs www.hotelitara.com

tel. 031 593 598, 031 593 852, 031 593 530 fax. 031 593 582

korišćenje bazena, saune i teretane je bez nadoknade

HOTEL
BREZA

tel. 031 593 598, 031 593 852, 031 593 530 fax. 031 593 582

e-mail: info@hotelbreza.rs www.hotelbreza.rs

korišćenje bazena je bez nadoknade

od
1650 rsd
uz švedski sto

PLAĆANJE: ČEKOVIMA

ADMINISTRATIVNOM ZABRANOM

Informacije na telefon:

Vojna turistička agencija 011/2636 535, 32 03 342

Tara - služba prodaje 031/ 593 530

Hotel "BREZA" Vrnjačka Banja 036/ 612 400

Покупи 50%

Тврди поевз, ф. 20×29, 288 стр.
Шифра: 111047
Цена 2.160,00 дин.
Са попустом 1.080,00 дин.

Тврди поевз, ф. 20×29, 216 стр.
Шифра: 111049
Цена 1.890,00 дин.
Са попустом 945,00 дин.

Тврди поевз, ф. 20×29, 240 стр.
Шифра: 111050
Цена 1.998,00 дин.
Са попустом 999,00 дин.

Тврди поевз, ф. 20×29, 160 стр.
Шифра: 111052
Цена 1.620,00 дин.
Са попустом 810,00 дин.

Тврди поевз, ф. 20×29, 364 стр.
Шифра: 111057
Цена 2.646,00 дин.
Са попустом 1.323,00 дин.

Тврди поевз, ф. 20×29, 358 стр.
Шифра: 111062
Цена 2.646,00 дин.
Са попустом 1.323,00 дин.

Тврди поевз, ф. 20×29, 248 стр.
Шифра: 111067
Цена 2.106,00 дин.
Са попустом 1.053,00 дин.

Тврди поевз, ф. 20×29, 180 стр.
Шифра: 111068
Цена 1.728,00 дин.
Са попустом 864,00 дин.

*Комплет
8.397,00 дин.
на 8 месечних рата*

НАРУЏБЕНИЦА МЦ „ОДБРАНА“

Браће Југовића 19, 11000 Београд • тел. 011/3201-995, 3241-009
Телефакс: 011/3241-363 • Жиро-рачун: 840-312849-56

Кулац _____

ЈМБГ _____, број личне карте _____

издате у МУП _____

Адреса становања: _____

Телефон: _____

Потпис наручиоца _____

Наручујем следећа издања (навести шифру/ количину):

у укупној вредности од _____ динара.

Издања ћу платити (заокружити број):

1. одједном (плаћање унапред)

2. на кредит у _____ месечних рата (највише 8) по _____ дин.

(мин. рата 1.000,00 дин.), путем административне забране.

Код плаћања унапред послати доказ о уплати целокупног износа,

након чега испоручујемо књиге. Купци на кредит достављају

попуњен и оверен образац административне забране. Купљена

издања биће достављена путем Пост експреса, на терет купца.

Специјални прилог

АРСЕНАЛ 66

Испитивање специјалног
наоружања ронилаца у
Техничком опитном центру

ВАТРЕНО И ПОД ВОДОМ

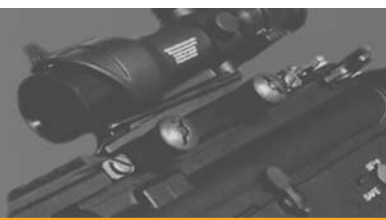
Тенкови Северне Кореје

ЛЕТЕЋИ КОЊ И ЈУРИШНИ ТИГАР

Авион „утва“

ПРВА ГЕНЕРАЦИЈА ВИСОКОКРИЛАЦА

САДРЖАЈ

Испитивање специјалног наоружања ронилаца у Техничком опитном центру	
ВАТРЕНО И ПОД ВОДОМ	2
Хеклер&Кохова фамилија UPS	
УНИВЕРЗАЛНИ САМОПУНЕЋИ ПИШТОЉ	7
Тенкови Северне Кореје	
ЛЕТЕЋИ КОЊ И ЈУРИШНИ ТИГАР	11
Америчке ракете Standard	
УСПЕШНО КОРИШЋЕНЕ ПОЛА ВЕКА	19
Авион „утва“	
ПРВА ГЕНЕРАЦИЈА ВИСОКОКРИЛАЦА	26

Уредник прилога
Мира Шведић

ВАТРЕНО И ПОД ВОДОМ

Подводни пиштољ калибра 4,5 mm СПП-1М и аутоматска подводна пушка калибра 5,66 mm АПС, руске производње, два су нова оружја којима би требало да се опреми Војска Србије ако верификациона испитивања која се спровode у Техничком опитном центру потврде њихов квалитет. На полигону за обуку ронилаца речних јединица наше Војске спроведен је део верификационих испитивања узорка са тржишта – опитована је функција оружја.

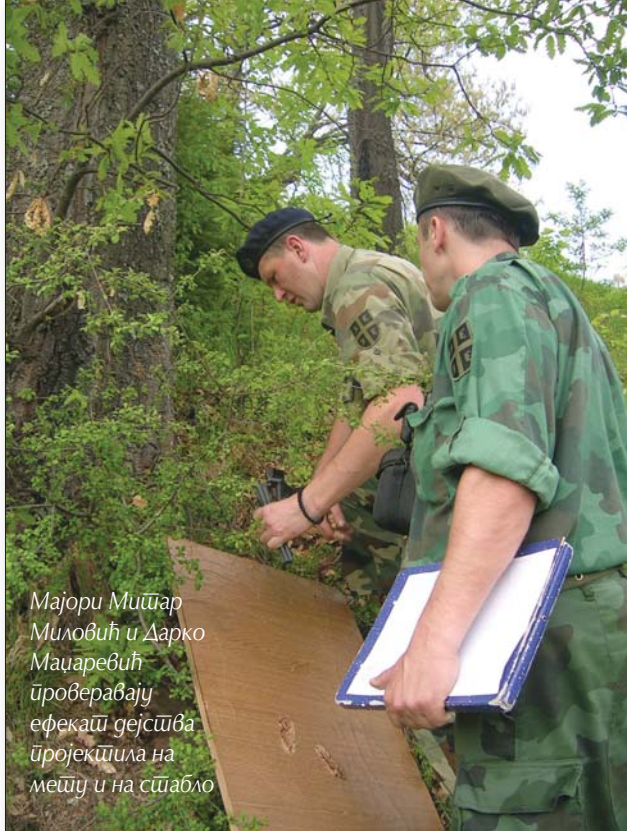
Подводни пиштољ СПП-1М калибра 4,5 mm и аутоматска подводна пушка АПС 5,66 mm, коју називају и подводни „калашњиков“, били су до рушења Берлинског зида руска добро чувана тајна. Њима су опремани подводни војници – рониоци, о чијем наоружавању се увек водила посебна пажња. Како се вести брзо шире, посебно интер-

нетом, не чуди што је у свету, по објављивању првих података, наступила јагма за тим ватреним оружјем, које се показало веома ефикасним под водом. Штавише, та два руска производа одмах су, по откривању, постала хит не само за подводне јединице војске широм света већ и за аматерске рониоце.

Надмашили су и чувени „Хеклеров“ петоцевац – подводни пиштољ Р11 – јер

жања ронилаца у Техничком опитном центру

су корисницима пружали потпуну аутономију. Наиме, после испаливања задње стрелице из пиштоља P11, замена контејнера траје неколико дана, зависно од удаљености пиштоља од фабрике „Хеклер&Кох“ (јер се празан контејнер мора послати на пуњење само у фабрику). Рониоци пак који користе руски пиштољ четворочевац и подводну пушку самостални су у њиховој употреби, пуњењу и пражњењу. Наиме, четири цеви пиштоља могу се пунити и празнити под водом са

Мајори Митиар Миловић и Дарко Маџаревић проверавају ефикасност дејства пројектила на мету и на сшабло

четири метка у оквиру или појединачно, а код аутоматске пушке оквир се може заменити под водом. Све то је пресудило да се надлежни и у нашој војсци заинтересују за та оружја. Набављена је одређена количина и у току су испитивања у Техничком опитном центру.

Тактички носилац тог задатка је Управа за планирање и развој (Ј-5) Генералштаба Војске Србије, а циљ је да се

Пуцњи првог стрелца

– Кад сам гађао на копну, нисам знао шта да очекујем. Тешко је описати тај осећај. Трзај је сличан приликом пуцња из класичног оружја, али ме је изненадио рафал, јер нисам очекивао толику силу удара. А ако упоредим рафал на копну са оним под водом, сасвим је различит. На копну је много бржи, а у води успоренији и може да се контролише. Тачно можеш да осетиш кад испалиш два метка, три, колико хоћеш, и да контролишеш оружје током рафала. На блиским даљинама могуће је без посебног нишањења погодити мету. Пробао сам да гађам испред себе и са стране и нема разлике. Али је под водом изненађујући и знатно јачи удар на тело, на писак за дисање који се држи у устима (регулатор), на уши и вилицу. Тај осећај пуцња, експлозије и воденог и звучног удара на организам дефинитивно је неочекиван и потребно је време да се ронилац уигра – истиче мајор Митар Миловић, ронилац који је први пуцао на копну и под водом из та два подводна оружја.

рониоци Војске Србије опреме оружјем које има већи домет у односу на коришћена подводна оружја. До сада се користило подводно хладно оружје, па употреба подводног ватреног оружја представља технолошки скок.

– Пушка која је направљена на бази „калашњикова“, АК-47, намењена је за противдиверзантске рониоце, значи противтерористичке је намене и служи за одбрану подводног дела битних објеката као што су бродови, неки објекти поред воде и уз воду, где могу бити веома важне особе (VIP) или објекти у којима се чувају или складиште битна средства за војску. Користе их јединице које се баве пословима специјалне противтерористичке борбе. Дакле, набављене су за потребе Речне флотиле, а зависно од резултата испитивања своје интересовање за ово оружје ће исказати и рониоци који тренутно базирају у Панчеву, у Специјалној бригади – каже потпуковник речних јединица Дејан Недељковић из Управе за планирање и развој Ј-5 Генералштаба Војске Србије.

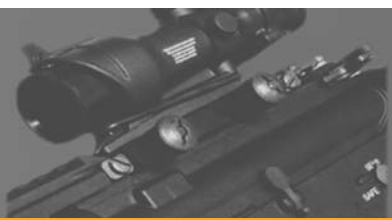
Премијерно тестирање

Стручњаци из Сектора за наоружање Техничког опитног центра, у сарадњи са рониоцима 93. ронилачке чете 1. одреда Речне флотиле и Специјалне бригаде, недавно су на полигону за обуку ронилаца речних јединица Војске Србије спровели део верификационих испитивања узорка са тржишта и проверили функцију тог оружја под водом – на дубинама до 20 метара – у реалним условима.

– Како је реч је о подводном ватреном оружју, то је налагало примену познатих метода испитивања у другачијим условима – истакао је Стеван Ожеговић, руководилац радног тима из Техничког опитног центра.

Мајор Митар Миловић, командир 93. ронилачке чете, који је уједно руководио тимом ронилаца, први је пробао ново оружје, а заставник Синиша Маравић начинио је ексклузивне поводне снимке дејства тог оружја.

Испитивачи и рониоци нису ипак могли да утичу на временске услове, посебно не на око 1.000 метара надморске

Only) окидање и ударну иглу која се приликом сваког окидања креће у кругу по 90 степени. Нишани су механички са зарезом.

С леве стране пиштоља је кочница, која има двојну улогу. Прва је да укочи пиштољ и спречи опаљење из било које цеви, а друга да одбрави блок цеви, који се преклапа као код ловачке пушке. Поновно

висине, јер су се из часа у час смењивали сунце и киша. Температура ваздуха била је 18 степени, а воде непријатних 10. За сунчаних тренутака, међутим, вода је била довољно провидна да се камером забележе први пуцњи и касније кратки и дуги рафали.

Непредвидиво и изненађујуће било је и дејство тог оружја. По изгледу као металне играчке, у рукама стрелца брзо су се преобразиле у ватрено оружје. Приликом опаљења из њих излетали су велики игличасти пројектили који су напуштали оружје бучно, шиштећи кроз воду и уз блесак.

Четвороцевац

Оружје које ради под притиском барутних гасова под водом велика је новина. Доста је робусно и видно издржљиво. Не делује префињено, али захваљујући робусности може да ради у свим условима.

Подводни пиштољ калибра 4,5 mm СПП-1М има четири цеви које су распоређене по принципу два плус два – једна изнад друге. Из сваке цеви опаљује се по једанпут. Може да се гађа само јединачно. То оружје има ДАО (Double Action

пуњење оружја у води траје неколико десетина секунди, зависно од обучености стрелца.

За разлику од основног модела (СПП), испитивани СПП-1М има већи заштитник окидача. Декларисани ефективни домет пиштоља на копну је до 20 метара, а под водом зависи од дубине – на пет метара је 17 m, на 10 метара је 14 m, а на 20 m је 11 метара. Почетна брзина пројектила је 235–250 m/s у води. Празан пиштољ тежак је 950 g, а кад се напуни килограм и тридесет. Дужина пиштоља је 244 mm, висина 138, а ширина 25 mm и има четири метка. Дужина нишанске линије је 203 милиметра.

Подводни „калашњиков“

Аутоматска пушка АПС калибра 5,66x39 mm дериват је славног АК-47 и у руском арсеналу наоружања највише је користе јединице спецназа. Има масу од 2,46 kg, без оквира, три килограма са празним оквиром, а са пуним 3,6. Дужина аутомата са преклопљеним телескопским кундаком је 620 mm, а са испруженим 840 милиметара. Дужина нишанске линије је 290 милиметра. Према декларисаним карактеристикама енергија про-

јектила може да неутралише живу силу на копну до 100 m, док је ефективни употребни домет пушке до 30 m.

Подводна аутоматска пушка са специјалном муницијом омогућава, такође према декларисаним карактеристикама, следеће ефективне домете под водом: на пет метара домет је 30 m, на 20 метара је 20 m, а на 40 m је 10 метара. Почетна брзина пројектила у води је 340–360 m/s. Брзина гађања је до 100 мет/мин.

Пушка користи муницију са игличастим пројектилом, који је мало дужи од оног за пиштољ. Капацитет оквира је 26 метака. Муниција је смештена у два реда у оквиру.

Пушка ради на принципу позајмице барутних гасова, а помоћу самоподешавајућег вентила на гасном цилиндру омогућено је њено функционисање на различитим дубинама под водом и на копну. Самоподешавајући вентил налази се из-

који се креће клип јесте рупичаст, тако да се јасно види како кроз њега цуре барутних гасови.

Када је пушка спремна за акцију затварач је у задњем положају, за разлику од стандардног „калашњикова“ где је у предњем положају забрављен, а само је запет ударач. Чаура испада са десне стране као код класичног „калашњикова“. И овај аутомат има доста сличности с славним руским оружјем.

Пушка је прављена од челика. Цела је премазана специјалним тврдим лаком, као и муниција коју користи.

Искуства ронилаца су позитивна. Они су одушевљени подводним пиштољем и пушком јер кажу да до сада нису

Поређење

– Ово је нешто ново, што до сада нисмо радили и јако је занимљиво. Та подводна пушка је врло корисна и поуздана, бар према ономе колико сам могао да сазнам. Мало је другачије рафално пуцање под водом него приликом појединачне палбе. Појединачном палбом може се прецизно нанишанити у мете. Пушка има свој ударни талас, али он није толико јак. Јесте у односу на класично рођење, али сам ја пуно пута радио са експлозивом под водом и могу да поредим. Није толико велики. Јесте изненађујући и постоји тај бљесак под водом, а и адреналин учини своје. У овом случају адреналин је позитиван, јер нас упућује на то да морамо бити опрезни и концентрисани приликом пуцања – каже старији водник Бобан Ђоковић, данас инструктор рођења у 93. ронилачкој чети, који је двадесетак година радио у специјалним јединицама прво у Републици Црној Гори, односно тадашњој државној заједници, а потом 11 година у поморским диверзантима.

међу цеви и цилиндра позајмице барутних гасова. Цилиндар кроз

држали у својим рукама ватрено оружје које ради испод воде. И то врло ефективно.

Даља испитивања

Завршена су испитивања функције оружја на дубинама до 20 метара, а добијене резултате, како кажу у ТОЦ-у, признаће у оквиру верификационих испитивања оружја.

Даља опитовања, према плану и програму испитивања, каже члан радног тима мајор Дарко Маџаревић, подељена су у две фазе – у првој ће се на копну мерити карактеристике оружја – почетна брзина зрна, маса, погодност за пуњење, чишћење, одржавање, функција, безбедност за употребу и друго. У народној фази уследиће испитивања под водом, која су подељена у три дела – прецизност под водом, функција под водом и погодност за руковање и одржавање под водом, као

Снимио Синиша МАРАВИЋ

Измена оквира на пушци

што је измена оквира, пуњење оружја и остале активности које стрелац мора да ради са оружјем под водом. Свака од тих тачака подељена је на подтачке. Тако ће се, на пример, мерити прецизност на различитим дубинама, различита даљина гађања, а ако је реч о функцији испитиваће се и које је време потребно рониоцу да замени оквир и напуни оружје итд.

Потпуковник Недељковић из Ј-5 истиче да не постоји фиксни рок за завршетак ис-

питивања, али је њихово трајање одређено Програмом и Планом испитивања. Битно је да фазе испитивања буду спроведене уз поштовање свих, а нарочито безбедносних процедура. Будући да је реч о рониоцима, њима је, према његовим речима, потребно обезбедити у току обуке са новим средствима повољне услове за рад, што према Правилу роњења подразумева најбоље могуће. Безбедност људства је свакако најважнија.

– Ако верификациона испитивања дају добре резултате, како и очекујемо, онда ће се оружје и муниција примити у наоружање Војске Србије. Након тога израдиће се тактичка и техничка упутства за употребу и за одржавање, као и именици резервних делова. Потом ће се сагледати потребе и одлучити о томе да ли треба набавити извесну количину наоружања. Свакако ће бити планирана набавка муниције, како би процес обуке текао континуирано – каже потпуковник Дејан Недељковић из Ј-5.

Група ронилаца старешина из Речне флотиле, која се сада обучава за употребу тог оружја, касније ће моћи да оспособи и своје колеге у јединици. Недељковић каже да ће бити преведена оригинална упутства, а у процедури је набавка и осталих оригиналних докумената, као што је правило гађања. У случају да се то не деси, ТОЦ и Ј-5 у својој надлежности имају израду правила за гађање, тако да ће та документа бити засигурно израђена ради обуке јединица. Смернице за израду тог документа, али и за испитивања, већ се налазе у постојећем оригиналном правилу употребе тих пушака.

– У наредним корацима потребно је пронаћи одговарајући полигон на коме ће рониоци изводити редовна гађања тим оружјем и одржавати кондицију, како би увек били спремни да га употребе на најбољи могући начин, а то је свакако задатак који ће они знати да реализују. Почела је реализација првог и најтежег корака – верификационо испитивање и увођење средства у НВО ВС. Створени су услови да идемо даље, а сваки наредни корак требало би да буде лакши – закључује потпуковник речних јединица Дејан Недељковић. ■

Мира ШВЕДИЋ

Декларисане карактеристике

	СПП-1М	АПС
Калибар	4,5×40 Р	5,66×39 mm
Дужина:		
– са расклопљеним кундаком	244 mm	840 mm
– са склопљеним кундаком	-	620 mm
Даљина дејства:		
на пет метара дубине	17 m	30 m
на 10 m	14 m	-
на 20 m	11 m	20 m
на 40 m	-	11 m
на копну	20 m	до 100 m
Почетна брзина пројектила у води	235–250 m/s	340–360 m/s
Дужина метка	145 mm	155 mm
Душина пројектила	115 mm	120 mm
Дужина нишанске линије	203 mm	290 mm
Маса оружја (празно)	950 g	2,46 kg
Маса оружја са пуним оквиром	1.030 g	3,6 kg
Оквир (пројектила)	4	26

Хеклер&Кохова фамилија USP

УНИВЕРЗАЛНИ САМОПУНЕЋИ ПИШТОЉ

Настао је у фирми „Хеклер&Кох“, као могућа замена службеног војног и полицијског пиштоља којег је време прегазило – Р38. Други изазов наметнуло је највеће тржиште на свету, америчко, на коме је маркетиншко представљање пиштоља Glock изазвало потражњу за оружјем са полимерским рамом. Иницијално је дизајниран у калибру 9 mm PARA (LUGER) и 40 S&W.

Када се помене полимер, готово сви љубитељи кратке цеви помисле на 1983. и на појаву Glock пиштоља на тржишту, али то није тачно. Давне 1968. познати инжињер Helmut Weldle, тада међу првим конструкторима фирме „Heckler&Koch“ (H&K), почео је са при-

меном полимера приликом израде пиштоља. Први такав модел био је VP70 Volkspistole, који се на тржишту појавио две године касније – 1970. године. Поред тог пиштоља, међу познатима могу да се помену и НК 4, НК 45, НК Р7, НК USP, НК Р9, НК Р11, НК УСР, НК Р2000, НК Р30, те НК МК23. Друга велика иновација би-

ла је појава полигоналних цеви и код кратких цеви.

Касних осамдесетих година, тачније 1989, фирма је почела са конструкцијом новог кратког пиштоља, који је одмах добио ознаку USP (Universal Selbstlade Pistole – Universal Self-loading Pistol – Универзални самопунећи пиштољ). Циљ је био да се створи оружје кратке цеви, јефтиније од класичних НК пиштоља, универзалније у току употребе од конкурентних модела, да буде првенствено намењено за потребе полицијских и војних јединица, али и за широку употребу, те доступно у великом броју и верзијама – моделима.

Највећи изазов за фирму H&K била је могућа замена службеног војног и полицијског пиштоља којег је већ тада време прегазило – Р38. Други изазов наметнуло је највеће тржиште на свету, америчко, на коме је маркетиншко представљање пиштоља Glock изазвало потражњу за оружјем са полимерским рамом. Пиштољ је иницијално дизајниран у калибру 9 mm PARA (LUGER) и 40 S&W.

Сви модели USP пиштоља прављени су са истом модификованом Browning бравом са патентираним системом за смањење трзаја. Током испитивања претходних модела одлучили су да одаберу најјаче елементе до тада серијски произведених пиштоља и да њиховим комбиновањем произведу нови модел свог оружја. Појединци су их критиковали, чак и из компаније, јер нису хтели да користе иновације са претходних модела пиштоља попут Р7, Р9S и VP70Z, али су се у фирми ипак одлучили да искористе Browning решење са Hi-Power пиштоља.

Универзалност

USP је полуаутоматски пиштољ са механичким забрањивањем цеви, коришћењем принципа кратког трзаја цеви. Једна од најзначајнијих карактеристика тог система рада је смањење трзаја приликом испаљења метка до 30 одсто. То је постигнуто захваљујући постављању повратне опруге испод цеви. Код фамилије USP пиштоља механизам за смањење трзаја не треба подешавати према врсти муниције, те се зато може рећи да је универзалан за све калибре тог пиштоља.

Успех су наговештавала и сама фабричка испитивања – тестирања, када је из појединих пиштоља испаливано више од 20.000 метака, калибра .40 S&W, а при томе није дошло до отказа механизма или већих хабања компоненти.

Цев се забрављује за клизач преко једне спојнице која је повезана са излазним отвором. Одбрављивање се контролише преко отвора који се налази ниже од коморе, челичним уметком постављеним у конструкцији тела пиштоља. Цев пиштоља има полигонале жлебове, осим код ранијих модела који су произведени 1993, али и свих P8 пиштоља немачке војске. Цев је иначе израђена од челика који је ојачан хромом.

Да је реч о квалитетној цеви, али и материјалу, доказује и један екстремни тест који је спроведен приликом тестирања тог пиштоља. Наиме, у једну цев USP пиштоља убачено је испалиено зрно на 30 m од уста цеви и ту је заглавље-

Фирма Heckler&Koch

„Heckler&Koch“ су основали Edmund Heckler, Theodor Koch и Alex Seidel, давне 1949. године, од остатака фирме „Mauser“. Наредне године они су регистровали фирму која се бави производњом делова за шиваће и друге машине. Тек 1956. променила је намену и произвела за потребе немачког Bundeswehr-а прву своју пушку. Од те године почиње производња стрелачког наоружања не само за немачку војску већ и за извоз. Године су углед градили на одличној конструкцији, поузданости, издржљивости, сигурности и прецизности.

Познати модели пиштоља, од првих VP70 Volkspistole, су аутомат MP5, који је најпопуларнији на свету још од шездесетих година, па јуришне пушке G11, G41 и друго. Године 1991. већи део фирме купило је „British Aerospace Royal Ordnance“, која производњу базира на модификацији познате енглеске пушке SA-80, али почиње и развој данас надалеко чувене G-36 јуришне пушке. Ову фирму је од Енглеца 2002. откупила „German group holding company“ (HK Beteiligungs-GmbH), коју су формирали приватни инвеститори.

Пиштољ USP Tactical

Модел USP 45

но. У исту цев из другог пиштоља испалиен је метак. Тест се показао успешним јер је цев незнатно оштећена, а пиштољ је одмах могао да се користи даље за гађање. Прецизност код исте цеви остала је непромењена на 25 метара – од 10 метак слика погодака налази се у кругу пречника 6,3 центиметра. Иначе, када се пиштољ расклопи, најпре се уочава квалитет и прецизност израде цеви.

Употреба полимера

Пиштољ USP има рам – рукохват од полимера са специјалним урезима (Picatunі шинама) за брзо и лагано монтавање ласерских обележивача циљева или тактичких светла. Међутим, тај полимер је много јачи од оних које користе остале индустрије. Реч је о мешавини полиамида који је ојачан стакленом вуном. Има веће предности у односу на обичан полимер – лакши је, отпорнији на механичке

утицаје, крући, чак и од челика, отпоран на температуру, а и на биолошке агенсе и радиоактивно зрачење. Неопходни метални делови уливени су у рам са толиком прецизношћу да се морају добро осмотрити како би се учили. Жлебови за вођење навлаке су дужине од четири до осам милиметара и распоређени су у навлаци по паровима са обе стране паралелно. Такви мањи жлебови отпорнији су на хабање, а током рада пружају већу сигурност.

Једини целокупни метални део код тог пиштоља – навлака – израђен је глодањем по начину Dow-Corning HE (Hostile Enviroment). Како је навлака за који милиметар шира и виша, прибегло се једном

лукавом начину олакшавања комплетног пиштоља – са унутрашње стране навлаке направљена су лежишта и канали који су празни. Исти метод примењен је и са спољне стране навлаке – код зареза на задњем делу навлаке, који су много већи и дубљи од уобичајених.

Са леве стране навлаке, отприлике на средини, налази се задржач навлаке, који је гомазан. Иза њега, на самом крају навлаке, налази се велика полука која је и сигурносни механизам. Њоме се манипулише палцем – ако се налази у горњем положају – „F“ (Feuer/Fire) – не може да дође до опалења, а када је у средњем положају „F“ (Feuer/Fire) – опалење је могуће. Ако полуку притиснемо према доле, уз гласан „клик“ ударач ће отићи у предњи положај, наравно без опалења метка. Новина код навлаке је да у односу на неке познате пиштоље, попут Colt M1911A1 или CZ-75, не може доћи до случајног опалења метка током пуњења,

празњења и провере напуњености пиштоља.

Повратни механизам је јединствен и разликује се од уобичајених. Када се појавио, многе фирме почеле су такође да га примењују. Наиме, реч је о другачије конструисаној вођици опруге на којој су смештене две опруге – спољна и унутрашња. Унутрашња смањује трзај, а спољашња враћа навлаку у предњи положај. После опаљења метка, када навлака крене у задњи положај, прво се сабија спољна опруга. Када се сабије на две трећине, почиње да се сабија и унутрашња опруга, која кочи кретање навлаке у задњи положај и при томе смањује трзај (одскок) пиштоља. Када се навлака заустави, обе опруге почињу истовремено да се шире у првобитни положај, што на влаци даје много већу брзину приликом кретања у предњи положај.

Такав повратни механизам одушевио је и конструкторе приликом тестирања и то нарочито калибра .45 ACP – када су користили муницију са већом енергијом (+P) и испалили 30.000 метака, а и када су користили муницију која је намењена за максимално оптерећење оружја током тестирања (+P+) и испалили 6.000 метака, а пиштољ није направљено ниједан застој.

Гумени прстен

Овакав повратни механизам није предвиђен код „компакт“ верзије. Код тих модела примењен је нови начин – помоћу гумице од веома тврде пластике. Она се смешта између лиснате опруге и ублажава њено сабијање. Век трајања гумице је 20.000 опаљења.

Код „компакт“ верзије појављује се још један мали проблем – центрирање цеви приликом одбрављивања од навлаке. То је решено тако што је на неколико милиметара од уста цеви стругањем остављено прстенасто удубљење на телу цеви са профилисаним урезом, у који се смешта гумени прстен (O-ring). Тај гумени прстен у првој фази одбрављења цеви и наглог покрета навлаке у задњи положај чврсто држи цев, при чему се смањује трошење – хабање, односно спречава резонанција између два метална дела, која настаје приликом њихових додира. Прстен савршено одрађује намење-

Тестирање

Тестирања су обављана у екстерним условима – оружје је излагано ниским и високим температурама, уроњавано у блато и слану воду. Тестови су се смењивали. Прво је проверавана сигурност оружја од случајног опаљења приликом пада – са пуним оквиром, метком у цеви и запетом ударачу. Пиштољ је бацан са различитих висина и на различите подлоге (висина од 0,9 до 2,2 метара, подлога од челика, бетона и гуме). Наравно, до опаљења није дошло. Температурни опсег кретао се од -46°C до $+63^{\circ}\text{C}$, а оружје је излагано тим условима од десет минута до чак једног сата.

ни посао, а да је идеја делотворна доказује и чињеница да се све више примењује код немачких, швајцарских и америчких „компакт“ модела пиштоља.

Наравно „сумњичава“ америчка војска посебно је опитовала тај прстен и установила да му је животни век минимално 20.000 испалењених метака, да је веома отпоран на хабање и трошење и да је замена брза и једноставна.

Враћање навлаке у предњи положај и забрављивање цеви мало је другачије

него код Glock-ових пиштоља. Како се цев код USP модела налази мало више, трзај приликом забрављивања цеви је мало јачи, али према горе. Тај трзај је толико мали да га многи неће разликовати у односу на неки други модел пиштоља. Разлика тог трзаја између калибра и величине пиштоља је занемарљива, па се уопште не може разликовати USP Tactical који користи .45 ACP од другог модела који користи 9×19 mm метак.

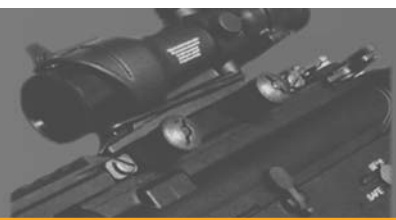
USP пиштољи су веома отпорни на спољне метеоролошке

утицаје, а нарочито на корозију, јер су спољни делови заштићени NITRID™ заштитом. Унутрашњи метални делови заштићени су Dow Corning anti-corrosion chemical заштитом која смањује трење, а тиме и хабање делова. Није сувишно поменути да USP пиштољи имају укупно 54 делова.

Девет комбинација окидања

Једна од препознатљивих особина USP пиштоља јесте разноврсна понуда система окидања. Познато је девет комбинација. Пиштољ успешно функционише у „DA“ или „DAO“ режиму са или без мануелног сигурносног система, и то са или без декокера. Обарача је „double-action“ типа са екстерним ударачем и аутоматском кочницом ударне игле са полугом монтираном на конструкцију, којом се може управљати различито код сваке верзије пиштоља, на жељени начин. Сваки модел – верзија тих пиштоља лако се може прилагодити да користи било који од обарачких модела, најједноставнијим замењивањем неколико делова, у које спада и полуга кочница, као обавезни део замене.

Прва и друга варијанта окидања су „DA/SA“ (DA /JA) са укљученом позицијом и контролном полугом (ручна кочница, односно полуга за спуштање ударала, налазе се на левој страни рама), и са „DA/SA“

(DA /JA) са укоченом позицијом и контролном полугом. Те варијанте дозвољавају кориснику да пиштољ носе у „моду“ „SA“ (JA) (са метком у цеви и закочен) са ангажованом ручном кочницом. Исти пиштољ, без модификације, може се носити у „моду“ „DA“ (DA), са или без ангажоване ручне кочнице.

Трећа варијанта је „DA/SA“ (DA/JA) без позиције „укочен“, са контролном полугом (спуштачем ударача) на левој страни рама пиштоља, а четврта „DA/SA“ (DA/JA) без позиције „укочен“, са контролном полугом (спуштачем ударача) на десној страни рама пиштоља. Те две варијанте испоручују се корисницима са полугом спуштача ударача на раму без опције да се укочи. Та комбинација дозвољава само да се ударач опусти из задњег запетог положаја (JA) у предњи горњи положај (DA). Не обезбеђује „закочен“ положај из кога није могуће извршити опаљење повлачењем обарача.

Варијанте „DA-Only“ (само DA) могу бити са опцијом „укочен“ и контролном полугом (ручном кочницом) на левој и на десној страни рама пиштоља или без контролне полуге (без ручне кочнице/без полуге за спуштање ударача). За кориснике „DA-Only“ (само DA) те три варијанте модели USP функционишу као пиштољ само двоструке акције, где се запет ударач увек самостално враћа у предњи горњи положај (DA) након сваког опаљеног метка. Да би се извршило опаљење, обарач се мора сваки пут повлачити у DA моду. Варијанте пет и шест имају ручну кочницу, а на моделу седам контролна полуга није уграђена.

Осма варијанта је „DA/SA“ (DA/JA) са укоченом опцијом и контролном полугом (ручном кочницом) на левој страни рама пиштоља, а девета „DA/SA“ (DA/JA) са укоченом опцијом и контролном полугом (ручном кочницом) на десној страни рама пиштоља.

Приликом окидања код стандардних модела USP са „double-action“ (двострука акција) потребна је сила око 50 N,

Модел USP Compact 45

док је код „single-action“ (једнострука акција) око 20 N. Нико не може да се жали како су те тежине велике или мале. Једина мана је да је опруга код обараче израђена од танког материјала и подложна развлачењу. Код спортских модела USP пиштоља сила окидања је мања, али се дужина хода обараче може подешавати.

Код већине пиштоља оквир је челичне конструкције, осим код пиштоља немачке војске који су направљени од полимера.

Необичне команде

Да фирма H&K прати повратне информације корисника својих производа, а нарочито војника и полицајаца, доказ су и необичне команде које се налазе на пиштољу. Међу првима јесте утврђивач за ослобађање оквира из рукохвата – лежишта. Он није класичног округлог типа, који се притиска у једну страну, већ је мало необичан – налази се на крају самог заштитника обараче, код споја са рукохватом и облика је обичне полуге која се притиска према доле да би се ослободио оквир. На случајно притискање класичног утврђивача оквира жалили су се многи, а међу њима нарочито такмичари у практичном гађању, где се води рачуна о брзини и где се често дешавало да се у току такмичења случајно ослободи и избаци оквир.

Конструктори су предвидели да се овом полугом рукује кажипрстом, који се склања са обараче. То је друга иновација код утврђивача јер се кажипрст склања

са обараче и не прети опасност од случајног опаљења метка (ако је остао у цеви). Наравно, за почетак стрелцу је веома тешко да се навикне на нови начин ослобађања оквира, али је уз мало вежбања успех загарантован. То су потврдили и такмичари.

Највише је ипак похваљен оквир који у лежишту (рукохвату) није у контакту са странама, већ слободно клизи, да када је празан, без икаквих проблема испада из лежишта (захваљујући својој тежини), што значи да нема потребе да се друга рука користи за вађење оквира.

Заштитник обараче је веома велик и комфоран. То омогућава руковање пиштољем у рукавицама. Са предње стране заштитник обараче је проширен ради удобнијег смештања кажипрста друге руке, ако се за гађање користи дворучни став.

Многи су изненађени прецизношћу тог пиштоља и поред тога што му је рам од полимера. На пример, приликом тестирања прецизне паљбе на даљини од 25 метара, из пиштоља калибра 9×19 mm са дужином цеви од 10 cm и са FMJ муницијом расипање погодака није прелазило пет центиметара. То је само доказало идеју конструкторског тима да створе пиштољ који ће моћи успешно да се користи на свим врстама такмичења (што војно-полицијских, што цивилних). Интересантно је да се са „компакт“ верзијом, у истим условима, расипање погодака повећава за један до два центиметра. Ипак, најбољи резултати постижу се моделима са дужом цеви и гуменим прстеном (Match, Tactical, Expert, Elite).

Фабрички је сваки модел USP пиштоља упуцан и готово да нема потребе за накнадним упуцавањима. За брзу паљбу располаже великим и јасно видљивим белим тачкама, а по жељи купца уместо тачкица могу да се поставе и трицијумске цевчице. ■

Приликом окидања код стандардних модела USP са „double-action“ (двострука акција) потребна је сила око 50 N,

(Насџавак у идућем броју)

Иштван ПОЉАНАЦ

Тенкови Северне Кореје

ЛЕТЕЋИ КОЊ И ЈУРИШНИ ТИГАР

На корејском полуострву, у наоружању „севера“ и „југа“, у оперативној употреби налази се око 6.000 тенкова, не рачунајући око 2.000 јединица у резерви. Обе корејске државе модернизују свој тенкове и развијају нове. У томе Пјонг Јанг покушава да сустигне Сеул, који је за сада у технолошкој предности. Реч је о варијантама „преуређених“ руских тенкова Т-62 и Т-72.

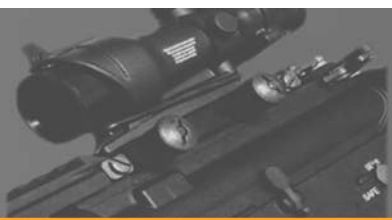
На Корејском полуострву, као нигде у свету, сконцентрисан је највећи број околних борбених возила – ОБВ (више од 20.000): преко 6.000 основних и 560 лаких тенкова, око 7.500 лаких ОБВ (ОА/ОТ/БВП), око 6.500 самоходних оруђа (СО) за ватрену подршку, више хиљада самоходних цевних и ракетних оруђа ПВО за мале и средње висине, непознат број самоходних ПТ топова и лансера ПО ракета, као и друга ОБВ за логистичку подршку, извиђање и противдиверзантско-терористичку борбу.

Од те борбене технике, угрубо, у Северној Кореји налази се око 70 одсто: више од 3.500 тенкова (1.600 Т-54 и 500 Тип-59 изван оперативне употребе), од којих је 1.800 Т-62 (више од 1.200 конвертовано у домаћи тенк Чонма-Хо), око 250–300 тенкова Покпунг-Хо (конверзија Т-72), претпоставља се око 700 Т-34 у распреди, 560 лаких тенкова ПТ-76 и РТ-85. Лаких ОБВ има више од 4.700 (2.500 БТР-50, Туре-531, ВТТ-323, БРДМ-2), 4.400 је самоходних оруђа у калибрима 122, 130, 152 и 170 mm, минобацача 120 и 240 mm, на шасији ОТ или тенкова, а има више од 1.500 самоходних топовских и ракетних система ПВО и бројних других ОБВ логистичке подршке и специјалне намене.

За сада Јужна Кореја има предност у техничком и технолошком квалитету многих средстава, примарно у софистицираним системима електронског извиђања, осматрања и нишањења у ноћним условима, дигиталној рачунарској технологији.

Конкуренција

Да би ублажила заостајање у средствима ратне технике, Северна Кореја је последње две деценије започела обиман програм модернизације, развоја и производње савременијег наоружања. Процењује се да самостално производи око 80 одсто средстава НВО, укључујући тешко наоружање, одређене типове авиона, ратне бродове, ракетну технику и самоходне ПО лансере, балистичке ракете великог

Тенк Чонма-Хо из 105. гiгг 2012. на бiраду

домета, а започела је и производњу нуклеарног оружја.

Северна Кореја усмерила се на масовну производњу свих средстава НВО. Са војним саветницима присутна је у 12 земаља света, извози део вишкова НВО и склапа уговоре са неким земљама.

У Иран је, на пример, извезла око 150 тенкова домаће производње Чонма-Хо. У развоју сложенијих оружних система ослања се на кинеска и руска искуства и технологију и лиценце. Према неким изворима, има пет (други наводе десет) фабрика за производњу ОБВ, годишњег капацитета од 100 до 200 тенкова (помињу се од 200 до 400 ОБВ), зависно од приоритета – тенкови, СО, лака ОБВ и друга. Многе фабрике су под земљом.

Када је реч о производњи тенкова, оцењено је да се код најновијих верзија самостално производи 80–90 одсто елемената, али да је још увек зависна од сарадње са великим партнерима из окружења (Кина, Русија, Иран). Последњих година искључују се из оперативне употребе старији тенкови (Т-34, Т-59, Т-54), а интензивира се развој домаћих возила или лиценцна производња новијих сред-

Чонма-Хо-5 (Ма) са ЕРО на кућоли

Чонма-Хо

Тенк Чонма-Хо има масу од око 40 t ($\pm 1,5$ t), зависно од верзије (шест основних и две модификације), посада је четворочлана, купола ливена од челика (оклоп до 240 mm), оклопно тело од заварених панцирних плоча (око 100 mm напред, 80 mm бочни). Има мотор дизел В-55 од 580 КС или каснија варијанта појачаног мотора од 750 КС сличан мотору В-46-6 тенка Т-72. Ходни део је једноредан, са пет пари потпорних тачкова. Основно оруђе је топ 115 mm (касније и 125 mm) на бази топова 2А20 у Т-62 и 2А46 у Т-72, са око 40 метака (± 3). Од наоружања има спрегнути митраљез 7,62 mm са 2.500 метака и ПАМ 14,5 mm на крову (са 300 метака). Код неких модела примећује се и лансер лаких ракета ПВО типа „игла“. Од варијанте Чонма-Хо-2 додатна заштита је примењена у различитој форми, укључујући и ЕРО. Максимална брзина на путу је око 50 km/h (60 km/h са јачим мотором), аутономија на путевима 450 km (650 km са две возеће бачве), а теренска око 320 километара. Може да се креће испод воде на дубини до пет метара.

става, односно модернизација постојећих који су подесни за даљу доградњу.

Загонетке производње

Развој и производња тенкова у Демократској Народној Републици Кореји (ДНРК) прекривени су велом тајне и нагађања. Прва сазнања о новим тенковима везују се за параду 25. априла 1992, поводом годишњице комунистичке партије. То се догодило и са првобитно произвођеним основним тенко-

Понгун-Хо (Ма) са ПАМ 14,5 тт и лансером ракета ПВО

вима Т-62, по совјетској лиценци, чија је израда у ДНРК лансирана крајем осамдесетих година. Подаци о броју произведених оригиналних тенкова Т-62 и домаће модификоване варијанте Чонма-Хо (у слободном преводу – „летећи коњ” или „пегаз”) у ДНРК, нису поуздани. Разни извори наводе да је произведено око 1.800 тих тенкова – у првим серијама око 800 базних Т-62, а касније још око 1.000 (или 1.200) изведених верзија Чонма-Хо. Почевши са производњом базног тен-

ка Т-62, освојено је око 90 одсто компонената. У наредном периоду појавило се пет верзија модернизације тог тенка. Најбројнија је четврта варијанта.

Тенк Т-62 у корејској изведби нешто је лакши од базног модела (мања

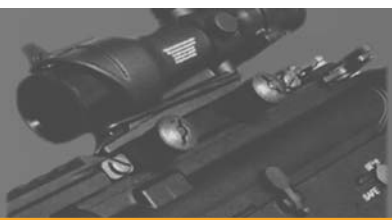
маса од 40 т), јер није могла да се освоји технологија челичних плоча и ливења као код оригиналног руског. Чонма-Хо је задржао основне карактеристике Т-62. Тај тенк је подеснији за географски простор Кореје, за кретање по брдовитом или подводном земљишту, или за кретање испод воде до пет метара дубине.

Нишанско-осматрачки уређаји су по стандардима прве међугенерације тенкова. Оптички и активни ИЦ уређаји (видне даљине 800–1.200 м) касније су замењени пасивним системима. Топ 115 мм глатке цеви 2А20 стабилан је у обе равни. У том погледу били су испред јужнокорејских тенкова. Поткалибарни пројектили БМ-6 и БД-36-2 пробијали су челичну плочу од 460 и 520 мм 90 степени/1.000 м, са кумулативним БК-4 495 мм челика, а вођени кумулативни пројектил АТ-10 „шексна”, оклопа 650–700 мм, на даљинама до 4.000 метара. Са таквом пробојношћу могли су ефикасно да се супротстављају јужнокорејским тенковима тога времена (К1/Туре 88 и М48 Патон).

Опремљени су уређајем за заштиту од електронског зрачења и филтровентиляционим системом против контаминације унутрашњости тенка и уређајем за ППЗ са термо-детекторима пожара. Истина, систем НХБ заштите тешко функционише када се дејствује из топа, јер се празне чауре избацују ручно кроз отвор на ниши куполе, а тада херметизација није обезбеђена. Настављено је са уградњом савременијих нишанско-осматрачких уређаја, а појачана је балистичка заштита применом противкумулятивних штитника на ходном делу и експлозивно реактивном оклопу (ЕРО) на телу и куполи.

Занимљиво је решење са ЕРО, који је постављен код пете серије Чонма-Хо иза куполе. Нема јасног одговора зашто. Нагађало се да је у неке серије уграђиван топ 125 мм (слично ирачком искуству) и аутомат за пуњење топа, али потврде о томе нема, а на основу виђених приказа на парадама може се само нагађати.

Чонма-Хо се премијерно појавио 25. априла 1992. на паради у Пјонг Јангу, а последња варијанта Чонма-Хо-5 на

паради у Пјонг Јангу 10. октобра 2010. поводом шездесет пете годишњице комунистичке партије ДНРК.

Модернизација кроз пет серија Чонма-Хо вероватно је последица настојања руководства Корејске народне армије (КНА) да се премости технолошки јаз и техничке предности модернизованих јужнокорејских тенкова (серије М48 Patton око 950 тенкова и домаћих тенкова Туре 88, К-1 и К1А1).

Први тенкови Чонма-Хо распоређивани су у јединице ближе демилитаризованој 38 паралели, а касније и дубље у другом ешелону и резерви стратегијског распореда оружаних снага.

Варијанте пегаса

До сада је урађено пет верзија модернизације тог тенка. Прва, Чонма-Хо-1(Га) представља лакшу варијанту базног тенка Т-62, са тањим оклопом, без запажених измена на конфигурацији возила, са активним ИЦ уређајем за ноћ. Произведено је око 100 јединица тог модела.

Аналоган базном моделу Т-62 је Чонма-Хо-2(На), али постоје и разлике: има ласерски даљиномер смештен изнад штита топа на куполи (код Т-62 био је уграђен у састав система са управљање ватром – СУВ). За осматрање и нишањење ноћу примењен је активни ИЦ уређај. На куполи је дограђен челични лим одмакнут од основног оклопа (тзв. bumpshield) да би повећао дистанцу погодака кумулативних пројектила, а служи и као корпа за опрему посаде. Произведено је око 150 возила.

Делимична модернизација претходног модела је Чонма-Хо-3 (Да). Око ходног дела постављена су гумирана противкумулятивна платна, топ је добио термоизолациону облогу цеви, а на куполи и предњој плочи тела постављена је прва генерација ЕРО. Модернизован је уређај за ноћно осматрање и нишањење (активно-пасивни). Није познато колико су промене утицале на повећање масе возила. Та варијанта је најбројнија (произведено је око 500 тенкова).

Оклопна заштита значајно је побољшана на верзији Чонма-Хо-4 (Ра). Додата је композитна заштита на купо-

Покџунг-Хо-3 на паради у Пјонг Јангу 2012. године

ли и предњој плочи тела и апликације или појачања оклопа на другим местима. Примена додатног оклопа у извесној мери продужила је конфигурацију тенка, али се не помиње утицај на повећање масе. У састав СУВ-а уграђен је дигитални балистички рачунар, а СУВ је постао целовит систем, а не дограђиван појединачним елементима. За нишањење и осматрање примењен је пасивни систем појачивача заостале светлости, а активни ИЦ је као резерва. Унапређен је и стабилизатор топа, побољшан радио-уређај, ојачано је вешање ходног дела и уграђен је јачи дизел мотор од 750 КС. Мотор је добио термо-димну апаратуру за стварање димне завесе путем полусагорљивог го-

рива у издувном колектору. ЕРО је идентичан руском „контакт-3” са касетама на предњој плочи тела, са страна куполе и напред. Површина заштите предње стране куполе са ЕРО прекривена је око 40 одсто. На бочним странама куполе и назад постављена су по четири бацача димних кутија – БДК. Произведено је више од 300 тих возила.

На моделу Чонма-Хо-5 (Ма) оклоп је обновљен делимичном применом искустава са Т-90С и Т-72С(Б). Унапређен је балистички рачунар и примењена термовизија(?). Побољшано је основно оруђе копирањем топа 125 mm 2А46 и уграђен аутомат пуњача топа (непоуздан податак). СУВ је прилагођен одли-

Чонма-Хо-2 (На) са модификованим оклојом

Преобликован задњи гео куйоле на Покјунг-Хо-2

Први ТВ снимак шенка Покјунг-Хо-2 из 2002. године

кама новог оруђа, као и термоизолациона облога цеви и одводник барутних гасова. Примењене су шире гусенице. Неки аутори сумњају у покушај уградње аутомата за пуњење топа, позивајући се на наводну склоност Севернокорејанаца ка ручном пуњењу топа, као поузданијем решењу, повећању корисне запремине куполе и смањењу масе тенка у корист додатне заштите. За сада остаје да нагађамо.

Чонма-Хо-6(Ба) има нови комплет ЕРО, противкумулативни екран и модернизован СУВ у односу на претходне моделе. Чонма-Хо 2 није варијанта Чонма-Хо2 (На), већ је реч о домаћој ознаци за увозну верзију базног Т-62. Побољшана варијанта увозног базног

модела Т-62 названа је Чонма-Хо 1М.

На бази Чонма-Хо развијене су две наменске верзије возила: Чонма-Хо АРВ – оклопно возило за оправке и извлачење оштећених тенкова са казатском надградњом и Чонма-Хо командно возило које има више радио-уређаја и имитацију топа ради забуњивања противника да је у питању линијски тенк а не командно возило.

Ју-че-По (Ju-che-Po) је самоходно артиљеријско оруђе унапређено на бази самоходног оруђа Ток-Чон (шасија АТС-59). Развијена су четири типа самоходних оруђа на бази Ју-че-По (после 1991), свако са другим оруђем: СО-122 мм 2А18 (Д-30), Д-74 122 мм, топ 130 мм М1946 (М-46) и МЛ-20 хаубица 152 ми-

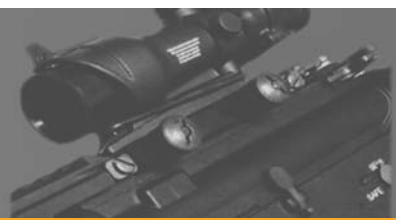
лиметара. Пета верзија је са хаубицом 130 мм М1992 СМ-41.

Ова самоходна оруђа могу се идентификовати према шест потпорних точкова, за разлику од Ток-Чон са пет точкова и цилиндром уређаја против тразања који надвишава куполу. Други детаљ код Ју-че-По је затворена купола, за разлику од претходних на шасији Ток-Чон, са откритим кровом. Самоходна оруђа примарно су опредељена за

улазак у формације тенковских бригада, дивизија и корпуса, а затим за механизоване бригаде. Према наводима у страним изворима, цене појединих верзија Чонма-Хо су од 2,5 до 3,7 милиона долара, а неки руски аутори кажу да су знатно ниже – до 950.000 долара, па остаје неизвесност који је податак поузданији.

Мистериозни јуришни тигар

Настанак и почетак развоја новог тенка у ДНРК под називом Покпун-Хо или Покпунгхо (по западној номенклатури М-2002 МВТ), још је мистериознији него претходни Чонма-Хо. Како разговори севернокорејских представ-

ника и Совјета 1988. о уступању лиценце тенка Т-72М нису били успешни, ДНРК је набавила такав тенк са Блиског истока (вероватно из Ирака). Тако је пројектовање започело 1992. године, али се озбиљнија идеја о новом тенку везује за посету вође Ким Џон-Ила Русији, августа 2001, и обилазак завода „Трансмаш“ у Омску, где је упознат са тенком Т-80У и Т-90С. Руси су уступили Северној Кореји један примерак Т-90С, који је послужио за примену неких решења на модификацији тенка Т-72 (до којих се касније, због колапса СССР-а, у Русији могло доћи и јефтинеје).

Развој новог тенка подстакла су сазнања о великим губицима Т-72 у рату Коалиције против Ирака у „Пустинској олуји“, али и чињеница да Јужна Кореја интензивно развија свој, тада нови тенк – К1А1 са топом 120 mm (по узору на амерички М1А1 „абрамс“).

Тенк Покпунг-Хо развио је Други машински биро КНА, а производи се у фабрици „Рју Кјонг-Су“ у граду Шинг-Хунг. Први пут је приказан за одређене званице (са дистанце) фебруара 2002, због чега се у медијима Јужне Кореје и Запада означава са М-2002 МВТ. Шира јавност премијерно га је видела на параді у Пјонг Јангу 2010. године.

Из облика конфигурације, као и према информацијама страних извора, тај тенк је нека врста хибридног решења од неколико тенкова: домаћег Чонма-Хо, руских Т-72, Т-90С, Т-80У и кинеских Туре-88 и Туре-96. Такав закључак се може извести анализом детаља на доступним фотографијама и преко интернета, те из навода страних извора о примењеним технолошким решењима, конструктивним елементима и подсистемима тенка.

Међутим, изглед М-2002 и поређење са Чонма-Хо стварају извесну забуну и немогућност дефинисања од којег тенка је шта преузето. На пример, говори се о аутомату за пуњење топа, а на сликама се виде два члана посаде на куполи – командир лево, а други десно. Десни члан посаде рукује са ПАМ 14,5 mm, што ни у ком случају није задатак нишанције, већ пуниоца (или командира). Неке варијанте имају и лаки

лансер ракета ПВО на куполи. Или је возач тенка с леве стране шасије, а не на средини као у Т-72/Т-90. Ходни део је са једноредним точковима као у Т-62/ Чонма-Хо итд. Због тога у овом тексту излажемо само основне карактеристике и могуће варијанте.

Иако се већ помињу верзије Покпунг-Хо I, II и III, не може се тврдити да је реч о новим моделима. Пре би се могло закључити да су у питању моди-

Догађаји оклоп на куполи тенка Покпунг-Хо-3

фикације у току серијске производње. Наводе се подаци о 250–300 произведених тенкова и да су они уведени у наоружање 105. гардијске тенковске дивизије, која је и раније имала приоритет у опремању.

Сличности и разлике са Т-72

Посматрањем објављених слика тенка Покпунг-Хо, на први поглед не може се дефинисати који је тенк био база за његов развој. По облику подсећа на Т-62, више на домаћи Чонма-Хо, а према другим детаљима на Т-72. Оклопно тело делује као продужена шасија Т-62 са шест пари потпорних точкова. Оклоп је од заварених плоча са карактеристичним изразитим нагибом глациса на којем је додатни оклоп од панцирних плоча. Вероватно је вишеслојни и да су у њега уграђене касете ЕРО. На бочним странама су противкумулативни штитници од по пет делова (гумено-метални армирани). Предњи део штитника је додатно прекривен са

два челична панела да би побољшали противкумулативну заштиту управног одељења.

Виђена је и верзија са резервним гусеничним чланцима на предњој плочи (и на куполи), као код новијих серија Чонма-Хо. На задњој страни су носачи за две допунске бачве од по 200 литара горива и стандардна греда за самоизвлачење. Изгледа да су севернокорејски пројектанти имали у виду и концепцију кинеског тенка Туре-88 и Туре-96. Неки стручњаци тврде да је корпус тенка преузет од Т-62, али је продужен, док други наводе како је преузет од Т-72. Ако је тако, зашто је возачево место с леве стране (код новије верзије), а не у средини испод топа? Подразумева се да је распоред одељења стандардан: управно напред, борбено у средини и куполи и моторно-трансмисионо позади.

Нема поузданих података о дебелини и структури оклопних плоча. Уколико се прихвати као вероватан податак о маси тенка од око 44 t, онда је извесно да је и оклоп сличан тенку Т-72Б, у распону од 80 до 230 mm (вишеслојни) напред. Додатна оклопна апликација на предњој плочи, вероватно, садржи и касете ЕРО, што се не може утврдити посматрањем, као код новијих верзија Чонма-Хо. Није запажена припремљеност да се на тенк монтира миночистач или дозер (нема одговарајућих прикључака на доњој предњој плочи), што не искључује могућност накнадних модификација јер већ имају искуства са претходним тенковима.

Покпунг-Хо

Основне карактеристике Покпунг-Хо су: маса 44 (± 3) тоне, ливена купола, шасија од заварене конструкције (додатни ЕРО и елементи композитног материјала), посада четири члана, основно оруђе је топ 125 mm (идентично са 2А46) и има 40 (43) гранате у комплекту (тренутно-фугасне, кумулативне, поткалибарне и вођене ПО ракете испаливањем из топа); помоћно наоружање је спрегнути митраљез 7,62 mm са 2.500 метака, ПАМ 14,5 mm КПВТ са 300 метака, све домаће израде. На крову је лаки лансер ПВО (9К38 „игла“ или 9К32 „стрела-2“/Hwasung-Chong). Дизел-мотор В-46-6 од 780 КС (претходно набављени из Словачке, сада у сопственој производњи) појачане је снаге на 1.100 (± 150) КС, применом руско-украјинских технолошких поступака; специфична снага је 22,72 КС/t ($\pm 27,22$); аутономија кретања 370(500) km, а са две додатне бачве вероватно 650 km. Брзина на путу је до 50(60) km/h, изван путева до 30 km/h, а савлађује водену препреку подводно до пет метара дубине. СУВ је на технолошком нивоу с краја деведесетих година: дигитални балистички рачунар, ласерски даљиномер, пасивни и термални систем за осматрање и нишањење, стабилизација оруђа у обе равни; поседује уређај за колективну НХБ заштиту и аутоматски уређај за ППЗ. Процењује се номинална цена возила од око 4,5 милиона долара.

Конфигурација куполе, њен облик, изглед и неки детаљи указују да је и ту учињен компромис између купола Т-62 и Т-72, али са следећим разликама: купола је дужа него код Т-72; на предњој страни, код последње варијанте, додати су челични модули (кутијасте) клинастог облика; претпоставља се да је размак између плоча попуњен композитима од неметала и елемената за противкумулятивну заштиту; на бочним странама су ламинати челика, а задња ниша је продужена и има другачији облик него код Т-72 (претпоставља се да је тиме учињен уступак ради повећања простора за смештај опреме и неких уређаја или за додатни пакет топовске муниције у куполи). Улазни поклопци посаде слични су изгледу код Т-62.

Ни за куполу се не могу наћи релевантни подаци о дебљини оклопа, али је извесно да није мања него код Т-72 (од 220 до 450 mm). Уколико се са тим сабере претпостављена заштита додатних елемената, онда би укупна балистичка заштита била приметно већа.

Међутим, неки извори наводе оптимистичке закључке да би еквивалент заштите могао бити на куполи у предњем сектору следећи: од кинетичких пројектила 690 mm, од кумулативних 910 mm РНА челика, код предње горње плоче тела 690/850 mm, а предње доње плоче 250 mm од обе врсте пројектила. Из свега тога произилази да је Покпунг-Хо-3 балистички заштићен слично танку Т-90С, у шта је тешко поверовати.

Наоружање

Дилеме су присутне и око наоружања. Поједини извори наводе да је у Покпунг-Хо уграђен топ 115 mm 2А20, али већина аутора

говори о топу 125 mm (модел 2А46 са неожлебљеном цеви, у комплекту има 43 метка). Вероватно је конструкторима био изазов да у куполу сличну Т-62 уграде топ 125 mm, због димензија, масе, енергије и дужине трзања. Међутим, може се претпоставити да су им ирачка искуства била на располагању.

Ситуација је другачија са куполом преузетом, али модификованом, од Т-72. Није јасно због чега је (вероватно) изостављен аутомат за пуњење топа. Да ли је у питању аверзија тенкиста, жеља да се добије више корисног простора у куполи, смањи маса тенка или да се са четворочланом посадом командир ослободи руковања са ПАМ и то препусти пуниоцу. Ако је додат лансер лаких ракета ПВО, што се на неким сликама уочава, онда је убедљивији разлог изостављање аутомата.

Топ располаже са три основне врсте метака: тренутно-фугасним, кумулативним и поткалибарним. Претпоставља се да је преузет и систем за вођење ракета које се испалију из топа. Пробојност тих пројектила је на нивоу

генерације деведесетих година: поткалибарних од 400–650 mm оклопа под углом 90 степени на 2.000 m, а кумулативних од 550–700 mm. Та муниција је у благом заостајању за муницијом 120 mm западног порекла. Са топом је спрегнут митраљез 7,62 mm (са 1.500 метака). На куполи десно је ПАМ 14,5 mm КПВТ (са 300 метака). Код неких тенкова примећен је и лансер ракета ПВО малог домета (сличан 9К38 „игла“ или 9К32 „стрела-2“/Hwasung-Chong). Међутим, ручно навођење митраљеза и неадекватна нишанска справа умањују очекивану већу ефикасност ПАМ против хеликоптера и нисколетећих авиона. Са обе стране куполе су по два пара БДК. Нема потврђених података да је уграђен систем активне заштите сличан „штори“ или „арени“.

СУВ је развијен по узору на раније моделе Т-72 са нишанском справом активно-пасивног типа (ТПН-3-49 за нишанцију и перископ командира ТКН-3), ласерским даљиномером, метеосензором и дигиталним балистичким рачунаром. Топ је стабилизан у обе равни. Постојање великог ИЦ рефлектора на куполи и незграпне кутије ласерског даљиномера потврђују сумњу неких аутора да је у тенк уграђена термовизија. У целини, СУВ за сада вероватно заостаје за решењима која има јужни сусед, али то не значи да ће се северна страна на томе задржати.

Покретљивост Покпунг-Хо обезбеђена је применом дизела В-46-6 појачане снаге од 1.100 КС (± 150). Северна Кореја је имала намеру да преузме гаснотурбински мотор ГТД-1250 (од Т-80У) али је одустала, проценивши да за њихов геотопографски склоп, бројне реке и пиринчана поља више одговара дизел-мотор. Гасна турбина се слабије показала на већим надморским висинама због велике потрошње уисисног ваздуха који је тамо разређен, а већи је и потрошач горива. Како је основни агрегат код свих тенкова у КНА дизел, то олакшава одржавање и снабдевање унифицираним деловима.

Максимална брзина је у распону 50–60 km/h, а просечна око 30 km/h, аутономија од 370 до 550 km, зависно од путева и да ли вози додатне две ба-

чве. Ходни део је продужен од Т-62, са по шест пари потпорних точкова и металним чланцима са отвореним шарнирима, а не као код Т-72 (гумено-метални). Ослањање је са торзиним вратилима и хидрауличним амортизерима, али не на свим позицијама точкова.

Тенк је опремљен уређајем за колективну НХБ заштиту, са уређајем за аутоматизовано гашење пожара, који располаже термичким ИЦ сензорима. Када је реч о производњи Покпунг-Хо, наводе се подаци да је годишњи капацитет фабрике 100 тенкова (по другима 200). Извоз 150 тенкова Чонма-Хо у Иран наводи на размишљање да је вероватно у питању и „offset“ аранжман, јер је Иран био у прилици да дође до неких технолошких решења која су потребна развоју нових тенкова у ДНРК. У неким изворима наводи се да је могућа цена по јединици возила око 4,5 милиона долара (по неким руским ауторима само 950.000 долара, што је ипак велика разлика и мало поуздан податак).

Верзије јуришног тигра

У страним изворима помињу се три верзије тенка Покпунг-Хо, које према облику и архитектури дизајна у више случајева праве забуну код посматрача.

Покпунг-Хо-1 је првобитни модел, наоружан топом глатке цеви 115 mm 2А20 тенка Т-62 (као Чонма-Хо). Има додатну оклопну заштиту са ЕРО (само на предњој плочи тела). Купола је модификована и по облику слична оној на Т-62, али је место возача на средини испод топа, што би требало да значи да је шасија од Т-72. Вероватно да код прве серије није достигнута технологија куполе Т-72Б (са слојем компози-та) и другачије форме од Т-62.

Масовност

Корејска народна армија у оперативним јединицама има око 1.100.000 људи под оружјем, од тога око 950.000 у саставу снага КоВ, не рачунајући специјалне јединице (више од 85.000 људи). Основни састав КоВ је развијен у армије, корпусе, дивизије и бригаде (или пукове по неким ауторима). Од 20 корпуса, 12 су пешадијски, четири механизована, један тенковски, два артиљеријска и корпус одбране Пјонг Јанга. У 27 пешадијских дивизија развијене су по три пешадијске и једна артиљеријска бригада, тенковски батаљон (31 тенк), ПТ и ПВО дивизион дивизион, инжињеријски и батаљон АБХО. Поред дивизија постоји 15 тенковских и 14 самосталних механизованих бригада, бригада оперативно-тактичких ракета, 21 артиљеријска бригада, девет бригада ракетних вишецевних лансера, девет снајперских и амфибијских бригада и 34 батаљона специјалних јединица.

Иако су прве информације о појави прототипа Покпунг-Хо саопштене у јужнокорејској штампи још 2002. године (због чега се у САД означава као М-2002 МБТ), премијерно појављивање уследило је у пролеће 2010. на паради поводом 65. годишњице партије на власти у ДНРК, а КНА је објавила слику са зимских вежби 2012. године. Извори наводе да је опремљен балистичким рачунаром, ласерским дањиномером, ИЦ уређајима за осматрање и нишањење, те бољих карактеристика него претходни тенк серије Чонма-Хо.

Варијанта са појачаним оклопом и топом 125 mm 2А26 или 2А46 глатке цеви је Покпунг-Хо-2. Са таквим топом тенк је био ефикаснији од јужнокорејског 105 mm на тенку К-1. Купола је налик оној код Т-72 и ојачана је композитним елементима у предњем делу као код Т-72Б. Претпоставља се да је изостављен аутомат за пуњење топа и да је посада четворочлана. ЕРО је, такође, на предњој плочи тела, али је нагиб плоче већи, а место возача премештено је на леву страну, слично као у Т-62. Да ли је у питању примена продужене шасије Т-62 или је модификовано тело Т-72 тешко је утврдити.

Први јавни приказ био је на паради октобра 2010. године. На куполи је монтиран лансер лаке ракете ПВО (слична руској ракети 9К38 „игла“/SA-

7), поред стандардног ПАМ 14,5 милиметара.

Актуелна и највише унапређена варијанта је Покпунг-Хо-3. Има више особина Покпунг-Хо-2, али је уочљив ЕРО, осим на предњој плочи тела, и на чеаној страни и предњем делу крова куполе. Сlike објављене на паради 2012. јасније показују конфигурацију тенка. Пажњу привлачи форма додатног оклопа на куполи, панцирни модули са размаком (слично кинеском Туре-96) и додатни панцирни делови на телу напред и на бочним странама куполе. На куполи се уочавају и резервни чланци гусеница. Испред доње предње плоче тела је гумирана кецеља за активирање ПТ мина са антенским упаљачем.

Како због затворености система информисања о развоју НВО у Северној Кореји, релевантни и проверени подаци о развоју и производњи тенкова нису доступни, а наводи експерата из појединих извора су више претпоставке него тврдње, каткада и са омаловажавањем. Сасвим је извесно да у тој земљи војна индустрија предузима опсежне кораке на модернизацији тенковске „флоте“ КНА и да је војна индустрија широко развијена, да је до сада произвела више од десет хиљада оклопних возила свих врста, а с друге стране, ми мало пратимо развој наоружања у тој далекоисточној земљи.

Треба подсетити да Северна Кореја има огромне економске проблеме, да је бруто национални доходак (БНД) земље око 40 милијарди долара, а доходак по глави становника око 1.500 долара на годишњем нивоу, те да се за одбрану одваја око 1,5 милијарди долара (процент страних извора су знатно веће, око пет милијарди, због ракетно-нуклеарног програма). С друге стране, Јужна Кореја која има БНД од око 1.100 милијарди долара, доходак per capita око 22.600 долара, за одбрану издваја између 24 и 26 милијарди долара. У таквој констелацији односа економске моћи, непомирљивих политичких ставова двеју држава, мањој војној подршци северу а знатно већој југу, није лако бити рационалан у расуђивању. ■

Милосав Ц. ЂОРЂЕВИЋ

Америчке ракете Standard

УСПЕШНО КОРИШЋЕНЕ ПОЛА ВЕКА

Амбициозно замишљени програми према којима је једно средство требало да замени више појединачних, специјализованих, обично су завршавали неуспехом. То се, међутим, не може рећи за америчке ракете Standard. Осим што су замениле три врсте ракета брод-ваздух, добиле су и нове намене, попут противрадарске и противбродске. Последње варијанте тих средстава чак имају и противбалистичку намену, а с обзиром на успешне опите, озбиљно се размишља и о копненој верзији.

Ракетно доба, које је наступило након Другог светског рата, поставило је пред конструкторе тежак задатак – да у потпуности замене артиљерију вођеним ра-

кетама. Показало се да је то прилично незахваљан посао јер технолошки напредак још није био на довољно високом нивоу, тако да су прве ракете, које су се нашле на бродовима, биле велика и незграпна

средства, ефикасна само у улози замене бродских противавионских топова калибра већих од око 100 милиметара.

Америчка ратна морнарица до шездесетих година користила је на својим ратним бродовима три типа ракетних пројектила, специјализованих за три опсега даљина, односно висина дејства. Први систем био је RIM-2 Terrier, који је уведен у оперативну употребу 1956. године. То је касније био врло популаран систем у свету – резултат шеснаестогодишњег рада на пројекту Bumblebee (бумбар). Он је требало да дâ средњи ешелон одбране борбених група носача авиона, између авиона са носача и бродских топова средњег и малог калибра. Двостепена ракета RIM-2 Terrier постизала је хоризонтални домет између 34 и 74 km (у зависности од верзије), а највећу висину дејства до 24 километара.

Изабацивањем секундарног стартог мотора, варијанте RIM-2C, 1962. године настала је ракета RIM-24 Tartar, до-

мета од 16 до 34 km по хоризонтални и 15–20 km по вертикали.

Највећи домет имала је ракета RIM-2 Talos, гломазни пројектил са ракетом маршевским мотором, масе 3,5 t (Terrier око 1,4 t, а Tartar око 600 kg), којом су били опремљени само највећи ратни бродови, додељени за пратњу носача авиона. Домет по хоризонтални јој је 92–185 km, а по вертикали 24,4. Парадоксално, управо су ракете Talos употребљене у борби са крстарица Chicago и Long Beach, када су током Вијетнамског рата оборена три северновијетнамска МиГ-а.

Све три поменуте ракете користиле су полуактивно радарско самонавођење (PARS), а посебна карактеристика била је изванредно велики борбени комплет на бродовима. Један од најфрапантнијих примера јесте класа крстарица Albany (конвертоване тешке крстарице Baltimore из Другог светског рата), пуног депласмана од 17.500 t, која је од 1962. до 1980. била оперативна у америчкој РМ. Њихов борбени комплет обухватао је 104 ракете Talos и 84 Tartar, од којих су за сваку на броду била два двострука лансера. Ниједан данашњи ратни брод нема такав борбени комплет – рецимо крстарице класе Ticonderoga могу да понесу укупно 122 ракете, али ту су и ракете б-в Standard и крстареће ракете Tomahawk и противподморнички системи ракета-торпедо VL-ASROC.

Серија RIM-66

Подизање техничко-технолошког нивоа шездесетих година довело је до покретања програма замене све три поменуте ракете једним стандардизованим типом, тачније фамилијом ракета названом Standard. Једна од врло важних пропозиција била је могућност ретрофита нових ракета на постојеће лансере и повезивање са оперативним радарским системима на бродовима. Тај циљ је показао висока очекивања од нове фамилије ракета. Како је у међувремену остварен напредак на пољу ракетних мотора, оцењено је да ће се велики домети ракета Talos моћи постићи лакшим и мањим ракетама, тако да су за димензиону основу узете ракете Tartar/Terrier, које су и иначе биле по много чему „сродне“.

Развој је започет 1963, а прве оперативне ракете стигле су на бродове че-

Лансирање ракете Standard SM-1MR са једноструко лансера Mk13, постављеног на фрегатски класе Oliver Hazard Perry

тири године касније. Оне припадају серији ракета RIM-66 (Standard missile 1 или Standard SM-1MR), које су базиране на RIM-24 Tartar. Заправо, остао им је заједнички само труп, како би се могла остварити директна замена на бродовима, а готово све остало је измењено. Код прве варијанте RIM-66A, у односу на RIM-24, највише је измењена електроника на бази полупроводничке технологије, затим електрични систем управљања, који је у односу на хидраулични давао знатно већу брзину реакције и већу поузданост. Уграђен је и нови

аутопилот Mk-1. Варијанта RIM-66A Block I задржала је двофазни ракетни мотор на чврсто гориво са ракете Tartar, бојеву главу Mk 51 масе 63 kg и трагач. Уледице су три побољшане верзије, означене као Block II–IV, од којих је последњој, оперативној од 1968, побољшана отпорност на ометање, скраћено време реакције и умањен минимални домет. Све раније израђене ракете после су побољшане на тај ниво.

Block V је означена са RIM-66B, јер је била коренито побољшана: имала је нови трагач, аутопилот веће брзине реакције, нову бојеву главу Mk-90 и ракетни мотор Mk-56. Нови мотор изискивао је продужење ракете за 0,25 m, а омогућавао је повећање домета по хоризонтални за 45, а по вертикали 25 одсто. Block VI, које су уведене 1983, означене су са RIM-66E и представљају серију ракета са појединим побољшањима са ракета SM-2MR. Тако су постављени нови монопулсни трагач и близински упаљач Mk-45 Mod 4.

Постоји низ подваријанти, означених са RIM-66E-1/3/7/8, Block VIA (RIM-66E-5) и Block VIB (RIM-66E-6/7). RIM-66E-3 и 8 имале су бојеву главу Mk-115 са SM-2, док су, рецимо, RIM-66E-6/7 имале упаљач Mk-45 са унапређеним дејством против летелица са смањеном ефективном рефлексном површином и бојеву главу Mk-115.

Произвођач

Прве ракете серије Standard пројектовала је америчка компанија „General Dynamics“, све до 1992, када је њена подружница „Pomona Division“ постала део „Hughes Missile Systems Company“. Касније је „Hughes“ формирао, заједно са компанијом „Raytheon“, заједничку компанију „Standard Missile Company“ (SMCo), али је 1997. „Raytheon“ преузео све послове везане за одбрану и ваздухопловство од „Hughes Aircraft Company“, а самим тим и SMCo, тако да је данас „Raytheon“ једини произвођач ракета Standard.

Ракете SM-2MR (Standard Missile 2) развијене су за употребу са бродова и имају најновији радарски систем ПВО Aegis, намењен за заштиту целе флоте. Полуактивно радарско самонавођење се код SM-2MR користило само у терминалној фази, након инерцијалног система, са новим монопулсним трагачем отпорним на ометање. Како је непотребно „обасјавање“ циља током целе путање, а трајекторија ракете је боље енергетски оптимизована, ефикасни домет је повећан за око 60 одсто у односу на SM-1MR (верзија RIM-66C из 1978). Верзија за употребу са бродова без система Aegis имала је ознаку RIM-66D и код ње је број циљева који су се могли симултано гађати био мањи. Верзија SM-2MR Block II добила је побољшани мотор Mk-104, чиме је готово удвостручен домет (већ је превазишао ракете Terrier и готово достигао ране верзије ракета Talos).

Развијене су три верзије: RIM-66G/H – за бродове са системом Aegis (H из вертикалних лансера), а RIM-66J за остале бродове. Block II је уведена 1983. године. Block III имала је побољшани упаљач за дејство против нисколетећих циљева MK 45 Mod 9 у неколико подваријанти. Block IIIA са бојевом главом Mk-125 користила се само на бродовима са системом Aegis и вертикалним лансерима, а Block IIIB је имала додатни ИЦ трагач.

И у оквиру ракета Block III било је три верзије: RIM-66K (RIM-66K-1 Block III

и RIM-66K-2 Block IIIA) за бродове без система Aegis, RIM-66L (RIM-66L-1 Block III, RIM-66L-2 Block IIIA) за Aegis и RIM-66M (RIM-66M-1 Block III, RIM-66M-2 Block IIIA, RIM-66M-5 Block IIIB) за Aegis са вертикалним лансерима. Производња Block III почела је 1988, а актуелна верзија која се израђује јесте Block IIIA/B.

Компанија „Raytheon“ приказала је 2007. године пакет модернизације за RIM-66M Block IIIB са векторисаним потиском, као меру против надзвучних ракета које изводе маневре избегавања, при чему су сусретне брзине изузетно велике и достижу пет маха.

Иако су све верзије ракета Standard (а и претходника) могле да се користе против бродова, што је давало велик потенцијал за сатурацију ПВО противничких бродова с обзиром на велики борбени комплет, постојало је и неколико специјализованих верзија. RGM-66D је била развијена на бази RIM-66B са пасивним радарским трагачем, RGM-66E је верзија RGM-66D за лансер ASROC, а RGM-66F је имала активно радарско самонавођење (APC), али развој није окончан. Биле су развијене на бази ракета в-3 AGM-78A – D, намењених за уништавање противничких радарара. Произведено их је око 3.000 примерака и интензивно су коришћене у Вијетнамском рату. Замене су увођењем AGM-88 HARM, 1988. године.

RIM-67

Ако је RIM-66 Standard намењена за замену ракета Tartar, RIM-67 Standard су намењене за замену ракета Terrier. У овом случају улоге су обрнуте – док је Tartar (мањег домета) добијен на бази ракете Terrier (већег домета) без стартног мотора, RIM-67 (већег домета) су настале додавањем стартног мотора на RIM-66 (мањег домета).

Прва серија ракета RIM-67, означене као Standard SM-1ER, односно RIM-67A, представља еквивалента SM-1MR, осим погонског система. Наиме, постојећи ракетни мотор са ракете SM-1MR (Mk-56 двофазни), замењен је маршевским мотором Mk 30, с тим да је додат стартни мотор Mk 12, чиме су димензије нове ракете достигле Terrier-а, коју је уосталом и требало да замени.

Варијанта RIM-67B је за основу имала „кратке“ ракете серије SM-2MR, тако да је ознака била SM-2ER Block I. Међутим, оне нису биле намењене за лансирање са бродова опремљених системом ПВО Aegis, већ за замену ракета Terrier, од 1980. године. RIM-67C (SM-2ER Block II) имала је нови стартни мотор Mk-70, добијен убацивањем новог пуњења у мотор Mk 12, што је, уз смањене трошкове у односу на набавку нових ракетних мотора, дало и највећи домет – повећан готово два пута. Међутим, то није могло да се искористи у потпуности, јер је највећи домет био значајно већи у односу на домет радара за „обасјавање“ циља. Ипак, то је имало позитиван утицај на дејство по циљевима веће брзине, као што су надзвучне противбродске ракете при заштити других бродова у борбеној групи, нарочито носача авиона.

RIM-67D (SM-2ER Block III) је имала нови маршевски мотор (MK 30 MOD 4) и побољшан упаљач MK 45 Mod 8. Ознака ракета SM-2ER Block IV била је помало „нелогична“ – RIM-156A, мада је то и разумљиво будући да су разлике у односу на претходне варијанте „дугих“ ракета Standard значајне.

Као код ракета серије RIM-66, и у случају RIM-67 било је „алтернативних“ варијанти. Прва је била предложена замена за ракете RIM-2D Terrier и RIM-8E/G/J Talos, иначе опремљене нуклеарним бојевим главама, чијим дејством би се могла

Противрадарска ракета Standard AGM-78 поред авиона F-105 Thunderchief

уништити читаву формацију противничких авиона. Предложено је да се одговарајућа варијанта SM-2ER опреми нуклеарном бојевом главом W-81 снаге 4 кТ, али се од тога у међувремену одустало. Друга раке-

Ракећа Standard SM-3 испуљена из вертикалног универзалног лансера Mk41 са америчког разарача класе Arleigh Burke

та, која је такође дериват RIM-67, тачније добијена је конверзијом вишкова повучених застарелих верзија, углавном RIM-67C, била је намењена за улогу летеће мете за симулацију балистичких ракета.

RIM-156

Ракете серије RIM-67 нису се, као што је речено, могле лансирати са бродова опремљених системом Aegis због превелике дужине. Истовремено, пун потенцијал тог моћног система ПВО није могао у потпуности да се искористи, па се приступило развоју новог, краћег стартног мотора без стабилизатора, са телом већег пречника. Нови стартни мотор, ознаке Mk 72, има управљање векторисаним потиском. Поред тога, ракета је побољшана у погледу система за навођење и уградњом новог упаљача Mk 45 Mod 10 са додатном перформансом за дејство против циљева великих брзина,

смањеном ефективном рефлексном површином и у присуству интензивног ометања. Међутим, у пракси није све ишло тако „глатко“. Услед проблема са новим стартним мотором, прво лансирање ка-снило је 18 месеци – све до децембра 1992. године. Због тог одлагања акценат је стављен на развој амбициознијег програма Block IVA.

Ракета SM-2ER Block IVA, односно RIM-156B, требало је да представља „доњу“ компоненту будућег морнаричког антибалистичког система NATBMD (Navy Area Theater Ballistic Missile Defense). Поред те улоге, нове ракете задржале су уобичајену намену дејства против авиона, хеликоптера и противбродских ракета. За разлику од њихових претходница, примењен је двојни систем навођења, радио-фреквентни и инфрацрвени са фокалним сензором, који не детектује само извор зрачења већ распознаје и контуру циља. Уграђена је нова бојева глава Mk 125, а аутопилот је побољшан и прилагођен за дејство и против балистичких ракета малог домета.

Антибалистичка намена први пут је потврђена у јануару 1997, обарањем балистичке ракете малог домета MGM-52 Lance. Међутим, упркос обећавајућим резултатима, одлучено је да се децембра 2001. одустане од RIM-156B, у корист још импресивније ракете – RIM-161 Standard SM-3. Августу 1999. њена претходница, ракета SM-2ER Block IV (RIM-156A), уведена је у оперативну употребу.

RIM-161

Најамбициозније замишљена ракета из успешне серије Standard јесте RIM-161 Standard SM3. Основа нове ракете је SM-2ER Block IVA, уз додатни трећи степен, намењен за рани егзоатмосферски лет. Тај антибалистички систем добио је назив NTW-TBMD (Navy Theater Wide –

Theater Ballistic Missile Defense) и представља „горњу“ компоненту будућег морнаричког антибалистичког система.

Лансирање се врши сада већ стандардним стартним мотором Mk-72, а након завршетка његовог рада пали се маршевски мотор Mk-104 и, коначно, уколико је потребно, долази до активирања новог трећег степена Mk-136, који носи користан терет изван атмосфере. Када се трећи степен угаси, навођење са брода, односно подаци који се преносе ракети потпомогнути GPS системом (GPS/INS или GAINS систем), допуњавају се сопственим ИЦ фокалним сензором. Овај сензор претражује простор унутар којег се према подацима са брода налази циљ, а усмеравање на циљ врши се бочним потисницима (Solid Divert and Attitude Control System – SDACS). Поред тога, присутан је софтвер који анализира циљ и усмерава кинетичку бојеву главу (LEAP – Lightweight Exo-Atmospheric Projectile) према најосетљивијем делу. Ради искоришћавања ових могућности, бродови који ће бити опремљени ракетама Standard SM3 имаће уграђен хардверско-софтверски систем ALI (Aegis LEAP Intercept).

Током тестирања ове серије раке-

Лансирање ракеће Standard SM-1MR са америчке фрегаће Vandergrift

та није све ишло глатко. Између 1992. и 1995. извршено је неколико тестова, али је приликом покушаја обарања мета било два промашаја. Након тога, уместо модификованих ракета Terrier и Standard SM-2, прешло се на нову RIM-161A SM-3 и тестови су били успешни. Касније је било проблема са системом SDACS, који је имао квар током теста FM-5 18. јуна 2003, због којег је дошло до извесних кашњења.

Од 2002. до 2010. у оквиру 16 тестова испалењено је 19 ракета, а погођено је 16 циљева унитарних бојевих глава, иначе једноставнијих за обарање. Такође, уништено је пет од шест циљева који су представљали знатно проблематичније циљеве типа одвојених бојевих глава знатно мањих димензија (MIRV – Multiple Independent Re-entry Vehicle). Поред тога, уз неке модификације, чак је оборен и сателит USA 193. Претходно су извршене модификације како би се оборео циљ типа сателита, при чему је погођено тачно одговарајуће место на сателиту, како би се што је могуће више смањило ризик од ослобађања отровног хидразина. Треба истаћи да је ударна брзина била страховитих 36.667 km/h, већа него у било ком тесту до тада. Ракете RIM-161A су оперативне од 2006. године.

Од јуна 2006. тестирања подразу-

Употреба

Упркос релативно широкој и дуго-трајној употреби ракета Standard лансираних са бродова, до сада су се најчешће примењивале са борбених авиона (AGM-78). Наиме, током Вијетнамског рата, почев од 1968. па до краја рата, испалењено је велики број тих ракета, које су се у пракси показале знатно бољим од претходних, AGM-45 Shrike. Основна предност био је нови, знатно флексибилнији трагач, који се могао користити за захват радара знатно ширег спектра емисије – у случају гашења радара ракета је остала „закључана“ на циљ (мада је питање колико је то било тачно у пракси), а лансирање је могло бити извршено под релативно великим углом од чак 180о у односу на циљ. Добро је дошао и већи домет од 90 у односу на 40 km, мада тај детаљ није био од пресудног значаја. Ракете су најчешће носили авиони F-105F/G и F-4G Wild Weasel, те морнарички A-6B/E. Једини недостатак била је више него три пута већа маса, тако да је крајем осамдесетих ипак замењена ракетом AGM-88 HARM.

Када је реч о ракетама брод-ваздух, једина употреба против циљева у ваздуху забележена је 3. јула 1988, приликом обарања иранског путничког ави-

она Airbus A300, када је погинуло свих 290 путника и чланова посаде, међу којима и шест Југословена. У том инциденту коришћене су две ракете Standard SM-2MR лансиране са предњег двоструког лансера Mk26 са америчке крстарице Vincennes, класе Ticonderoga.

Током ирачко-иранског рата, према иранским подацима, један њихов авион F-4 гађан је са две ракете Standard SM-2MR, али их је успешно избегао. Те среће није била 18. априла 1988. ракетна топовњача Joshan (класе Kaman, иначе француска класа La Combattante IIa), која је према америчким подацима, након више упозорења, лансирала противбродску ракету Harpoon на америчке бродове, али је погођена са три ракете Standard (две SM-1MR и једном SM-2ER), лансиране са америчке фрегате Simpson класе Oliver Hazard Perry и крстарице Wainwright класе Belknap. Све три ракете погодиле су ирански брод, потпуно разоривши надградњу, али брод није потпопљен. Противбродска ракета Harpoon са Bagley класе Клох није пронашла циљ, па је коначно потапање већ онеспособљеног брода извршено топовима 76 и 127 mm са три поменути америчка брода.

мевају употребу побољшане ракете Block IA, односно RIM-161B. Она има бројна унапређења везана за побољшање погонског система, софтвера за навођење и управљање, снижену цену одржавања и повећану поузданост. Од 2010. испитује се RIM-161C Block IB са, између осталог, двобојним трагачем и новим системом за управљање са 10 потисника, названим TDACS/SDACS (solid throttling divert and attitude control system), чиме америчка РМ добија могућност обарања балистичких ракета средњег домета.

RIM-161D Block II задржала је кинетичку бојеву главу са претходне верзије, али је на новој ракети уведено ново тело пречника повећаног на 533 mm, што је омогућило повећање брзине и домета.

Коначно, последња у серији Standard SM3 јесте Block IIA са кинетичким пројектилом већег пречника и бољих ма-

неварских карактеристика, опремљеним још ефикаснијим трагачем.

Према неким подацима, та ракета (која се очекује 2015) имаће могућност дејства против бојевих глава интерконтиненталних балистичких ракета. Такве могућности су потпуно невероватне будући да је традиционално, за обарање таквих циљева, током историје било потребно употребити нуклеарне бојеве главе. Штавише, постоји могућност да, у случају увођења у оперативну употребу, таквим ракетама буду опремљени бродови америчке РМ, што антибалистичкој одбрани даје изванредне маневарске могућности практично по целом свету. То је и основно преимућство над копненим системом THAAD.

Посебан „стимуланс“ увођењу у употребу антибалистичких ракета на бродовима, поред заштите територије

У првом плану разарач класе Arleigh Burke, у другом крстарица класе Ticonderoga – нишански радар AN/SPG-62 су иза димњака, оријентисани према назад

од удара, представља заштита самих флотних састава, пре свега носача авиона. Наиме, Кина је, претпоставља се 2009, увела у употребу прву у историји балистичку противбродску ракету DF-21D, домета 2.700 km, опремљену бојевом главом са терминалним самонавођењем и могућношћу маневра.

И друге земље заинтересовале су се за те ракете. Традиционални купац и корисник америчке опреме је јапанска РМ, која располаже са неколико бродова опремљених системом Aegis, а чак су и извршена нека испитивања, наравно, ради одбране од севернокорејских балистичких ракета. Такође, Израел је разматрао

набавку копнене варијанте тог система, али је ипак одлучено да се побољша домаћи систем и развије нов Arrow 3. Коначно, постоје планови да се ракете овог система стационирају у Пољској и Румунији, за одбрану, како Американци тврде, од иранског балистичког напада на европске земље.

RIM-174

RIM-174A Standard SM-6, названа и ERAM (Standard Extended Range Active Missile), представља до сада најефикаснију ракету из те фамилије намењену за ПВО брода. Посебна пажња посвећена

је дејству против циљева који маневришу високим G-оптерећењима, као што су надзвучне противбродске ракете. Такође, та ракета обезбеђује дејство по циљевима изван домета бродских радара за „обасјавање“ циљева. Оба тежишта развоја постигнута су променом система навођења ракете. Док већина претходних ракета Standard има PARS систем самонавођења, нова SM-6 има активно радарско самонавођење (APC). Ради смањења трошкова постављен је APC трагач, развијен на бази трагача са ракета в-в AIM-120C AMRAAM. При томе повећан је трагач – са пречника приближно 178 на 343 mm – са чиме иде и повећање домета и отпорност на ометање.

Постоји неколико начина навођења ракете: класично полуактивно током целе путање, инерцијално па терминално ARS и APC са трансмисијом сигнала са ракете на ракету. Поред тога, ракете SM-6 могу се употребити и за дејство против балистичких ракета малог домета. Управо оне представљају допуну ракете SM-3, а према могућностима су сличне отказаној SM-2ER Block IVA (RIM-156B). RIM-174A има још једну корисну одлику – могућност тестирања ракете без вађења из лансираог силоса брода Mk-41. Ракете SM-6 су достигле оперативни статус 2009. и тренутно се производе за америчку и аустралијанску ратну морнарицу.

Тешко је у свету пронаћи фамилију ракета еквивалентну ракетата Standard. Њихов век употребе, важност коју имају за америчку РМ, универзалност, све већи број варијанти импресивних карактеристика и проширење употребе са морнаричких на копнене платформе, стављају их у сам светски врх. И то није све – Standard ће у перспективи представљати први светски систем антибалистичке заштите способан за обарање најнеугоднијих циљева као што су интерконтиненталне балистичке ракете. Још важније, постављање на бродове дају му глобалне могућности борбе. ■

Др Себастиан БАЛОШ

Тактичко-технички подаци

	RIM-66B SM-1MR	RIM-66C SM-2MR	RIM-67A SM-1ER	RIM-67C SM-2ER	RIM-156A SM-2ER Block IV	RIM-161A SM-3	RIM-174 SM-6
дужина (m)	4,47	4,72	7,98	7,98	6,55	6,55	6,55
пречник (m)	0,34	0,34	0,34/0,45	0,34/0,45	0,34/0,53	0,34/0,53	0,34/0,53
маса (kg)	621	707	1.340	1.340	1.450	-	1.500
макс. брзина (mah)	3,5	3,5	2,5	3,5	3,5	> 9	3,5
хор. домет	46 km	74 km	65 km	185 km	240 km	> 500 km	240 km
верт. домет	24,4 km	> 24,4 km	> 24,4 km	> 24,4 km	33 km	> 160 km	33 km
намена	ПВО	ПВО-Aegis	ПВО	ПВО	ПВО	антибалистичка	ПВО, антибалистичка

ИНДИЈА И САУДИЈСКА АРАБИЈА КУПУЈУ ПИЛАТУС

Индија и Саудијска Арабија су крајем маја, за потребе својих ваздухопловстава, одабрале за нове школске авионе моделе реномиране швајцарске компаније „Пилатус“.

Индијске ваздухопловне снаге су за будући школски авион за основну летачку обуку изабрале Pilatus PC-7. Одлука је донета након детаљних испитивања већег броја авиона-кандидата. Уговор је вредан 500 милиона швајцарских франка и обухвата набавку 75 турбоеличних авиона PC-7 MkII, заједно са интегрисаним земаљским системом за обуку

и комплексним логистичким пакетом.

Уговор предвиђа, као опцију, проширење сарадње у наредне три године. На тај начин Индија се придружила клубу који има више од 30 држава корисника авиона Pilatus за војну летачку обуку. Први авиони биће испоручени крајем 2012. године.

За разлику од Индије, Саудијска Арабија се одлучила за савременији модел – Pilatus PC-21, који у систем летачке обуке уноси нов приступ. Вредност уговора о куповини 55 авиона PC-21, заједно са пратећим земаљским системом за обуку и логистичком подршком, највећи је у историји компаније. Избор Саудијске Арабије уследио је након позитивних искустава у двадесетпетогодишњој експлоатацији модела PC-9. ■

АУТОНОМНИ ЛЕТ ФАНТОМСКОГ ОКА

Америчка беспилотна летелица под називом „фантомско око“ (Phantom Eye) извршила је 1. јуна ове године свој први аутономни лет изнад базе Едвардс у Калифорнији. Летелица је погоњена течним хидрогеном и моћи ће четири дана да остане у ваздуху, на висинама до 15.000 метара, извршавајући наменске задатке осматрања, извиђања и прикупљања обавештајних података. Може да понесе нешто

више од 200 килограма корисног терета. Дуже време остајања у ваздуху пружиће нови ниво оперативних способности.

„Фантомско око“ је део фамилије беспилотних летелица које тренутно развија компанија „Boeing“. Та фамилија укључује и летелице типа Phantom Ray и Echo Ranger, уз које иде и одговарајући, јединствени систем за управљање. ■

РУСИЈА ТЕСТИРА ИТАЛИЈАНСКА ОКЛОПНА ВОЗИЛА

У складу са споразумом руске и италијанске владе, Русија ће тестирати тешко оклопно возило италијанске производње типа Iveco Oto Centauro са топом 105 mm (8×8) и борбено возило пешадије Freccia (8×8) наоружано топом 25 mm и спрегнутим митраљезом 7,62 милиметара. Та возила већ се налазе у Русији и ускоро започињу тестирања покретљивости и ватрене моћи. Та испитивања ће ускоро бити спроведена и са последњим моделом

возила Centauro са топом 120 милиметара.

Уколико се руска страна одлучи за та возила, очекује се да ће први примерци бити произведени у Италији, да

би потом уследила и производња у Русији.

Русија је донедавно своју војску опремала искључиво из домаћих извора, али се уочава појачано интересовање за успешне стране пројекте на пољима у којима домаћа индустрија не може адекватно да одговори захтевима.

Највећи уговор за набавку наоружања изван Русије била је куповина француских бродова класе Mistral. ■

Припремио
Славиша ВЛАЧИЋ

ПРВА ГЕНЕРАЦИЈА ВИСОКОКРИЛАЦА

„Утве-60“, коришћене у ЈРВ и ПВО, оствариле су укупно налет од 3.622 часова и 39 минута и све су наставиле да лете у аеро-клубовима. Изостала је њихова шира примена у војној служби јер су то били авиони који су се у већој количини могли увести у наоружање само за везу. Међутим, у време када су у „Утви“ израдили свог висококрилца, у РВ и ПВО су за потребе везе коришћени релативно нови авиони – „курир“.

Фабрика „Утва“ из Панчеве (која постоји 75 година) после две деценије дубоке кризе, вратила се у живот производњом новог авиона „ласта“. Тако је сачувана једина фабрика авиона у Србији у којој су од 1940. израђивани школски авиони. Панчевачка фабрика прошла је и кризу средином педесетих година,

када нису имали производни програм јер су школски авиони за обуку пилота ЈРВ наручени из мостарске фабрике „Соко“.

Један од покушаја да самостално пронађу тржишни производ била је замисао пројектовања вишенаменског висококрилца металне конструкције, погодног за примену у аеро-клубовима и пољопривредној авијацији. Авион је назван „утва-56“, по години почетка рада. Фабрички пројектантски тим чинили су Бранислав Николић, Драгослав Петковић, Јован Чубрило и Никола Димитријевић. Они су конструисали летелицу која је у то време имала модерне линије, са робусним стајним трапом, погодним за примену са летишта каква се користе у пољопривредној авијацији. За погон је изабран мотор америчке производње „Лајкоминг“ (Lycoming) GO-435-C2B, снаге 191 kW (260 КС).

После једног незваничног лета, прототип „утва-56“ (број 00672, регистрација YU-BAF) полетео је 22. априла 1959. са фабричким пилотом Лазаром Вукобратовићем за командама. Затим је авион примљен на испитивања у Ваздухопловни опитни центар (ВОЦ) у Батајници. Задатак је поверен опитном пилоту Властимиру Веселиновићу, који је на „утви-56“ остварио 48 часова и 55 минута налета у 63 лета, изведена у два циклуса.

Летови и модификације

Почетна серија летова (почетком августа 1959) завршена је повратком прототипа у фабрику због флатера који је довео до гужвања и прскања дела трупа и отказа команди крмила висине и правца. У „Утви“ су тај проблем решили модификацијама команди крме висине и правца. „Утва-56“ враћена је у ВОЦ на даља испитивања, која су спроведена од 15. децембра 1959. до 9. априла 1960. године.

Према проценама произвођача, „утву-56“ требало је понудити пољопривредној авијацији, па је на прототип уграђен подвесни резервоар за хе-

микате. Инсталација је проверавана у ВОЦ-у до почетка јуна 1960. године. Потом је авион враћен фабрици, а пилот Вукобратовић послат је на низ демонстрационих летова пред потенцијалним цивилним корисницима. На једном лету, 2. августа 1960. изнад центра Скопља, пилот је изгубио свест и авион се срушио у Вардар. „Утва-56“ је потпуно уништена, а осим пилота погинуо је и један пливач.

Несрећа није прекинула рад у „Утви“. На авион „утва-56“ уграђен је јачи мотор GO-480-B1A6 од 199 kW (270 КС) и спроведене су велике измене у конструкцији. За нови пројекат изабрана је ознака „утва-60“. На захтев Ратног ваз-

духопловства Швајцарске из 1961, за 100 авиона, који би представљали реконструкцију „утве-56“ у складу са њиховим тактичко-техничким захтевима, убрзани су радови на „утви-60“ у подваријанти прилагођеној за полетање и слетање са површина прекривених снегом, за везу и превоз повређених. Истовремено, на бази „утве-60“ пројектован је хидроавион

Кабина „утве-56“ и свих каснијих модела прилагођена је за укрцавање носила преко великих задњих вратића (фото ВОЦ)

Први прототип „утве-60“ из 1961. године (фото ВОЦ)

за потребе ЈРВ и авиона за пољопривредну авијацију. Почетком 1962. страни наручилац одлучио се за свој Pilatus PC-6, али су ови авиони послужили као катализатор рада на пројекту.

У фабрици „Утва“ завршена су три прототипа – авион „утва-60АТ“ (број 00673 рег. YU-BAK), хидроавион „утва-60Х“ (број 00674, рег. YU-BAL) и пољопривредни авион „утва-60АГ“ (број 00675, рег. YU-BAO). Сва три авиона прошла су хомологациона испитивања у ВОЦ-у у другој половини 1961. године. Авион YU-BAK послужио је као демонстратор за више намена – као авион за аеро-такси службу, од чега је изведена ознака АТ, подваријанта АТ2 са двоструким командама лета и АМ за превоз рањених или повређених, са два носила и једним медицинским пратиоцем.

Први од три прототипа YU-BAK полетео је 26. септембра 1961, са Веселиновићем за командама. Он и његов колега из ВОЦ-а Петар Савић остварили су на том авиону 76 летова са 44 часова налета пре завршетка извештаја о аеродинамици.

Хидроутва

У РВ и ПВО заинтересовали су се за „утву-60Х“, јер су им били потребни авиони за попуњу 122. хидроескадриле, задужене за одржавање везе за потребе Ратне морнарице. База јединице била је у старој хидробази Дивуље, из које су почетком шездесетих година летела само два хидроавиона канадског порекла ДХЦ-2 „бивер“ (Beaver). Покушај да се набаве нови авиони из домаће производње неславно се завршио фебруара 1960. удесом прототипа „хидрокурира“. Фабрика „Утва“ преузела је од РВ мотор и пловке Едо од 1.300 l са расходованог авиона за потребе рада на „утви-60Х“. Како је мотор на пробама у Ремонтном заводу заривао, „утва-60Х“ добила је нови – GO-480-B1A6 G1H6, снаге 220 kW (295 КС). С обзиром на то да је у удесу „хидрокурира“ био оштећен и један пловак, у „Утви“ су израдили нови.

Прва висококрилна „утва“ на пловцима, са регистарском ознаком YU-BAL, „поринута“ је у канал код пан-

У ратном ваздухопловству Камбоџе

Бурне шездесете године у Индокини биле су време рата између разних идеолошких и националистичких оружаних сила и интервенције САД. У то време РВ Камбоџе је за неколико година прерасло од краљевског аеро-клуба у релевантну ваздушну силу за борбу против гериле. Техничку подршку тражили су дословно по читавом свету. У тим околностима 1964. наручене су две „утве-60“ за потребе везе, а 1965. примљена су још два авиона. На самом почетку службе у Индокини у удесу је уништена једна „утва-60“. Три авиона била су у наоружању 1968, пред почетак великих политичких и ратних турбуленција које су практично уништиле камбоџанско друштво. „Утве-60“ биле су жртве времена и нестале су без трага у ратном хаосу.

чевачке азотаре, а ВОЦ-ов пилот Веселиновић покренуо је мотор и глисирао до Дунава и узводно до хидробазе у Земуну. Први лет изведен је 29. октобра 1961. године. „Утва-60Х“ полетала је и слетала на Дунав до 23. новембра. Затим су летови настављени од 9. до 14. децембра на мору из хидробазе Дивуље. У Веселиновићеву летачку књижицу уписана су 43 лета, са 18 часова и 55 минута налета. Став ВОЦ-а о хидроутви није био позитиван, па је авион враћен фабрици на дораду. Затражено је да се избаци удвојене команде лета.

На основу извештаја ВОЦ-а и примедби пилота 122. ескадриле, у „Утви“ су пројектовани нови већи пловци, од 1.600 литара, названи БИН-1600. На првом полетању модификованог хидроавиона, јануара 1964. у Дивуљама, пилот се суочио са неугодном појавом хидродинамичке нестабилности на таласима који су на том лету били висине око једног метра. Зато су са додатним лимовима повећане површи-

не крме висине и правца. Летови су настављени током пролећа 1964. године. Осим Веселиновића, летели су и Душан Крвавица и Љубомир Зекавица.

На основну тих летова ВОЦ је јула 1964. препоручио да се авион дотера – побољша рад погонске групе, смањи маса авиона и побољша уздужна статичка стабилност. Летови су настављени 2. јуна 1965, после спроведених модификација, али су прекинута због нерешеног питања смеше. Модификације на карбуратору проведене су 1966. и коначно је завршна серија летова изведена од 23. јула до 30. јула 1966. године. С обзи-

„Утџва-60X” у хидробази у Земуну октобра 1961. године (фото „Крила армије”)

ром на то да је у то време у „Утџви” већ било завршено свих шест наручених „утџва-60X”, са моторима GSO-480-G1H6, снаге 220 kW (295 KC), у ВОЦ-у су за последње провере користили авионе серије, уместо YU-BAL.

У ходу су спроведене потребне измене – одбачена је трокрака елиса у корист двокраке са аутоматском променом крака, уведене су модификације на систему хлађења мотора итд. Прва од пет „утџва-60X” имала је двоструке команде, што је одбачено у корист смањења масе.

Једно од питања које се морало решити пре увођења у наоружање била је маса авиона – у првом решењу хидроавиона са пловцима Edo максимална маса у полетању била је 1.641 kg, затим је са пловцима БИН-1600 порасла на 1.934 килограма. На захтев РВ и ПВО авион је олакшан на 1.830 kg, што се сматрало задовољавајућим за постизање тражених перформанси.

Пилоти из ВОЦ-а су, на основну искустава и праћења десетина полетања и слетања са мора, закључили да се може дозволити летење при стању мора од два по Бофору код дугих таласа, односно до 2,5 по Бофору када су таласи кратки. Само искусним пилотима дозвољено је полетање у условима мора од три по Бофору. Авиону су забрањене све еволуције, укључујући ковит.

Иако има јасне знаке превлачења (подрхтавање палице и благо скретање авиона са правца) до губитка брзине, такав маневар је дозвољен само за обуку пилота и приказивање. Забрањено је преоптерећење веће од 2,6 G.

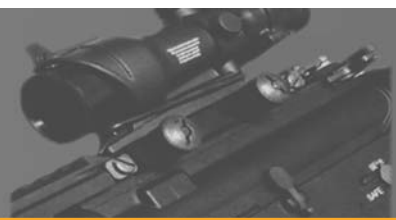
У складу са стандардима времена у којем је настала, „утџва-60X” имала је десетоканалну радио-станицу СТР-9Х1 са антеном смештеном на врху вертикалног стабилизатора и радио-компас АД-722, који је по лиценци „Марконија” (Marconi) произведена у фабрици „Руди Чајавец” у Бањалуци. Оквирна антена, прекривена плексигласом, постављена је изнад задњег дела пилотске кабине. Жичана антена уграђена је по уздужној оси авиона – са горње стране од постоља изнад кабине до вертикалног стабилизатора. За летове изнад мора, у авиону су обавезно ношена два весла, сидро и бацало.

У хидробази Дивуље

Прва три хидроавиона, ев.бр. 0681, 0682 и 0683, примљена су у наоружање ЈРВ и ПВО 23. децембра 1964. године. Следећа два авиона, 0684 и 0685, примљена су 30. августа 1965, а последњи, 0686, 20. децембра 1965. године. Првих пет авиона задужено је у 122. хидроавијацијској ескадрили за везу IV армијске области, како је гласила званична ознака јединице по плану

Пред полетњање авион се морао „џоринуџи” у море ђомоћу џосебних колица (Фото-ценџар „Одбране”)

реорганизације Дрвар-II, проведеном 1964. године. Последњи, шести авион, предат је ВОЦ-у и, накнадно, јула 1966. презадужен је 122. ескадрили, када су завршена сва испитивања – укључујући провере инструмената за ИФР услове лета, затим узгонске карактеристике и смеше горива за мотор.

У наоружању ЈРВ и ПВО „утва-60X“ добила је интерну ознаку В-50 из секвенце одређене за авионе за везу, односно НВ-50 за авион са двоструким командама лета предвиђеним за наставу.

По званичној дефиницији намене, В-50 се у ЈРВ и ПВО користио за превоз људства и официра команди (пилот и три путника), те за санитарски транспорт (пилот, два рањеника или болесника и пратилац). С обзиром на одличну видљивост из кабине и могућност осматрања у пуном кругу, авион се могао користити за извиђање приобалног појаса и коректуру артиљеријске ватре до висине од 3.000 m и при брзинама од 120 до 210 km/h.

Током службе у 122. ескадрили авиони су променили евиденцијске бројеве према новом систему – почетна два броја изведена су из секвенце за авионе за везу и садржала су почетни део интерне ознаке вида „50“ – тако су 1969. године авиони 0681-0686 постали 50501-50506.

Рутински задаци изнад мора били су свакодневица за 122. ескадрилу. Авиони В-50 летели су између примор-

ских градова, а када су били привезани за обалу, између задатака превоза, могли су их видети и цивили. Од 1968. године 122. ескадрила избрисана је из формације јер је ушла у састав 784. противподморничке хеликоптерске ескадриле пребазиране из Мостара у Дивуље. У преформираној ескадрили хидроавиони су сврстани у 3. авијацијско одељење, а прва два одељења ко-

ришила су хеликоптере С-55.

Служба В-50 завршила се неочекивано почетком седамдесетих година, када се установило да су авиони кородирали због изложености морској води. У ЈРВ и ПВО је одлучено да се уместо В-50 у наоружање уведе његов наследник – В-52. Свих шест В-50 предати су из 122. ескадриле ремонтном заводу „Јастреб“

Полетање В-50 из хидробазе Дивуље 1969. године (Фото-центар „Одбране“)

После повлачења из наоружања ЈРВ и ПВО „ушве-60X“ припремљене у „ушве-60X3“ наставиле су да леће у аеро-klubовима (Фото Аеро-клуб Силић)

Дивуље 1969. године, сјајанка 784. ескадриле: у првом плану су два В-50, а у позадини су хеликоптери С-55-5 и С-55-7 (Фото-центар „Одбране“)

у Београду на први ремонт и преправку у сувоземне авионе. Поред тога, још увек су се могли користити за потребе аеро-клубова, па су 1972. и 1973. поклоњени Ваздухопловном савезу Југославије (ВСЈ). Са новом ознаком „утва-60ХЗ“ годинама су служили за обуку падобранаца у аеро-клубовима.

Са камерама

Средином шездесетих година Војногеографски институт (ВГИ) из Београда заинтересовао се за набавку једномоторног авиона за аерофотограметријско снимање. У то време за своје задатке користили су двомоторне авионе Ц-47, па је процењено да за поједине задатке може да послужи и јефтинији авион. У „Утви“ су авион „утву-60“ прилагодили новој намени – камера шведске производње „вилд“ (Wild) РЦ8 уграђена је у пилотски простор, па је морао да се на поду кабине изведе отвор са покретним вратима за заштиту објектива током полетања и слетања. Команде лета морале су да се преместе и ојача конструкција авиона у делу отвора. За помоћна панорамска снимања ручном

Пољопривредни авион „утва-60АГ“

Током развоја хидроавиона, у „Утви“ су производили „утву-60“ у основној сувоземној варијанти за потребе цивилних предузећа. Примарно тржиште била су предузећа пољопривредне авиације. Унутар пилотске кабине смештен је резервоар за 450 килограма хемиката.

Прва „утва-60АГ“ (рег. YU-BAO) полетела је 17. марта 1962, са пилотом Веселиновићем за командама. На стандард пољопривредног авиона модификована је прва „утва-60“ YU-BAK. Затим је у малој серији израђено пет „утви-60АГ“. Служба тих авиона у „Агро-сервису Осипек“ показала је како је смештај резервоара у кабини лоше решење јер представља ризик за пилота. Зато су у „Утви“ пројектовали наменски пољопривредни авион „утва-65“, који се на први поглед значајно разликује од „утве-60“ јер има ниско постављена крила, али пажљивији преглед показују бројне „рођачке“ везе између та два авиона. „Утва-65“ је од претходника наследила крила, која су реконструисана, те низ техничких решења. Први прототип „утве-65“ полетео је 8. јуна 1965. године. У више подваријанти серијски се производио за домаће кориснике и за извоз.

камером, на бочна врата авиона постављени су покретни прозори. Посаду су чинили пилот и извиђач, који је имао перископ за осматрање сниманог терена и навођење авиона. Извиђач је смештен поред камере.

Израђена су два примерка „утве-60АФ“ за аеро-фотограметријско снимање. Први авион са ев.бр. 0687 полетео је 23. маја 1965. године. ВОЦ-у је

поверено да проведе верификацију модификација. На основну њихових примедби авион је дорађен у фабрици и враћен назад на испитивања у ВОЦ. Пилоти Веселиновић и Крмељ остварили су на „утви-60АФ“ 170 летова са 119 часова и 10 минута налета. У „Утви“ је децембра 1965. израђен још један примерак „утве-60АФ“, ев.бр. 0688, али је он задржан у фабрици до завршетка извештаја ВОЦ-а о подобности авиона за аеро-фото снимања.

Када су у ВОЦ-у донети позитивни извештаји, 19. маја 1966. године, оба авиона „утва-60АФ“ увршћена су у састав 4.

авијацијског одељења 677. ескадриле, задужене за подршку ВГИ. Команда ескадриле и три одељења била су у Нишу, али се 4. одељење са авионима, шест пилота и три извиђача налазило на аеродрому Батајница јер је природа задатка јединице наметала да буде у близини ВГИ. На наменским летовима, осим посаде 4. одељења, у авиону је био техничар ВГИ, задужен за рад са камером.

На хелидрому Дивуље (Фото-центар „Одбране“)

„Утџа-60АФ“ за аерофотограметријско снимање (Фото ВОЦ)

Када „утџе-60АФ“ нису летеле за ВГИ, коришћене су као авиони за везу. На једном таквом задатку, 8. октобра 1969, током превоза посаде Лисунова Ли-3 из Батајнице у Ниш, догодио се једини удес на „утџама-60АФ“. Приликом слетања на одређеној пилот је због јаког ветра скренуо са полетно-слетне стазе. Последице су биле лом десног точка, оштећења завршетка десног крила и протине на стаклу пилотске кабине. Авион је након поправке враћен у 4. одељење.

Као и хидроавиони, „утџе-60АФ“ су 1969. пренумерисане и авиони е.б.р. 0687 и 0688 постали су 50507 и 50508. Оба авиона летела су до јуна 1974, када су предата Ремонтном заводу „Београд“ на преправку у стандардну конфигурацију са четири седишта без отвора за камере. Након завршетка радова, јула 1975, авиони су

Тактичко-техничке карактеристике утџе-60Х

Погонска група:

- мотор.....GSO-480G1H6 максималне снаге 220 kW (295 КС) при 3.400 о/min
- елиса..... метална двокрака

Маса:

- празан1.360 kg
- максимална маса у полетању.....1.830 kg

Димензије:

- дужина..... 8.360 mm
- висина са пловцима и антеном4.360 mm
- размак пловака2.640 mm
- размах крила11.400 mm
- површина крила18,08 m²

Перформансе:

- мак. брзина у хоризонталном лету на нивоу мора.....206 km/h
- практични врхунац лета.....3.140 m
- време пењања до практичног врхунца.....38 min и 2 s
- дужина полетања.....955 m
- дужина слетања.....544 m
- максимални долет.....526 km за 3 h и 21 min лета

предати ВСЈ за обуку падобранаца.

Свих осам „утџи-60“, коришћених у ЈРВ и ПВО, остварило је укупно налет од 3.622 часова и 39 минута и све су наставиле да лете у аеро-klubовима. Изабрала је њихова шира примена у војној служби јер је пре свега била реч о авиону који се могао у већој количини увести у наоружање само за везу. У време када су у „Утџи“ израдили свог висококрилца, у РВ и ПВО су за потребе везе коришћени релативно нови авиони – „курир“, произведени између 1958. и 1962. године. За њихову замену морало се сачекати. Готов пројекат, који су имали у фабрици „Утџа“, показао се као велика предност јер је модернизована „утџа-60“ под ознаком „утџа-66“ сменила „курира“ почетком седамдесетих година. ■

Александар РАДИЋ